

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
INFORMĀCIJAS UN BIBLIOTĒKU STUDIJU NODAĻA

**LATVIJAS UNVERISTĀTES BIBLIOTĒKAS APMĀCĪBU PAKALPOJUMA
EFEKTIVITĀTE**

MAĢISTRA DARBS

Autore: **Signe Mežjāne**

Studenta apliecības nr.: sm11060

Darba vadītāja: docente Dr. philol. Daina Pakalna

RĪGA 2016

ANOTĀCIJA

Maģistra darbs ir par Latvijas Universitātes bibliotēkas apmācību pakalpojuma efektivitāti un nepieciešamību studiju procesā. Pētījuma problēma ir tā, ka nav izpētīta šī pakalpojuma efektivitāte. Pētījuma mērķi ir noskaidrot, vai bibliotēkas organizētās apmācības pozitīvi ietekmē studentu informācijpratību elektronisko informācijas resursu izmantošanā.

Pētījuma metateorija ir pragmatisms, skaidrojot apmācību lietderību un praktisko nozīmi, tiek izmantoti Kirkpatrika modeļa četri mācīšanās līmeņi, un Hanija un Mumforda mācīšanās stilu rekomendētās mācīšanas pieejas un aktivitātes. Dati tiek iegūti ar intervijas un verbālā protokola pētniecības metodēm.

Rezultāti atklāj, ka pakalpojums ir efektīvs, jo studenti spēj izpildīt informācijpratības uzdevumus, kā arī nodarbību vadītāji tiek atbilstoši sagatavoti apmācību vadīšanai.

Atslēgvārdi: Latvijas Universitātes bibliotēka, apmācības, informācijpratība, elektroniskie informācijas resursi

ANNOTATION

Master's thesis is about training service efficiency in the Library of the University of Latvia and the need of it for the study process. The problem is that the efficiency of this service has not been researched yet. Objectives are to find out does library organised training has a positive influence on student's information literacy and use of electronic information resources.

Metatheory is pragmatism and explains usefulness and practical meaning of the training. There are used Kirkpatrick's four levels learning model and Honey and Mumford's learning styles recommended teaching approaches and activities. The data is obtained from the interview and verbal protocol research methods.

The results reveal that service is effective, because students are able to perform information literacy tasks and trainees are prepared to conduct training.

Keywords: Library of the University of Latvia, training, information literacy, electronic information resources

SATURS

Ievads.....	5
1. Pētījuma teorētiskā bāze	10
1.1. Jēdzieni un termini.....	10
1.2. Pragmatisms.....	13
1.3. Kirkpatrika modelis	15
1.4. Hanija un Mumforda mācīšanās stili	17
2. Izpētes pakāpes analīze.....	22
3. Studentu informācijpratība	31
3.1. Informācijpratība un augstākā izglītība	31
3.2. Informācijpratības apmācību temati	33
4. Apmācības kā bibliotēkas pakalpojums	36
4.1. Apmācību pakalpojuma nepieciešamība	36
4.2. Apmācību organizēšana	38
5. Pētījuma metodoloģija.....	43
5.1. Intervijas	43
5.2. Verbālais protokols.....	44
Rezultāti.....	48
Diskusija	62
Secinājumi	65
Izmantotie informācijas avoti	70
1. pielikums Verbālā protokola analīzes tabula.....	72
2. pielikums Intervija ar trešo LU bibliotēkas darbinieku	74
3. pielikums Intervija ar pirmo LU bibliotēkas darbinieku	76
4. pielikums Intervija ar otro LU bibliotēkas darbinieku	82
5. pielikums Ceturtā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes.....	83
6. pielikums Sestā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes.....	87

7. pielikums Piektā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes	91
8. pielikums Pirmā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes	94
9. pielikums Septītā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes	98
10. pielikums Astotā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes	103
11. pielikums Otrā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes	106
12. pielikums Trešā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes.....	111

IEVADS

Temata aktualitāte, temata norobežojums

Mūsdienās dažādas mācību iespējas tiek piedāvātas plaši un visdažādākajās nozarēs, sākot ar profesionālās pilnveides semināriem un apmācībām, līdz dažādiem interešu izglītības kursiem un lekcijām. Bibliotēka arī ir viena no institūcijām, kura organizē dažādas apmācības, gan teorētiskas, gan praktiskas, lai piedāvātu lietotājiem pilnveidot savas zināšanas un prasmes saistībā ar informācijpratības attīstīšanu un bibliotēkas pakalpojumu izmantošanu.

Latvijas Universitātes (turpmāk tekstā LU) Bibliotēkas apmācību piedāvājumā ietilpst izvēles nodarbības, kurām lietotāji var individuāli vai grupās pieteikties, izvēloties kādu no piedāvātajiem tematiem, “Veselīga smadzeņu treniņa” nodarbības, kurām var pieteikties, izvēloties tematu no aktuālā semestra piedāvātā nodarbību grafika, un pamata nodarbības visu studiju programmu studentiem – pirmajā semestrī par pakalpojumiem un Kopkatalogu un otrajā semestrī par elektroniskajiem resursiem (e-resursiem).

Maģistra darbā tiek izpētīta e-resursu lietošanas apmācību efektivitāte, analizējot LU studentu informācijpratību, izmantojot verbālā protokola pētniecības metodi. Pētījumā tiek noskaidrots, kā LU Bibliotekāri tiek sagatavoti apmācību vadīšanai, un analizēts arī bibliotekāru viedoklis par apmācību pakalpojuma efektivitāti.

Problēmsituācija un pētījuma problēma

LU bibliotēkas darbinieki iegulda daudz darba stundu, lai sagatavotos nodarbībām – padziļināti izzina dažādu nozaru datubāzes un Kopkatalogu, izstrādā nodarbību plānus, izveido un patstāvīgi atjauno ārzemju datubāžu palīgmateriālus latviešu valodā, izveido Kopkataloga video pamācības un ceļvežus angļu un latviešu valodās un attīsta savas publikās runas spējas. Bibliotēkas darbiniekiem ir patstāvīgi jāpilnveido savas zināšanas un prasmes informācijpratības jomā, lai spētu mūsdienu jauniešiem iemācīt kaut ko jaunu vai parādīt kādas iespējas, kuras saistībā ar informācijas meklēšanu viņi vēl nav izzinājuši vai nav uzskatījuši par pietiekami noderīgām savā studiju procesa gaitā.

Pētījumu problēma ir tā, ka LU bibliotēka piedāvā informācijpratības apmācības, bet nav veikta izpēte par to efektivitāti.

Izpētes pakāpe, novitāte

Izpētes pakāpe tiek balstīta uz pētījumiem, kuri ir veikti par apmācību organizēšanu bibliotēkās, vairāk vēršot uzmanību uz akadēmisko bibliotēku pieredzi. Tiek analizēts arī pētījums par nepieciešamību sagatavot bibliotekārus apmācību vadīšanai.

Pētījumā “Spānijas universitāšu bibliotēku veidotie interaktīvie mācību materiāli (*Interactive Training Materials Developed by Spanish University Libraries*)” tiek apskatīti 365 interaktīvie mācību materiāli. Pētījumā kopumā tiek apskatīti 74 Spānijas universitāšu bibliotēku piedāvātie mācību materiāli. Rezultāti atklāj, lai gan bibliotēkas mūsdienās ir plaši iesaistījušās mācību materiālu sagatavošanā, izveidē un attīstīšanā, lielākā daļa no tām ir tikai sākuma stadijā, lai apmierinātu informācijas un zināšanas sabiedrības vajadzības. Galvenās mūsdienu sabiedrības nepieciešamības ir informācijas prasmju attīstīšana, virtuālās apmācības un pielāgošanās dažādiem mācīšanās stiliem (Somoza-Fernández, 2015). LU bibliotēkā arī tiek izstrādāti mācību materiāli, kas ir dažādos formātos, kā arī tiek izmantoti datubāžu piegādātāju sagatavotie materiāli. Pieejami gan tekstuāli materiāli ar pievienotiem ekrānuzņēmumiem no konkrētiem elektroniskās informācijas resursiem, gan video pamācības.

Pētījuma “Informācijas prasmju apmācību ietekmes novērtējums: Anglijas veselības bibliotēku aptauja (*Measuring the impact of information skills training: a survey of health libraries in England*)” rezultāti atklāj informācijpratības apmācību pozitīvo ietekmi uz pacientu aprūpi, mūžizglītību, un citām Nacionālā veselības dienesta (*National Health Service*) galvenajām funkcijām. Pētījums iezīmē informācijpratību kā nozīmīgu mācību tematu, kas atstāj arī pozitīvu iespaidu uz bibliotēkas piedāvāto informācijas resursu izmantošanu. Nacionālā veselības dienesta bibliotēka ir atbildīga par informācijas prasmju mācīšanu saviem lietotājiem, kas ietver dienesta darbinieku apmācību par efektīvu e-resursu izmantošanu, piemēram, kā izmantot tiešsaistes datubāzes, e-grāmatas, un kā novērtēt rakstu drošticamību (Ayre, 2015). Pētījumā tiek vērtēta apmācību ietekme uz nodarbību dalībnieku turpmākajiem informācijas meklēšanas paradumiem. Viens no LU bibliotēkas apmācību organizēšanas mērķiem ir attīstīt studentu informācijpratību, lai viņi spētu atlasīt kvalitatīvus informācijas resursus studiju un pētniecības vajadzībām.

Pētījumā “Vai bibliotekāri ir gatavi apmācīt ārzemju studentus” tiek izpētīta šī brīža situācija Ziemeļamerikā saistībā ar apmācībām. Viens no galvenajiem pētījuma uzdevumiem ir izstrādāt ieteikumus, kuri būtu jāņem vērā, lai uzlabotu apmācību procesus. Izmantojot tiešsaistes aptauju, tiek noskaidrots, kas bibliotekāriem būtu jāpapildina savās prasmēs, lai nodrošinātu šo pakalpojumu. Pētījuma rezultātā atklājās, ka bibliotekāriem vajadzētu pilnveidot savas prasmes tieši saistībā ar apmācību vadīšanu ārzemju studentiem. Bibliotekāri cenšas pielāgoties ārzemju studentu vajadzībām, optimizējot mācīšanas metodes un izmantojot savu personīgo pieredzi. Bibliotekāri vēlas papildināt zināšanas semināros, lai varētu veikt kvalitatīvākas apmācības (Ishimura, Bartlett, 2014). Pētījuma rezultātos atklājās, ka bibliotekāri

neizmanto ar mācīšanu saistītās teorijas, kas apvienojumā ar praktiskiem apmācību treniņiem, varētu sniegt labu rezultātu apmācību efektivitātes uzlabošanā.

Pētījuma mērķi un uzdevumi

Pētījuma mērķi ir:

Noskaidrot, vai LU bibliotēkas organizētās apmācības pozitīvi ietekmē LU studentu informācijpratību e-resursu izmantošanā.

Uzdevumi:

1. Izpētīt teorētisko bāzi.
2. Analizēt saistīto pētījumu rezultātus.
3. Izpētīt informācijpratības jēdzienu un tā nozīmi studiju procesā.
4. Izpētīt apmācības kā bibliotēku pakalpojumu.
5. Analizēt apmācību organizēšanas procesus.
6. Veikt verbālo protokolu ar LU studentiem, kuri ir apmeklējuši LU bibliotēkas piedāvātās e-resursu apmācības.
7. Intervēt LU bibliotēkas darbiniekus, kuri vada e-resursu apmācības studentiem.
8. Analizēt iegūtos datus un izdarīt secinājumus.

Pētījuma objekts un priekšmets

Maģistra darba pētījuma objekts ir LU bibliotēka piedāvātais apmācību pakalpojums, un pētījuma priekšmets ir šī pakalpojuma efektivitāte.

Pētījuma jautājumi un hipotēze

Pētījuma jautājumi:

1. Vai studenti, kuri ir apmeklējuši LU bibliotēkas organizētās apmācības, var izpildīt informācijpratības uzdevumus?
2. Vai studenti apmācību nodarbības vērtē kā efektīvas?
3. Vai studenti pētniecībā vai ikdienā izmanto apmācībās iegūtās zināšanas un prasmes?
4. Ko studenti, kuri ir apmeklējuši nodarbības, ieteiktu LU Bibliotekāriem uzlabot apmācību organizēšanā?
5. Kā LU bibliotekāri tiek sagatavoti vadīt apmācības?
6. Vai LU bibliotēka piedāvā informācijpratības mācību materiālus studentiem?
7. Kā LU bibliotekāri, kuri vada nodarbības, vērtē piedāvāto apmācību pakalpojumu efektivitāti?

Hipotēze: Studentiem, kuri izmantojuši LU bibliotēkas piedāvāto apmācību pakalpojumu, ir informācijpratības iemaņas elektroniskās informācijas meklēšanā un izmantošanā, kas pierāda to, ka piedāvātais pakalpojums ir efektīvs.

Teorētiskā bāze

Pētījumā izvēlētā metateorija ir pragmatisms, jo apmācību lietderību skaidro spēja apmācībās iegūtās prasmes un zināšanas praktiski izmantot informācijas meklēšanā. Pragmatisms ir veidojies 19. gadsimta beigās, ap 1870. gadu, Amerikas Savienotajās Valstīs (ASV) un teorijas pamatlicēji, klasiskie pragmatiski, bija Čārlzs Sanders Pīrss (*Charles Sanders Peirce*), Viljams Džeims (*William James*) un Džons Djūijs (*John Dewey*). Pragmatisma galvenais uzdevums jau no teorijas pirmsākumiem ir bijis izvērtēt hipotēžu saturu, noskaidrojot praktiskās sekas (Pragmatism, 2013).

Hanija (*Honey*) un Mumforda (*Mumford*) modelis ir balstīts uz Dāvida Kolba (*David Kolb*) idejām un mūsdienās tiek plaši izmantots apmācību procesu izpētē. Pēteris Hanijs (*Peter Honey*) un Alans Mumfords (*Alan Mumford*) ir izdalījuši četrus galvenos mācīšanās stilus, kas ir pragmatiskis, aktīvistis, reflektors un teorētiskis, un apgalvo, ka cilvēki var darboties mācīšanās aplī, kas ietver visus 4 šos stilus (Allan, 2013). Šis modelis pētījumā palīdz skaidrot gan bibliotekāru sagatavošanos apmācību nodarbībām, gan studentu mācīšanos organizētajās apmācībās.

Donalda Kirkpatrika (*Donald Kirkpatrick*) četru līmeņu apmācību novērtēšanas modelis tika publicēts 1959. gadā, vēlāk modelis tika pilnveidots 1975. gadā un 1994. gadā, kad Kirkpatriks publicēja savu atpazīstamāko pētījumu "Apmācību programmu novērtēšana (*Evaluating Training Programs*)". Modelis ir veidots no četriem līmeņiem, kas ir reakcija, mācīšanās, uzvedība un rezultāti (Kirkpatrick, 2006). Izmantojot Kirkpatrika modeli, tiek izvērtēta apmācību efektivitāte, noskaidrojot, vai studenti nodarbību vērtē kā praktisku ieguvumu, vai nodarbība ir bijusi pietiekami kvalitatīvi organizēta, lai varētu iegūt jaunas zināšanas. Pētījuma laikā tiek pārbaudīts, vai nodarbībā iegūtās zināšanas studenti ikdienā ir izmantojuši, kā arī vai tās ir ietekmējušas viņu uzvedību saistībā ar informācijas meklēšanu.

Pētniecības metodes

Pētījumā datu vākšanai tiek izmantotas divas kvalitatīvās pētniecības metodes – verbālais protokols un daļēji strukturētas intervijas. Datu apstrādei tiek izmantota interviju kvalitatīvo datu analīze un verbālo protokolu analīze.

Empīriskā bāze

Pētījuma verbālā protokola daļa ir balstīta uz LU dažāda līmeņa un programmu studentiem, kuri ir apmeklējuši LU bibliotēkas organizētās elektronisko resursu lietošanas apmācības. Visi studenti, kuri piedalās pētījumā, izpilda vienādus uzdevumus, kuri saistīti ar elektronisko informācijas avotu meklēšanu. Meklēšanas process un studentu komentāri meklēšanas procesa laikā tiek ierakstīti, izmantojot *BB Flashback recorder* programmu.

Intervijās ar savu viedokli par apmācību piedāvājumu, realizācijas procesu un efektivitāti atklāj LU bibliotēkas bibliotekāri, kuri vada elektronisko resursu lietošanas apmācības. Bibliotekāru viedoklis noskaidrots, lai izprastu, vai bibliotekāri vērtē apmācības kā efektīvas un kā novērtē savu ieguldījumu studentu informācijpratības apgūšanā.

Darba teorētiskā un praktiskā nozīme

1. Pētījuma teorētiskā daļa iezīmē nozīmīgākos lietotāju apmācības principus, kuri var būt noderīgi jebkurā bibliotēkā, kurā tiek piedāvāts apmācību pakalpojums.
2. Pētījuma rezultāti būs noderīgi LU bibliotēkas darbiniekiem, lai izvērtētu darbinieku sagatavošanas procesu apmācību vadīšanai, kā arī, lai noskaidrotu apmācību pakalpojuma efektivitāti un gūtu idejas tā pilnveidošanā.

Darba struktūra

Maģistra darbs sastāv no "Ievada" un piecām nodaļām, kurām pakārtotas apakšnodaļas, kā arī "Rezultātu", "Diskusijas" un "Secinājumu" daļas.

1. nodaļā "Pētījuma teorētiskā bāze" tiek skaidroti maģistra darbā izmantotie termini un jēdzieni, kā arī apskatītas teorētiskajai bāzei izvēlētas teorijas – pragmatisms, Donalda Kirkpatrika četru līmeņu apmācību novērtēšanas modelis un Hanija un Mumforda modelis.

2. nodaļā "Izpētes pakāpes analīze" analizēti iepriekš veiktie pētījumi par mācību materiālu veidošanu akadēmiskajās bibliotēkās, apmācību efektivitātes novērtēšanu un bibliotekāru sagatavošanu apmācību nodarbību vadīšanai, un skaidrota to saistība ar maģistra darba pētījumu.

3. nodaļā "Studentu informācijpratība" analizēts informācijpratības jēdziens un pētītas mūsdienīga studenta informācijas vajadzības.

4. nodaļā "Apmācības kā bibliotēkas pakalpojums" pētīts apmācību process bibliotēkās un tā organizēšana.

5. nodaļā "Pētījuma metodoloģija" aprakstīts empīriskais pētījums, iekļaujot metodoloģijas aprakstu.

Nodaļā "Rezultāti" tiek analizēti ar intervijas un verbālā protokola pētniecības metodēm iegūtie dati.

Nodaļā "Diskusija" analizēti iegūtie rezultāti, salīdzinot ar citiem pētījuma rezultātiem un izvērtējot saistībā ar izvēlētajām teorijām.

Nodaļā "Secinājumi" sniegts pārskats par pētījuma gaitu un tā laikā gūtajām atziņām.

1. PĒTĪJUMA TEORĒTISKĀ BĀZE

Pētījumā kā metateorija tiek izmantots pragmatisms, ka ir filozofijas virziens, kurš uzsver lietu un darbību praktisko nozīmi. LU bibliotēkā apmācības tiek organizētas, lai studenti apgūtu informācijpratību, kas ietver dažādas praktiskas zināšanas un prasmes, kuras var izmantot ne tikai studiju procesā, bet arī ikdienas dzīvē. Kirkpatrika modelis pētījumā palīdz novērtēt studentu praktisko ieguvumu no apmācībām. Nodarbības saturs tiek analizēts pēc četriem līmeņiem, kas ir reakcija, mācīšanās, uzvedība un rezultāti. Pēc analīzes var izprast, vai nodarbība studentiem ir bijusies saprotama, vai ir bijusi vērtīga informācija, vai nodarbībā iegūtā informācija tika izmantota, vai tā ietekmēja turpmāko uzvedību ilgtermiņā. Pētījumā tiek apskatīti Pētera Hanija un Alana Mumforda mācīšanās stili, lai izprastu cilvēku atšķirības, kā rezultātā var vadīt nodarbību iekļaujot aktivitātes no dažādiem stiliem, lai pēc iespējas vairāk nodarbības dalībnieki varētu iemācīties pasniegto informāciju. Tiek izdalīti četri mācīšanās stili, kas ir aktīvistis, teorētiķis, pragmatīķis un reflektors. Mācīšanās stilu apzināšana ir nozīmīga ne tikai, mācot studentus, bet mācot arī nodarbību vadītājus, kā vadīt apmācības.

1.1. Jēdzieni un termini

Apmācība – “kāda īpašu prasmju apmācības darbība (Stevenson, 2011)”. Pētījumā tiek izvēlēts termins apmācība, jo tas ir sākotnēji izmantots bibliotēku un informācijas nozarē, kā arī ir plaši sastopams citās nozarēs. Bibliotēkas lietotāji identificē terminu apmācības, jo tas tiek plaši pielietots. Termins mācības ir vairāk saistīts ar skolu programmām, kas ir periodisks un laikietilpīgs process, nevis neliels nodarbību skaits. Vārds “apmācīt” ir vārda “mācīt” sinonīms. *Microsoft Terminology* definē apmācību kā “mācību atbalsts, lai palīdzētu cilvēkiem iemācīties, kā izmantot produktu vai pakalpojumu (Microsoft Terminology, 2015)”. Tiesšaistes bibliotēku un informācijas zinātnes vārdnīcā apmācība definēta kā “instrukcija, kura izstrādāta, lai iemācītu personai vai personu grupai īpašas prasmes vai iemaņas, piemēram, kā pārbaudīt grāmatas un citus materiālus bibliotēkā vai ārpus tās, vai kā novietot izdevumus plauktā pareizā secībā (Reitz, 2016)”, šī definīcija vairāk atbilst bibliotēkas darbinieku apmācībām, tāpēc to var attiecināt uz bibliotekāru apmācību par apmācību nodarbību vadīšanu studentiem. Pētījumam tiek izvēlēta definīcija, ka apmācība ir “– kāda īpašu prasmju apmācības darbība (Stevenson, 2011)”, jo studentiem tiek mācīta informācijpratība, kas ietver vairākas prasmes darbā ar informāciju.

Atbilstība – “informācijas izguves efektivitātes mērījums, kas atkarīgs no informācijas meklētāja subjektīvā viedokļa par to, kādam ir jābūt atrastajam rezultātam, lai tas atbilstu

informacionālajām vajadzībām (Reitz, 2016)”. “Mērījums, cik tuvu rezultāti sakrīt ar klienta meklētajiem atslēgvārdiem (Microsoft Terminology, 2015)”.

Atslēgvārds – “valodas vārds vai vārdu grupa, ko izmanto kāda teksta vai dokumenta satura noteikšanai, un tā meklēšanai (LZA TK ITTEA terminu datubāze)”. “Atslēgvārds tiek definēts arī kā “vārds, kam kādā tekstā vai tā daļā ir būtiska informatīva nozīme pamatsatura iezīmēšanā, vārdu saistījumu veidošanā u. tml. un ko izmanto attiecīgā teksta aprakstīšanai, noteikšanai un meklēšanai (datubāzēs, rādītājos u. tml.) (Skujiņa, 2007)”. Latvijas standarta Informācija un dokumentācijas vārdnīcā pieejama definīcija “no dokumenta nosaukuma vai teksta izraudzīts zīmīgs vārds dokumenta satura raksturošanai (LVS ISO 5127:2005)”. Tiešsaistes bibliotēku un informācijas zinātnes vārdnīcā atslēgvārds tiek definēts kā “zīmīgs vārds vai frāze virsrakstā, priekšmetu laukā, kopsavilkumā, tiešsaistes vai bibliogrāfiskā kataloga tekstā, kas var tikt lietots kā meklēšanas termins, lai izgūtu visus ierakstus, kuri to satur (Reitz, 2016)”, šī definīcija tiek izvēlēta kā pētījumam atbilstošākā, jo tiek minētas visi lauki, kur var atrasties atslēgvārds, jo studentiem meklējot datubāzēs ir svarīgi zināt, ka var meklēt pēc atslēgvārdiem dažādos laukos.

Augstskolas bibliotēka – “bibliotēka vai bibliotēku sistēma, kuru dibina, administrē un finansē augstskola, lai apmierinātu tās studentu, mācībspēku un darbinieku informācijas, pētniecības un izglītības vajadzības. Lielas universitāšu bibliotēkas tiek dēvētas arī par zinātniskajām bibliotēkām (Reitz, 2016)”. Otrs termins ir **akadēmiskā bibliotēka** – “augstākās izglītības un zinātnes institūcijas dibināta un pārvaldīta bibliotēka (LVS ISO 5127:2005)”. Pētījumā tiek izmantots termins akadēmiskā bibliotēka, kuras definīcija ir pieejama Latvijas standarta Informācija un dokumentācijas vārdnīcā. Definīcija atklāj galveno informāciju par akadēmisko bibliotēku.

Drošticamība – “spēja uzticēties, paļaujoties uz precizitāti, godīgumu vai sasniegumu (Dictionary.com)”. Drošticamība tiek definēta arī kā “stāvoklis vai kvalitāte, kas ir uzticības un pārliecības vērtā. Parasti informācijas satura uzticamība ir atkarīga no tā autora motīviem un autora vai piegādātāja akreditācijas datiem (Reitz, 2016)”, kas tiek izvēlēta kā pētījumam atbilstoša definīcija, jo tiek akcentēta tieši informācijas satura uzticamība. Studentiem, meklējot informāciju *Google* meklētājā vai citos šāda veida meklētājos, ir jāspēj izvērtēt e-resursu drošticamība, lai varētu izmantot iegūto informāciju studiju procesā.

Ekrānuzņēmums – “datora ekrānā attēlotās informācijas grafiskā kopija, ko saglabā vai nu starpliktuvē, vai kā datni cietajā diskā. To var rediģēt ar jebkuru no grafiskajām programmām. Operētājsistēmas *Windows* vidē ekrānkopiju iegūst, nospiežot taustiņu “*Print Screen*” (visa ekrāna grafiskā kopija). Nospiežot taustiņu kombināciju “*Alt*” + “*Print Screen*”,

iegūst aktīvā loga grafisko kopiju (LZA TK ITTEA terminu datubāze)”. Definīcija atklāj plašu informāciju, kas ietver arī veidu, kā to var izveidot, bet minēta ir tikai *Windows* operētājsistēma. Ekrānuzņēmums tiek definēts arī kā “attēls, kurš parāda visu datora vai citas ierīces ekrānu vai daļu no tā (Microsoft Terminology, 2015)”. Pētījumā tiek izvēlēta *Microsoft Terminology* piedāvātā definīcija, jo tā ir īsāka un vieglāk uztverama, kā arī mūsdienās ir svarīgi tas, ka ekrānuzņēmums vairs nav tikai datora ekrāna grafiskā kopija, bet var būt arī planšetdatora, viedtālruna vai citas ierīces ekrāna kopija.

Elektronisks resurss (e-resurss) – “materiāls, kas sastāv no datiem un/vai datorprogrammas (-ām) kodētām priekš lasīšanas un darbībām ar datoru, izmantojot kādu ierīci, kura saistīta ar datoru, piemēram, kompaktdisku atskaņotāju vai attālināti, izmantojot internetu. Kategorijā ietilpst lietojumprogrammas, bibliogrāfiskās datu bāzes, institucionālie repozitoriji, tīmekļa vietnes, e-grāmatas, e-žurnālu kolekcijas un citi materiāli. Elektroniskie resursi nav publiski pieejami bez maksas, parasti ir nepieciešama licencēšana un autentifikācija (Reitz, 2016)”. E – resurss tiek definēts arī kā “resurss elektroniskā formā, kas ir atsevišķs vienums ar atšķirīgu nosaukumu, izdots vienā vai vairākās vienībās (LZA TK ITTEA terminu datubāze)”. Pētījumā tiek izmantota pirmā definīcija, jo tā atklāj plašāku informāciju, iekļaujot materiālu veidus, kā arī informāciju par to, ka šāda veida materiāli parasti nav pieejami bez maksas, kas tieši ir attiecināts uz e-resursiem, kuri ir pieejami abonētajās tiešsaistes datubāzēs. Pētījuma empīriskajā daļā studenti tiek aicināti meklēt informāciju *EBSCO Academic Search Complete* datubāzē, kuru ir abonējusi LU bibliotēka, kā arī meklēt, izmantojot *Google*, kur var atrast bezmaksas e-resursus, kas var būt brīvpieejas materiāli.

Informācijpratība – “spēja atrast, atlasīt, novērtēt, pārvaldīt un izmantot informāciju (LZA TK ITTEA terminu datubāze)”. Kā atbilstošākā tiek izvēlēta šī definīcija, jo vienkārši un skaidri atklāj nozīmīgākās informācijpratības spējas, kuras ir svarīgas katram studentam, gan studiju procesā, gan ikdienas dzīvē, saskaroties ar informāciju. Informācijpratība tiek definēta arī plašāk, kas nosaka to, ka tā ir “integrētu spēju kopums, kas atspoguļo izpratni par informāciju, sapratni par informācijas iegūšanu un novērtēšanu, informācijas izmantošanu jaunu zināšanu radīšanai un ētisku dalību mācību kopienās (Wiebe, 2015)”. Līdzīgs termins, kurš ietver arī prasmes no informācijpratības, ir **informācijas prasmes** – “lietotāja spēja sameklēt, piekļūt un izgūt nepieciešamo informāciju (Stevenson, 2011)”. Vēl tās tiek definētas kā “prasme atrast nepieciešamo informāciju, ietverot izpratni par to, kā darbojas bibliotēkas, spēju orientēties to piedāvātajos resursos (iekļaujot informācijas formātus un automatizētos meklēšanas rīkus, un zināšanas par visplašāk izmantotajām pētniecības metodēm (Reitz, 2016)”. Informācijpratība ietver arī **meklēšanas prasmes**, kas ir “spēja veikt efektīvu īpašas

informācijas meklēšanu datu bāzē, uzzīņu avotos vai bibliotēkā (Stevenson, 2011)”. Informācijas prasmju un meklēšanas prasmju definīcijas neietver prasmes novērtēt un pārvaldīt informāciju, tāpēc pētījumā tiek izmantots informācijpratības termins, kurš ietver arī abus pārējos terminus.

Interaktīvs – “tāds, kas attiecas uz lietotāja vai datora spēju vadīt hipervides prezentāciju, ne tikai atlasot attēlojamo materiālu, bet arī ietekmējot veidu, kā materiāls tiks pasniegts (LZA TK ITTEA protokoli)”. Tiešsaistes bibliotēku un informācijas zinātnes vārdnīcā interaktīvs definēts kā “datora saskarne, kura radīta, lai reaģētu uz cilvēka ievades darbībām, parasti komandu vai datu veidā (Reitz, 2016)”, kas tiek izvēlēta kā piemērota definīcija pētījumam. Definīcijā tiek atklāts, ka tā ir datora saskarne, kura reaģē uz cilvēka pieprasījumu veikt kādu darbību. Šis termins tiek saistīts ar apmācībās izmantotajiem materiāliem, kuri var būt interaktīvi – piemēram, video formātā, kur studenti var jebkurā vietā to apstādināt, lai izpētītu attēloto informāciju.

Nodarbība – “sadalījums, kādā tiek sadalīts studiju kurss, nepārtrauktas izglītošanas sesijas par kādu priekšmetu (Dictionary.com)”. Pieejama arī termina definīcija, ka nodarbība ir “paskaidrojums, kā rīkoties; rīkojums, priekšraksts. Viens no tiešajiem pedagoģisko prasību veidiem (Skujiņa, 2000)”. Nodarbība tiek definēta arī kā “vienība, kas ir daļa no apmācību kopējā satura un var ietvert uzdevumus, materiālus un citas nodarbības (Microsoft Terminology, 2015)”, kura tiek izvēlēta kā pētījumam atbilstoša definīcija. Studiju laikā studentiem ir nepieciešamas apmācības, kuras sastāv no vairākām nodarbībām, jo, uzsākot studijas, tiek mācīta pamata informācija par LU bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem, bet vēlāk arī par datubāžu un tiešsaistes meklēšanas rīku izmantošanu, kā arī par iegūtās informācijas izvērtēšanu. Definīcija atklāj arī to, ka nodarbība var ietvert praktiskos uzdevumus, kas informācijpratības apgūšanā ir svarīgi, kā arī mācību materiālus, kuri var palīdzēt apgūt apmācībās piedāvāto informāciju.

1.2. Pragmatisms

Pragmatisms ir cēlies Keimbridžas pilsētā, Masasačūsetsas štatā, Amerikas Savienotajās Valstīs 19. gadsimta sešdesmito gadu beigās un septiņdesmito gadu sākumā. Tā pamatlicēji ir Olivers Vendels Holms (*Oliver Wendell Holmes*), Viljams Džeimss (*William James*), Čārlzs Sanders Pīrss (*Charles Sanders Peirce*), Nikolass Džons Grīns (*Nicholas St. John Green*), Džons Friske (*John Fiske*) un Čaunsijs Vraights (*Chauncey Wright*). Pragmatisma idejai turpinot attīstīties, tas asociējas ar tādu personību kā Džons Džūijs (*John Dewey*), bet 21. gadsimtā ar Klarencu Ilvingu Levisu (*Clarence Irving Lewis*), Villardu van Ormanu Kvinu

(*Willard van Orman Quine*), Ričardu Rortiju (*Richard Rorty*) un Hilariju Putnamu (*Hilary Putnam*) (Misak, 2013). Pragmatisma idejas ir radušās apvienojot dažādu nozaru pārstāvošu personību atziņas. Nosaukumu “pragmatisms” (sengrieķu valodā *pragma* – darbība) ieviesa Čārlzs Sanders Pīrss. Pragmatisms ir filozofijas tradīcija, kuras pamata uzskats ir, ka atziņu patiesīgumu nosaka praktiskās sekas. Atziņas ir patiesākas gadījumos, kad praktiskās sekas ir lietderīgas un praktiski izmantojamas.

Laika posmā no 1877. līdz 1878. gadam Čārlzs Sanders Pīrs publicēja sešus populārus pētījumus ar virsrakstu “Zinātnes loģikas ilustrācijas (*Illustrations of the Logic of Science*)”, viens no šiem pētījumiem - “Kā padarīt saprotamas mūsu idejas (*How to Make our Ideas Clear*)”, satur vispazīstamāko pragmatisma maksimas apgalvojumu. Pazīstamākais apgalvojums ir, ka visām teorijām un konceptiem ir jābūt saistītiem ar pieredzi, gaidāmajām cerībām un sekām. Čārlzs Sandera Pīrsa pētījuma mērķis bija nonākt pie tā, kas ir reāls un praktisks. Kā piemēru Pīrs piedāvā frāzi “dimants ir ciets”, kas paredz to, ka tas “nevar tikt saskrāpēts ar daudz citām substancēm”, bet dimants var tikt kristalizēts mīkstā kokvilnā un saglabāties līdz brīdim, kad kokvilna tiek sadedzināta. Rezultātā pēc Pīrsa domām nav nekādas starpības starp cietu lietu vai mīkstu lietu līdz tās nav pārbaudītas mijiedarbībā viena ar otru, tāpēc ir nenozīmīgi runāt par to, ka dimants ir ciets (Misak, 2013).

Pragmatisma kā filozofijas virziena pamatā ir uzskats, ka idejas, kuras var asimilēt, uzskatīt par derīgām, apstiprināt un pārbaudīt ir patiesas idejas. Toties idejas, kuras nav iespējams praktiski pārbaudīt, nav patiesas un ir nederīgas. Ideja ir patiesa, ja tā radusies no notikumiem, kuri arī ir patiesi un uzticami. Pēc pragmatisma filozofijas ar idejām notiek patiesas lietas. Viljams Džeimss (*William James*) apgalvoja, ka pragmatisma pamata idejas atklājas notikumos, tos vērtējot ar domām par nākotni nevis par pagātņi (James, 1975). Ja apmācību dalībnieks nodarbību laikā seko līdzī piedāvātajam apmācību tematam, domājot par to, ka iegūtās zināšanas varētu pēc tam praktiski izmantot, tad pastāv liela iespēja, ka pēc tam iegūtās zināšanas vai prasmes ietekmēs šī dalībnieka turpmāko uzvedību saistībā ar informācijas meklēšanu. Apmācības ir bijušas lietderīgas, ja izmaina nodarbības dalībnieka informācijpratību.

LU bibliotēkā tiek organizētas e-resursu apmācības studentiem, lai nodrošinātu nepieciešamās prasmes informācijas meklēšanā. Praktiskais rezultāts no šīm apmācībām ir studentu informācijpratība, kas studiju procesā ir derīga, lai spētu atrast kvalitatīvākus informācijas resursus un izmantotu tos ikdienas informācijas ieguvē vai pētniecības vajadzībām. Studenti apmācību laikā jau gūst praktisku pieredzi e-resursu izmantošanā, tādējādi, ja ir bijusi pozitīva pieredze, ir liela iespēja, ka pēc tam viņi šos resursus izmantos

atkārtoti. Pozitīvu pieredzi nodrošina apmācību nodarbības vadītājs, kurš spēj atlasīt derīgākos e-resursus, kuru izmantošanu mācīt studentiem, kā arī spēj kvalitatīvi iepazīstināt ar visām iespējām, kuras piedāvā katrs konkrētais e-resurss.

1.3. Kirkpatrika modelis

Donalds Kirkpatriks bija Viskonsīnas universitātes profesors, kā arī Amerikāņu izglītības un attīstības sabiedrības (*American Society for Training and Development*) prezidents. Pirmo reizi Kirkpatrika četru līmeņu apmācību novērtēšanas modelis tika publicēts 1959. gadā, Amerikas Savienoto Valstu (ASV) Izglītības un attīstības žurnālā (*US Training and Development Journal*). Vēlāk modelis tika pilnveidots 1975. gadā un 1994. gadā, kad Kirkpatriks publicēja savu atpazīstamāko pētījumu "Apmācību programmu novērtēšana (*Evaluating Training Programs*)". Modelis ir, veidots no četriem līmeņiem, kas ir reakcija, mācīšanās, uzvedība un rezultāti (Kirkpatrick, 2006).

Reakcija līmenis norāda, kā nodarbības dalībnieki reaģē uz apmācībām, vēlamais rezultāts šajā līmenī ir tas, lai viņiem ir pārliecība, ka nodarbība ir vērtīga pieredze, un nodarbības vadītājs ir zinošs, temats ir aktuāls un tiek labi pasniegts, piedāvāti kvalitatīvi mācību materiāli, kā arī ir atbilstoša norises vieta. Nozīmīgi ir mērīt reakciju, jo tas palīdz noteikt, cik lielā mērā auditorija ir saņēmusi informāciju no apmācībām, kā arī palīdz pilnveidot turpmākās nodarbības, identificējot jomas vai tematus, kas trūkst apmācību procesā. Svarīgi ir jautājumi:

1. Vai nodarbības dalībnieki uzskata, ka apmācības bija viņu laika vērtas?
2. Vai viņi uzskata tās par veiksmīgām?
3. Kuras bija stiprās un vājās puses?
4. Vai nodarbības dalībniekiem patika izvēlēta vide un prezentēšanas stils?
5. Vai apmācības atbilda nodarbības dalībnieku personīgajiem mācīšanās stiliem?

Izvirzītos jautājumus var noskaidrot no dalībniekiem, izmantojot aptaujas pēc apmācībām, vērojot nodarbības dalībnieku ķermeņa valodu, vai tieši pajautājot par gūto pieredzi apmācībās (Kirkpatrick, 2006).

Mācīšanās līmenis norāda, ko nodarbības dalībnieki ir apguvuši, kādā mērā viņu zināšanas ir papildinātas pēc apmācību apmeklējuma. Plānojot apmācību nodarbības, tiek izvirzīts mērķis, kas tiek uzskatīts par sasniedzamo rezultātu. Apmācības var novērtēt dažādos veidos, attiecībā pret izvirzīto mērķi vai attiecībā uz plānu mainīt nodarbības dalībnieku zināšanas, prasmes vai attieksmi. Mācīšanās līmenis ir nozīmīgs, jo atklāj, ko nodarbības dalībnieki ir, vai nav iemācījušies, kas līdzīgi kā pirmais līmenis var palīdzēt pilnveidot

turpmākās nodarbības. Šo līmeni var mērīt, pārbaudot nodarbības dalībnieku sākotnējās zināšanas, prasmju līmeni un attieksmi, un pēc tam, salīdzinot rezultātus ar tiem, kas iegūti pēc apmācību apmeklēšanas (Kirkpatrick, 2006).

Uzvedības līmenī tiek novērtēts, cik daudzi nodarbības dalībnieki ir mainījuši savu uzvedību pēc apmācībās iegūtās informācijas. Jāņem vērā tas, ka uzvedība var mainīties tikai tad, ja nodarbība ir bijusi vērtīga. Ja šajā līmenī neparādās nekāda uzvedības mainība, tad apmācības nav bijušas efektīvas. Tomēr, lai gan uzvedība nav mainījusies, tas nenozīmē, ka nodarbības dalībnieki nav neko iemācījušies. Iespējamās situācijas, ka, piemēram, priekšnieks nepieļauj jauno zināšanu izmantošanu ikdienas darbā, vai arī nodarbības dalībnieki visu mācīto vielu ir apguvuši, bet viņiem nav vēlēšanās zināšanas izmantot. Uzvedības līmenis ir visgrūtāk nosakāmais, jo tas ir ilgtermiņa process, kas var mainīties tikai pēc vairākām nedēļām vai mēnešiem pēc apmācībām. Svarīgi ir jautājumi:

1. Vai nodarbības dalībnieks ir izmantojis informāciju, kas tika pasniegta apmācībās?
2. Vai viņš savas jaunās zināšanas, prasmes vai attieksmi var iemācīt citiem?
3. Vai viņš ir pārliecināts, ka ir mainījis savu uzvedību?

Plaši izplatīts veids, kā noteikt uzvedības līmeni, ir veikt novērojumus un intervijas ik pēc kāda laika posma. Apmācības var mainīt uzvedību tikai tad, ja nodarbības dalībnieki ir efektīvi mācījušies. Tomēr pastāv arī iespēja, ka mācīšanās ir bijusi efektīva, bet dalībniekiem nav bijusi iespēja iegūtās zināšanas praktiski izmantot (Kirkpatrick, 2006).

Rezultātu līmenī tiek analizēti apmācību rezultāti, kas apkopo pozitīvos apmācību aspektus katrā konkrētajā gadījumā. Rezultātus ir vissarežģītāk novērtēt, jo tiek apskatīta ilgtermiņa apmācību ietekme uz nodarbību dalībniekiem. Par pozitīvu rezultātu līmeni var liecināt palielināta darbinieku vēlme saglabāt savu amatu, palielināta produktivitāte, augstāka morāle, samazināts izniekojums, tirdzniecības apjomu pieaugums, augstāks kvalitātes līmenis, palielināta lietotāju apmierinātība un mazāk darbinieku sūdzību. Ja informācijpratība tiek mācīta studentiem, tad rezultātā uzlabojas informācijpratība, kas palīdz labāk orientēties informācijas resursu meklēšanā un atlasē, un tiek papildinātas zināšanas, kuras var noderēt ne tikai studiju procesā, bet arī profesionālajā darbībā un ikdienas dzīvē (Kirkpatrick, 2006).

Kirkpatricka modelis palīdz izprast studentu darbības verbālā protokola izpildes laikā, lai analizētu to, vai LU bibliotēkas organizētās apmācības ir bijušas efektīvas. Ja studenti, kuri apmeklējuši apmācības, var izpildīt lielāko daļu no informācijpratības uzdevumiem, kas saistīti ar elektroniskās informācijas meklēšanas pamata zināšanām. Jāpiebilst, ka ne visas zināšanas studenti ir ieguvuši apmācību laikā, jo mēdz mācīties arī no saviem studiju biedriem, jautājot pēc padoma. Ja apmācību laikā nav bijis izprotams reakcijas līmenis, tad tieši pēc tam studenti

var vērsties pie saviem studiju biedriem, lai izprastu informāciju, kuru nesaprata apmācībās. Saistībā ar mācīšanās līmeni studentiem tiek uzdots jautājums, vai viņi apmācībās ir ieguvuši noderīgas zināšanas, kuras pēc tam tālāk var izmantot studiju procesā. Iespējams, ja studenti spēj izpildīt lielāko daļu no uzdevumiem, viņi tāda veida uzdevumus ir veikuši arī ikdienā, kas pierāda to, ka iegūtās zināšanas tiek praktiski izmantotas. Uzvedības līmenis atklājas tieši uzdevumu izpildes gaitā, redzot, vai iegūtās zināšanas ir izkoptas ikdienā un tādējādi nav apgrūtinājums veikt ar informācijpratību saistītus uzdevumus. Rezultātu līmenis ir vērojams studentiem, kuri apmācību nodarbībās ir piedalījušies pirms ilgāka laika, piemēram, attiecībā tieši uz maģistrantūras studiju līmeņa studentiem. Uzdotot jautājumu par to, vai iegūtās zināšanas ir bijušas noderīgas, studenti var atbildēt jau par ilgāku laika periodu, kas attēlo apmācību procesa ilgtermiņa rezultātus.

1.4. Hanija un Mumforda mācīšanās stili

Pētera Hanija un Alana Mumforda mācīšanās stili tika veidoti, balstoties uz Dāvida Kolba (*David Kolb*) mācīšanās teoriju, un tie balstās uz četriem mācīšanās stiliem, kas ir aktīvistis, teorētiķis, pragmatīķis un reflektors. Katram cilvēkam ir nepieciešama atšķirīga pieeja saistībā ar mācīšanu, ar kuru var sasniegt augstāko iemācīšanās līmeni., tāpēc katram vajadzētu izprast savu mācīšanās stilu, kā arī atrast iespēju mācīties, izmantojot savu stilu (Mobbs, 2003).

Individuālā mācīšanās stila noskaidrošanai, Hanijš un Mumfords ir izstrādājuši aptauju, uz kuru, balstoties var sabalansēt mācīšanās iespējas tā, lai iegūtu vislabāko rezultātu. Atklājot savu stilu, var mācīties vieglāk, efektīvāk un patīkamāk. Tas ir veids, kā paplašināt savu pieredzi, iegūstot maksimāli daudz informācijas no mācību procesiem. Mācīšanās stili paplašina cilvēka daudzpusību un palīdz mācīties dažādos veidos, kas ietver formālos, neformālos, plānotos un spontānos veidos. Tiek uzlabotas mācīšanās prasmes un mācīšanās process kopumā. Mācīšanās, kā efektīvāk mācīties, ir nepieciešamība, jo tālāk ir iespējams attīstīt savas zināšanas un prasmes visdažādākajās jomās. Lai cilvēks varētu efektīvi mācīties, svarīgi ir ne tikai noskaidrot viņa individuālo mācīšanās stilu, bet arī spēt mācīties dažādos stilos (Mobbs, 2003).

Tabulā 1.1. ir attēloti četri Hanija un Mumforda mācīšanās stili, ietverot īpašības, kādas piemīt katram šī stila pārstāvim, kā arī aktivitātes, kuras būtu vēlams pielietot mācīšanās procesā.

Mācīšanās stili (Mobbs, 2003)

Mācīšanās stils	Īpašības	Aktivitāte
Aktīvistis	<p>Aktīvistu ir cilvēku, kuri mācās darbības laikā. Viņiem ir jābūt iesaistītiem visās mācību darbībās, pašiem jāizmēģina praktiskās darbības. Piemīt atvērta domāšanas pieeja mācību procesam, iesaistās nodarbībās un bez aizspriedumiem pieņem jaunu pieredzi. Aktīvistu nav skeptiski, ir pozitīvi noskaņoti par visa veida jaunas informācijas iegūšanu, mēdz sakoncentrēt visu apkārtējo uzmanību uz sevi, viņi sākotnēji darbojas, bet tikai vēlāk domā par sekām.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prāta vētras; • Problēmu risināšana; • Grupu diskusijas; • Mīklas; • Sacensības; • Lomu spēles.
Teorētiskis	<p>Teorētiskie ir cilvēki, kuri vispirms vēlas saprast teoriju un tikai pēc tam uzsākt darbības. Viņi labprātāk iepazīstas ar konceptiem, teorijām, modeļiem un faktiem, nekā iesaistās mācīšanās procesā. Izvēlas analizēt un sintezēt, ievietot iegūto jauno informāciju sistemātiskā un loģiskā teorijā. Teorētiskie uzskata, ka problēmas var atrisināt, izmantojot secīgus loģiskus paņēmienus, viņi ir perfekcionisti, visu loģisko atzīst par derīgu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modeļi; • Statistika; • Stāsti; • Citāti; • Pamata informācija; • Teoriju pielietošana.
Pragmatiskis	<p>Pragmatiskiem svarīgi ir saprast, kā iegūtās zināšanas pēc tam izmantot reālajā dzīvē. Viņiem neinteresē abstrakti koncepti vai aktivitātes nodarbības laikā, viņi neredz mācītās informācijas praktisko pielietojumu savā ikdienas dzīvē. Vēlas redzēt eksperimentus, jaunas idejas, teorijas un metodes, par to, kā mācītā informācija darbojas dzīvē. Pragmatiskie visu grib izmēģināt, problēmas un izdevības uzskata par izaicinājumiem, kā arī domā, ka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laiks domāšanai, kā mācību vielu izmantot ikdienā; • Gadījumu izpēte; • Problēmu risināšana; • Diskusijas.

	dažādu situāciju risināšanai vienmēr pieejams kāds labāks veids.	
Reflektors	Reflektori mācās novērojot un domājot par to, kas notika mācību nodarbībā. Viņi var izvēlēties neiesaistīties mācīšanās procesā, bet vērot notiekošo no malas. Izvēlētos analizēt jau notikušus gadījumus, lai izvērtētu vairākas pieredzes, skatoties no dažādām perspektīvām, savāktu datus un laika gaitā strādātu pie atbilstošiem secinājumiem par mācību tematu. Reflektori ir piesardzīgi, kā arī apdomīgi, jo pārdomā savas darbības vairākus soļus uz priekšu, pirms sāk praktiski kaut ko darīt, ieklausās citu cilvēku pieredzē, pirms paši izdara savus secinājumus.	<ul style="list-style-type: none"> • Diskusijas pa pāriem; • Pašanalīzes aptaujas; • Personības analīzes aptaujas; • Pārtraukumi; • Novērošanas aktivitātes; • Citu cilvēku atsauksmes; • Trenēšana; • Intervijas.

Viena no minētajām aktivitātēm ir prāta vētras (*brainstorming*), kas ir “specifisku problēmu risināšanas tehnika, informācijas vākšana, radošas domāšanas stimulācija, jaunu ideju attīstīšana ar neierobežotu un spontānu dalību diskusijā (Dictionary.com)”. Lai iegūtu veiksmīgu rezultātu apmācībās, visefektīvākā ir vairāku aktivitāšu apvienošana no dažādiem mācīšanās stiliem, lai nodarbības saturs spētu sasniegt maksimāli daudz studentus.

Mācīšanās stili ir cieši saistīti ar katra cilvēka personību un dzīves pieredzi, kas ietver atšķirīgās rakstura īpašības. Var būt arī jauktie mācīšanās stili, kas ietver daļu no vairākiem raksturojumiem, kas ir ieguvums konkrētajai personībai, jo ir lielāka iespēja iegūt vērtīgas zināšanas un prasmes pēc dažāda veida nodarbībām (Mobbs, 2003).

LU bibliotēkā, izstrādājot apmācību plānus, nodarbībās jāiekļauj dažāda veida aktivitātes, lai cilvēkiem ar katru no šiem mācīšanās stiliem, būtu saistoši piedalīties nodarbībā, kā arī būtu iespēja iegūt pēc iespējas vairāk noderīgas informācijas. Šie paši nosacījumi attiecas arī uz bibliotekāru mācīšanu, kā vadīt apmācības. Visiem darbiniekiem nav vienlīdzīgas iespējas apgūt apmācību vadīšanu, ja visi tiek vienādi apmācīti pēc viena paņēmiena, kas ietver tikai vienu mācīšanās stilu. Arī darbinieku apmācībai vajadzētu būt dažādai, ietverot teorētisku informāciju, praktiskus seminārus un citu darbinieku pieredzes izvērtēšanu. Mācīšanās stili ietekmē apmācību plāna sagatavošanu, izvērtējot, kāda veida aktivitātes vajadzētu iekļaut nodarbībās, lai pēc iespējas vairāk studentiem šīs apmācības būtu saistošas. Tāpat tie jāņem

vērā arī izstrādājot mācību materiālus, jo tie nevar būt vienveidīgi. Bibliotēkai ir jāpiedāvā materiāli gan teksta, gan audio, gan video formātos, lai studentiem būtu iespēja izvēlēties sev ērtāko mācīšanās veidu.

Secinājumi

Galvenais no pētījuma terminiem ir apmācības, kurš raksturo pakalpojumu, kuru LU bibliotēka piedāvā. Otrs svarīgākais termins ir informācijpratība, jo definē prasmes, kuras studenti apgūst LU bibliotēkas organizētajās apmācībās. Pētījumā tiek pētīta studentu informācijpratība e-resursu izmantošanā. E-resursa definīcija palīdz izprast, kāda veida materiāli tiek uzskatīti par e-resursiem un kur tos var meklēt. Tiek izvēlēta definīcija, kura ir saistīta tieši ar e-resursiem, kuri ir maksas un pieejami LU bibliotēkas abonētajās tiešsaistes datubāzēs.

Apmācībās studentiem, kā arī atsevišķos gadījumos mācībspēkiem, tiek mācītas dažādas zināšanas un prasmes, kas veicina informācijpratību. Pragmatisms ir apmācību piedāvājuma veicinātājs, jo ja nebūtu pieprasījuma pēc apmācībās piedāvātās informācijas, tās netiktu organizētas. Apmācības tiek piedāvātas, lai studenti varētu apgūt nepieciešamās prasmes, kas veicina integrāciju studiju procesā, izmantojot kvalitatīvus informācijas resursus, kurus piedāvā bibliotēka, tās veidotās un abonētās datubāzes, kā arī tiešsaistes meklēšanas sistēmas. Iegūtās zināšanas ir lietderīgas arī ikdienas dzīvē, saskaroties ar informācijas meklēšanu un izmantošanu.

Kirkpatrika modelis ietver četrus līmeņiem, kas ir reakcija, mācīšanās, uzvedība un rezultāti, kas ir svarīgi veiksmīgi organizētās apmācībās. LU bibliotēkas bibliotekāriem ir jāveido tādas apmācības, kuras studentiem būtu saprotamas reakcijas līmenī, un spētu iemācīt viņiem jaunas zināšanas un prasmes mācīšanās līmenī. Apmācībās iegūtās zināšanas var mainīt studentu uzvedības līmeni, jo informācijpratības apgūšana pozitīvi ietekmē studiju un pētniecības procesus, kā arī ikdienas informācijas iegūšanu un izvērtēšanu. Rezultātu līmenis izpaužas kā zināšanu izmantošana ilgtermiņā, ja studenti apmācībās ir ieguvuši vērtīgu informāciju, tad to turpmāk arī izmantos, tāpēc nozīmīgi ir visi iepriekš minētie līmeņi, lai varētu tikt sasniegts rezultātu līmenis.

Pētera Hanija un Alana Mumforda mācīšanās stili ietver četrus veidus, kas ir aktīvistis, teorētiskis, pragmatiskis un reflektors. Katram no šiem mācīšanās stiliem ir nepieciešama atšķirīga pieeja apmācību procesā, ietverot dažādus aktivitāšu veidus, lai sasniegtu pēc iespējas vairāk studentus reakcijas līmenī, kā rezultātā viņi iemācās nodarbības vadītāja pasniegto vielu un maina uzvedības un rezultātu līmeni. Izstrādājot mācību materiālus, jāņem vērā arī mācīšanās stili, jo tie nevar būt vienveidīgi, jāpiedāvā materiāli gan teksta, gan audio, gan video

formātos, lai studentiem būtu iespēja izvēlēties sev ērtāko mācīšanās veidu. Mācīšanās stils nozīmīgi ir ņemt vērā arī LU bibliotēkas darbinieku apmācībās, jo darbiniekiem arī ir dažādi stili, kas paredz atšķirīgas mācīšanas pieejas, lai iegūtu pēc iespējas vairāk zināšanas un prasmes, kuras pēc tam mācīt studentiem. Apmācībām jāietver teorētisku informāciju, praktiskus seminārus un citu darbinieku pieredzes izvērtēšanu.

2. IZPĒTES PAKĀPES ANALĪZE

Mūsdienās apmācības ir plaši piedāvāts pakalpojums dažāda veida bibliotēkās, tāpēc arī pētījumi tiek veikti salīdzinoši bieži. Ārvalstīs šis pakalpojums tiek piedāvāts jau salīdzinoši sen, bet Latvijā kļuvis aktuāls pēdējo gadu laikā. Latvijā vairāki pētījumi ir veikti par apmācību pakalpojumiem publiskajās bibliotēkās, bet akadēmisko bibliotēku piedāvājums nav plaši izpētīts. Tā kā ārvalstīs apmācību organizēšana nav jaunums, tiek pētītas dažādas inovatīvas pieejas, ko izmantot šī pakalpojuma pilnveidošanā. Tiek veikti pētījumi par interaktīviem mācību materiāliem, attālinātu apmācību organizēšanas iespējām, izmantojot tiešsaistes pakalpojumus. Pētījumi atklāj to, ka informācijpratības prasmes ir ļoti nozīmīgas, lai cilvēki varētu prasmīgi izmantot informāciju studiju procesā, darbā un ikdienas dzīvē.

Pētījumā “Spānijas universitāšu bibliotēku veidotie interaktīvie mācību materiāli” tiek apskatīti 365 interaktīvie mācību materiāli. Tika iekļauti dažādu tematu mācību materiāli, bet galvenais noteikums bija, lai tos ir veidojusi bibliotēka, kā arī tika izmantoti tikai brīvpieejas materiāli, netika iekļautas *PowerPoint*, *SlideShare* vai *Prezi* prezentācijas, jo tās tika atzītas, kā vairāk paredzētas komunikācijai, nevis mācīšanai. Ceļveži, rokasgrāmatas, pamācības un brošūras *PDF* vai *HTML* formātā tika izslēgtas no pētījumā apskatītajiem materiāliem, jo lai gan bibliotēkas spēj labi tos izstrādāt, trūkst tehnoloģiskais un izglītojošais atbalsts, kas palīdz ieviest interaktivitāti šajos materiālos. *HTML* – “valoda, kas, izmantojot speciālus kodus, nosaka hiperteksta dokumenta atveidojumu displeja ekrānā gadījumā, ja tiek lietotas interneta globālā tīmekļa lappuses (LZA TK ITTEA terminu datubāze)”. Pētījumā kopumā tiek apskatīti 74 Spānijas universitāšu bibliotēku piedāvātie mācību materiāli. Rezultāti atklāj, lai gan bibliotēkas mūsdienās ir plaši iesaistījušās mācību materiālu sagatavošanā, izveidē un attīstīšanā, lielākā daļa no tām ir tikai sākuma stadijā, lai apmierinātu informācijas un zināšanas sabiedrības vajadzības. Šīs vajadzības ietver informācijas prasmju attīstīšanu, virtuālo apmācību un pielāgošanos dažādiem mācīšanās stiliem (Somoza-Fernández, 2015).

Spānijas universitāšu bibliotēkās līdz deviņdesmitajiem gadiem mācību materiāli bija ceļveži vai rokasgrāmatas, kuras veidotas izmantojot teksta redaktoros vai *Microsoft PowerPoint* prezentācijas, kas Latvijas universitāšu bibliotēkās ir vēl aizvien plaši izmantoti mācību materiālu formāti. Par konkrētiem pakalpojumiem, kā, piemēram, bibliogrāfiskajām datubāzēm, visbiežāk Spānijā tiek izmantoti datubāžu izplatītāju piedāvātie mācību materiāli. Sākot ar 2000. gadu, mācību materiālu saturs dažādu faktoru ietekmē strauji mainījās. Viens no šiem faktoriem bija tas, ka Eiropas augstākajā izglītībā informācijas prasmju izglītība kļuva par obligātu augstskolu izglītības programmās, tādējādi iesaistot universitāšu akadēmisko

personālu, nevis tikai bibliotekārus. Mainību ietekmēja arī Spānijas bibliotēku asociācijas, kuras sekoja starptautiskajām tendencēm, kas sekmēja informācijpratības nozīmību un izplatību. Saistībā ar šiem jaunajiem faktoriem Spānijas universitāšu bibliotēkas saskārās ar jauniem izaicinājumiem. Radās jauni temati, kuri pirms tam netika mācīti, un jaunas mācīšanas metodes, kuras vēl nekad nebija izmantotas. Tika veikta mācību materiālu pielāgošana, izmantojot jaunākās tehnoloģijas, kuras ietver interaktivitātes iespējas, kā arī svarīgi kļuva piedāvāt tiešsaistes apmācības, kas ietver iespēju studentiem mācīties patstāvīgi. Pēc vairāk nekā desmit gadiem, pēc šī procesa uzsākšanas, šajā pētījumā tiek analizēts un aprakstīts mācību materiālu stāvoklis Spānijas universitāšu bibliotēkās, un tiek izskatītas iespējamās uzlabojumu iespējas (Somoza-Fernández, 2015).

Universitāšu bibliotēkas nepārtraukti ir iesaistītas mācīšanas, mācīšanās un pētniecības procesos, tāpēc izstrādā mācību materiālus saistībā ar kvalitatīvu informācijas resursu meklēšanu, kas varētu palīdzēt apgūt nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai šos procesus pilnveidotu un attīstītu. Bibliotēkas uzdevums ir piedāvāt dažādus informācijas resursus un pakalpojumus, kas spētu attīstīt informācijpratību gan studentiem, gan akadēmiskajam personālam.

Rezultātā tika atklāts, ka interaktīvo mācību materiālu veidošana aktīvi tika uzsākta pēc 2009. gada. 2015. gadā 53 Spānijas bibliotēkās (72%) ir izveidots vismaz viens interaktīvais materiāls un 21 bibliotēkā (28%) nav izveidots neviens interaktīvs mācību materiāls, bet 2009. gadā tikai 17 bibliotēkām (24%) bija izveidoti savi interaktīvie mācību materiāli. Tomēr 7 no 53 institūcijām veido 51% no visiem mācību materiāliem, bet 22 institūcijām ir tikai 1 interaktīvs mācību materiāls (Somoza-Fernández, 2015).

Pētījuma temats ietver galvenokārt mācību materiālus, kuri ir par bibliotēku informācijas resursu izmantošanu, informācijas pakalpojumiem, bet mazāk par informācijpratību. Visvairāk interaktīvo mācību materiālu ir par informācijas meklēšanu datubāzēs (18,36%), pēc tam materiāli par bibliotēkas pakalpojumiem (14,79%), pēc tam par meklēšanu bibliotēku elektroniskajos katalogos (11,78%), pēc tam par atsauču pārvaldības programmatūrām (7,12%), pēc tam par izdevumu pasūtīšanu un izdevumu lietošanas termiņu pagarināšanu bibliotēku elektroniskajos katalogos (6,30%) u.c. Par pārējiem tematiem mācību materiālu ir ievērojami mazāk, tie ir tādi temati kā tehnoloģijas (darbības, kas saistītas ar bibliotēkas resursiem, piemēram, pieslēgšanās serveriem, drukāšana no bibliotēkas datoriem), repozitorijs, e-resursu meklēšana, meklēšanas sistēmas, Moodle sistēma, informācijpratība, izsniegumi, elektroniskie žurnāli, informācijas avoti, datorlietošanas prasmes, telpu noma, brīvpieejas resursi un autortiesības, e-grāmatas, citējamība žurnālos, lietotāja konts bibliotēku

elektroniskajos katalogos, plaģiātisms, ietekmes faktors, attālinātā piekļuve un bibliotēkas resursi (Somoza-Fernández, 2015). Lielākā daļa no šeit uzskaitītajiem tematiem tiek piedāvāti kā apmācību temati arī Latvijas universitāšu bibliotēkās, bet pārsvarā piedāvātie mācību materiāli nav interaktīvā formā, bet vairāk tiek piedāvātas apmācības prezentācijas formātā ar nodarbības dalībnieku iesaistīšanos.

Nozīmīga ir arī korelācija starp mācību materiālu dizaina izvēli un tematu. Kopumā 289 materiāli tika veidoti no ekrānuzņēmumiem (78,18%), 60 tika veidoti kā video (16,44%), un 16 tika veidoti *HTML* formātā (4,38%). Ekrānuzņēmumi ir visbiežāk lietotais paņēmiens interaktīvo mācību materiālu veidošanā, jo tas uzskatāmi parāda meklēšanas procesus katrā konkrētajā vidē. Saistībā ar audio lietošanu, 210 materiāli satur stāstījumu par saturu (57,53%), 125 ietver tikai tekstu (34,25%), un 30 satur gan audio, gan tekstu (8,22%) (Somoza-Fernández, 2015). LU portāla Bibliotēkas sadaļā arī tiek piedāvāti virtuālie mācību materiāli, kas ir video pamācības par elektroniskā Kopkataloga izmantošanu, ietverot informācijas resursu meklēšanu pēc dažādiem kritērijiem, informācijas resursu pasūtīšanu, izmantošanas termiņu pagarināšanu un galvenās lietotāja konta piedāvātās iespējas. Pie elektronisko datubāžu aprakstiem pieejami arī virtuālie mācību materiāli, kuri veidoti kā ekrānuzņēmumi, un ietver galvenās datubāžu funkcijas, kuras ir nozīmīgas informācijas resursu meklēšanā un izgūšanā.

Svarīgs rādītājs mācību materiālos ir mācīšanas metodika, tikai viens materiāls ietver problēmas risināšanu, kuru praktiski studentam vajadzēja atrisināt, pārējie vienkārši piedāvā mācību saturu. Nozīmīgi ir mācību materiālu lietotāju novērtējumi, kas palīdz noteikt, kādi uzlabojumi ir nepieciešami. Tikai 10% no izlasē ietvertajiem materiāliem bija piedāvāts aizpildīt tiešsaistes aptauju, par pārējiem materiāliem nav zināms, vai ir citas metodes, kā tiek iegūtas atsauksmes, bet tās varētu būt nodarbību vadītāju aptaujas apmācībās vai komentāri, kurus iespējams atstāt kā atsauksmes par piedāvātajiem bibliotēkas pakalpojumiem. Kopumā 208 mācību materiāliem (56,9%) ir iespējams piekļūt bibliotēku tīmekļa vietnēs, 99 (27,12%) caur *YouTube*, 23 (6,30%) tīmekļa vietnē un *YouTube*, 23 materiāliem (6,30%) var piekļūt caur universitātes televīzija kanālu (Mursijas Universitāte), bet 12 caur *Vimeo* (Somoza-Fernández, 2015).

Pētījuma rezultāti atklāj, ka Spānijas universitāšu bibliotēkā mācību materiāli iedalās divos veidos, vēl aizvien tiek izmantoti datubāžu piegādātāju piedāvātie mācību materiāli, kuri paskaidro meklēšanas iespējas konkrētajā datubāzē, bet liela daļa bibliotēku turpina veidot savus mācību materiālus. Tiek izmantots arī paņēmiens, kad vairākas universitātes veido kopīgus materiālus par kādu akadēmiskajā vidē aktuālu tēmu, kā, piemēram, par atsaucēm un plaģiātismu, bet tas nav bieži sastopams. Izmantot jau datubāžu piedāvātos mācību materiālus

pārsvārā izvēlās bibliotēkas, kurām nav nepieciešamais darbaspēks vai aprīkojums, lai šāda veida materiālus varētu paši izgatavot, kā arī gadījumos, kad piedāvātie materiāli, ir tieši tas, kas lietotājiem konkrētajā brīdī ir nepieciešams (Somoza-Fernández, 2015).

Spānijas universitāšu bibliotēkas pēc rezultātiem uzrāda, ka ir sākušas veidot vairāk mācību materiālus, bet vēl aizvien ir tālu no efektīvu un sarežģītu materiālu veidošanas. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem pētījumiem izstrādātie materiāli satur mazāk teksta un ietver vairāk multimediju, kas ir arī pasaulē šobrīd izteikts rādītājs. Vajadzētu attīstīt dažādu mācīšanas metodikas izmantošanu, kā arī veidot materiālus dažādos līmeņos, kā, piemēram, pamata līmenis, vidējais līmenis un augstākais līmenis. “Lai mācību materiāli būtu efektīvi, ir jāpiedāvā materiāli dažādiem studentu zināšanu līmeņiem, kā arī dažādiem mācīšanās stiliem (Somoza-Fernández, 2015)”. Svarīgi ir turpināt arī universitāšu bibliotēku darbinieku apmācību, lai palielinātu efektivitāti sadarbībā ar citiem universitātes darbiniekiem, piemēram, datorspeciālistiem un mācībspēkiem, lai uzlabotu piedāvātos mācību materiālus (Somoza-Fernández, 2015). Bibliotēkas darbiniekiem ir nepārtraukti jāpilnveido savas zināšanas, lai spētu veidot kvalitatīvu mācību materiālus, jo to izveidē ir nepieciešamas zināšanas gan pedagogijā, gan datorzinātnēs, gan jāapgūst izmantot dažādas programmatūras, kā arī jāspēj izstrādāt pievilcīgu dizainu, iekļaujot radošas idejas.

Pētījuma “Informācijas prasmju apmācību ietekmes novērtējums: Anglijas veselības bibliotēku aptauja” rezultāti atklāj informācijpratības apmācību pozitīvo ietekmi uz pacientu aprūpi, mūžizglītību, un citām Nacionālā veselības dienesta (*National Health Service*) galvenajām funkcijām. Pētījums iezīmē informācijpratību kā nozīmīgu mācību tematu, kas atstāj arī pozitīvu iespaidu uz bibliotēkas piedāvāto informācijas resursu izmantošanu. Nacionālā veselības dienesta bibliotēka ir atbildīga par informācijas prasmju mācīšanu saviem lietotājiem, kas ietver dienesta darbinieku apmācību par efektīvu e-resursu izmantošanu, piemēram, kā izmantot tiešsaistes datubāzes, e-grāmatas, un kā novērtēt rakstu drošticamību (Ayre, 2015).

Zināmas vairākas pieejas, kā novērtēt apmācību kvalitāti, izvēlētās metodes ir atkarīgas no temata un prasmēm, kuras apmācībās tiek pasniegtas. “Informācijpratība satur trīs elementus: zināšanas kā izmantot informāciju, fiziskās prasmes, lai piekļūtu tai, un attieksmes maiņu pret informāciju (Ayre, 2015)”. Apmācību efektivitāti ir sarežģīti novērtēt, jo lielākā daļa no vērtēšanas metodēm tiek uzskatītas par neobjektīvām.

Kirkpatrika (*Kirkpatrick*) modelis aptver četrus līmeņus, pēc kuriem vērtēt apmācību ietekmi:

1. Reakcija;
2. Mācīšanās;
3. Uzvedība;
4. Rezultāti (Ayre, 2015).

Apmācāmā reakcija un mācīšanās pārbaude ir visbiežāk sastopamās vērtēšanas pieejas, jo, iespējams tie ir visvieglāk sasniedzamie modeļa līmeņi. Izvērtējot tikai divus pirmos līmeņus, tiek iegūts iespaids tikai par to, kā apmācības ietekmējušas individuālus apmācāmos, bet nenorādīs ietekmi uz visu organizācijas vai pacientu aprūpi. Pētījuma uzdevums ir izvērtēt arī uzvedību un rezultātus pēc apmācībām, noskaidrojot, vai informācijpratība palīdz uzlabot Nacionālā veselības dienesta darbinieku ikdienas darbu ar pacientiem, ietekmē spēju pieņemt ar medicīnu saistītus kritiskus lēmumus, ietekmē veselības politikas veidošanu, un atbalsta pētījumu procesus un mūžizglītību (Ayre, 2015).

Reģionālie apmācību vadītāji izveidoja rīku, lai mērītu informācijas prasmju apmācību efektivitāti veselības aprūpes vidē, saistot ar Kirkpatrika modeļa četriem līmeņiem. Izveidotais rīks tika piedāvāts kā brīvpieejas resursu, lai bibliotēkas, kuras apmāca nelielu skaitu cilvēku, varētu apvienot savus iegūtos datus ar citām bibliotēkām, un veidot nacionāla mēroga ieskatu apmācību ietekmē uz Nacionālo veselības dienestu. Tādējādi tiek radīts visaptverošs un pilnīgs ieskats identificētajā apmācību ietekmē. Pētījuma metodes izaicinājumi ir apmācību vērtēšanas mazo rezultātu skaits no katras institūcijas atsevišķi un apmācību kursu piedāvājuma un pasniegšanas atšķirības, kas var veidot nederīgus, tendenciozus vai lokalizētus pētījuma rezultātus (Ayre, 2015).

Dažādu institūciju apmācību dalībniekiem bija jāaizpilda anketas, lai iegūtu datus par apmācību ietekmi. Sākotnēji aptauja tika izveidota papīra formātā, bet *SurveyMonkey* tīmekļa vietnē tika izstrādāta arī anketas elektroniskā versija. Dažas nedēļas pēc apmācību nodarbībām dalībniekiem tika nosūtītas elektroniskās aptaujas anketas. Tās tika nosūtītas pēc noteikta laika posma, lai nodarbības dalībnieki jau būtu iegūtās zināšanas izmantojuši ikdienas darbā. Aptaujā tika uzdoti jautājumi par to, vai apmācāmie, izmantojuši apgūto informācijpratību pēc apmācībām, un, ja nav izmantojuši, kāds ir tā iemesls. Tika noskaidrots, vai iegūtā informācija ietekmēja pētniecību, izmaksu samazināšanu, padomu došanu kolēģiem, pakalpojumu attīstību vai plānošanu un citus ikdienas darbā nozīmīgus procesus. Tika jautāts par informācijas ietekmi uz pacientu aprūpi, piemēram, saistībā ar diagnozi, uzturēšanās laiku slimnīcā, padomu došanu pacientiem, bet, ja ietekme līdz šim nav bijusi, vai ir plāni nākotnē to mainīt. Aptaujā tika

skaidrots, vai apmācības ir ietekmējušas nodarbības dalībnieka mācīšanas vai mācīšanās procesus, piemēram, pēc nodarbībām apmācāmais dalās informācijā ar saviem kolēģiem, uzzinājis jaunu informāciju, vai izmantos informāciju pētījumu procesos. Atvērtajā jautājumā tika noskaidrots, vai apmācības ir atstājušas ietekmi uz pacientu aprūpi, vai apmācāmais savā ikdienas darbā ir kādus procesus veicis savādāk, nekā pirms informācijas prasmju iegūšanas (Ayre, 2015).

Rezultātā tika saņemtas 534 atbildes no 61 organizācijas, 36 organizācijām (58%) bija mazāk nekā piecas atbildes. Atbildes aptvēra dažādus veselības aprūpes sektorus, 68% atbilžu bija no akūto gadījumu sektora, 18% no primārās aprūpes un 13% no garīgās veselības sektora. Apmācībās iegūto informācijpratību pēc tam izmantojuši 439 respondenti (82%), visbiežāk izmantotās jomas, kuras tika minētas, bija pētniecība (60%), padomu došana kolēģiem (35%), pakalpojumu attīstīšana un plānošana (29%) un pārbaudes (18%). No aptaujātajiem 30% atzīmē, ka apmācības nav ietekmējušas pacientu aprūpes procesus, bet no tiem, kurus tās ir ietekmējušas 28% gadījumu ietekme ir uz informēšanu par izvēles ārstēšanas veidiem. Lielākā daļa, kas ir 70%, atzīst, ka apmācībās kaut ko jaunu iemācījušies, un 41% apgalvo, ka iegūtajā informācijā ir dalījies ar saviem kolēģiem. Atvērtajā jautājumā par uzvedības izmaiņām pēc apmācībām tika saņemtas tikai 149 atbildes, no kurām 53 atbildes (36%) bija saistītas ar pilnveidotām informācijas meklēšanas prasmēm. Jautājumā par to, kāpēc, iegūtās zināšanas netiek izmantotas, izplatītākais iemesls 37% gadījumu ir laika trūkums, 21% gadījumu nav bijusi nepieciešamība zināšanas izmantot, bet 12% gadījumu ir nepieciešama turpmāka palīdzība prasmju apgūšanā (Ayre, 2015).

Pētījuma rezultātā tiek pierādīts, ka informācijas prasmju apmācības ir efektīvs bibliotēkas pakalpojums, lai atbalstītu Nacionālā veselības dienesta darbību. Tās pozitīvi ietekmē mūžizglītību, pētniecības aktivitātes, politikas veidošanu un lēmumu pieņemšanu. Plašais respondentu aptvērums veido pilnvērtīgus pētījuma rezultātus, kādus neizdotos iegūt no vienas bibliotēkas lietotāju aptaujas.

Pētījumā “Vai bibliotekāri ir gatavi apmācīt ārzemju studentus (*Are Librarians Equipped to Teach International Students?*)” tiek izpētīta šī brīža situācija Ziemeļamerikā un ieteiktas rekomendācijas nākotnē, lai uzlabotu apmācību procesu. Izmantojot tiešsaistes aptauju, tiek noskaidrots, kas bibliotekāriem būtu jāpapildina savās prasmēs, lai nodrošinātu šo pakalpojumu. Pētījuma rezultātā atklājās, ka bibliotekāriem vajadzētu pilnveidot savas prasmes tieši saistībā ar apmācību vadīšanu ārzemju studentiem. Bibliotekāri cenšas pielāgoties ārzemju studentu vajadzībām, optimizējot mācīšanas metodes un izmantojot savu personīgo pieredzi. Bet, neņemot vērā savus centienus, viņi vēlas papildināt zināšanas, lai varētu veikt

kvalitatīvākas apmācības. Pētījuma rezultāti sniedz ieskatu ieteikumos, ko vajadzētu uzlabot apmācībās, kuras tiek organizētas tieši ārzemju studentiem (Ishimura, Bartlett, 2014).

2012. un 2013. mācību gadā ASV koledžās un universitātēs mācījās 819,644 ārzemju studenti. Izaicinājumi, mācot ārzemju studentus, ir iemācīt kritisko domāšanu, informācijas analīzi un radošumu. Ja studentiem nav zināšanas, kā veikt pētījumus, var tikt atklāts plaģiātisms, jo studentiem ir ierobežotas valodas zināšanas, atšķirīga mācīšanās pieredze un citi uzskati par autortiesību jautājumiem. Akadēmisko bibliotēku sistēmas valstu ietvaros ir atšķirīgas, ārzemju studentiem var būt problēmas ar bibliotēkas terminoloģijas žargonu, kuru ir grūti saprast cilvēkiem, kuriem angļu valoda nav dzimtā valoda. Lai gan akadēmiskās bibliotēkas ir vieta, kur meklēt informācijas resursus, lai varētu izpildīt studiju uzdevumus, studentiem bieži vien trūkst pieredze, kā tos efektīvi izmantot. Problēmas var radīt arī bibliotēku modernizācijas pakāpes atšķirības, jo studenti var būt atbraukuši no vietām, kur vēl aizvien nav brīvpieejas krājums, limitēts tiešsaistes informācijas resursu skaits un nav profesionāli apmācīti bibliotekāri. Studenti, kuriem angļu valoda nav dzimtā valoda, ir lielākas bailes un diskomforts, apmeklējot bibliotēku un komunicējot ar bibliotekāriem (Ishimura, Bartlett, 2014).

Apmācībās, kurās piedalās ārzemju studenti, svarīgi nodarbības vadītājam ir zināt, kādas kultūras pārstāvji ir nodarbības dalībnieki. Nozīmīgas ir arī speciālas apmācības bibliotēkas darbiniekiem, lai viņi zinātu, kā apmācīt studentus ar kultūras un valodas atšķirībām. Galvenie noteikumi ir izvairīties no bibliotēkas žargona, idiomām un kultūras atsaucēm, runāt skaidri un vidējā ātrumā un izvairīties no sarežģītu teikumu veidošanas. Pētījuma galvenie jautājumi ir:

1. Kāda ir bibliotekāru pieredze, apmācot ārzemju studentus?
2. Vai ir nepieciešamas apmācības, lai viņi varētu mācīt ārzemju studentus?
3. Ja ir, tad, ko ir nepieciešams mācīt bibliotekāriem (Ishimura, Bartlett, 2014)?

Aptauja tika veikta 2010. gadā, un tajā piedalījās 254 bibliotekāri. 50 dalībnieki (20,1%) bija no Kanādas, 199 dalībnieki (79,9%) no ASV. 214 dalībnieki (85,3%) bija sievietes, bet 37 dalībnieki (4,7%) bija vīrieši. Vecuma grupas bija ļoti atšķirīgas, sākot no 30 līdz 60 gadu vecumam. Dalībnieku darba pieredzes ilgums bija sākot no mazāk par gadu līdz 40 gadiem. Rezultātu analīze atklāja, ka vairāk nekā 50% dalībnieku bija mazāk nekā 10 gadu pieredze darbā akadēmiskajā bibliotēkā. 84% no dalībniekiem bija bibliotekāri, 11,8% direktori un 4,2% bibliotēku speciālisti. Lielākajai daļai (93%) no aptaujas dalībniekiem bija maģistra grāda izglītība bibliotēku un informācijas zinātnēs (Ishimura, Bartlett, 2014).

Vairums aptaujas dalībnieku (92%) atzīst, ka ārzemju studentiem ir atšķirīgas vajadzības no vietējiem studentiem, bet mazāk nekā puse atklāj, ka viņu bibliotēkās ir

pakalpojumi, kuri paredzēti tieši ārzemju studentiem. Pārsvarā šie pakalpojumi ir bibliotēkas instrukcijas, bet arī brošūras un ceļveži, ekskursijas bibliotēkās un dažādas darba grupas, kas vairākumā gadījumu tiek piedāvāti dažādās valodās. Dažās institūcijās ir arī speciāli bibliotekāri, kuri darbojas ar ārzemju studentiem (Ishimura, Bartlett, 2014).

Saistībā ar mācību pakalpojumiem, vairāk nekā pusei dalībnieku (57,6%) ir mazāk nekā 10 gadu apmācību vadīšanas pieredze. Galvenās četras aktivitātes, kuras saistītas ar apmācībām, tika izvirzīta uzziņu pakalpojumu sniegšana, apmācību nodarbības par konkrētiem tematiem, apmācību nodarbību plānošana un mācību materiālu veidošana. 80% no dalībniekiem ir bijuši iesaistīti vismaz vienā no šīm aktivitātēm. Prasmes, kuras jāattīsta saistībā ar apmācībām ārzemju studentiem, pēc aptaujas dalībnieku domām, ir saistītas ar komunikāciju, kas ietver runas stilu, aktīvas klausīšanās paņēmienus, izvairīšanās no nevēlamām komunikācijas stiliem, kā arī pārliecināšanās par to, vai studenti saprot bibliotekāru izteicienus. Situācijās, kad bibliotekāri saskaras ar grūtībām, visbiežāk palīdzība tiek meklēta pie kolēģiem vai profesionālajā literatūrā (Ishimura, Bartlett, 2014).

Jautājumā par savu prasmju novērtējumu, bibliotekāri jūtas komfortabli, mācot ārzemju studentus. Vairāk nekā 70% dalībnieki atbildēja, ka jūtas pārliecināti par savām informācijpratības spējām, kā iemesls ir lielā pieredze darbā ar studentiem. Pārliecību par savām spējām rada arī citi iemesli, kas ir pieredze darbā ar atšķirīgu kultūru studentiem un studentu pozitīvā attieksme apmācību nodarbību laikā. Pētījuma dalībniekiem tika uzdots jautājums, kas ir faktori, kuri ietekmē viņu vēlmi attīstīt savas zināšanas un prasmes speciālās mācībās saistībā ar apmācību vadīšanu. Galvenie faktori pēc rezultātiem ir mācību saturs, izmaksas, laiks, kolēģu ieteikumi, mācību novērtējums no citiem dalībniekiem un pasniedzējs (Ishimura, Bartlett, 2014).

Bibliotekāriem vairāk vajadzētu apzināt mācīšanas teorijas, mācīšanās stilu teorijas, lai tās praktiski varētu izmantot apmācībās. Pēc aptaujas rezultātiem, atklājas, ka bibliotekāri uzskata, ka apmācību vadīšanas kvalitāti var uzlabot praktiski trenējoties, vadot pēc iespējas vairāk apmācības, bet netiek minēta profesionālā izglītošanās. Teorijas apvienojumā ar praksi var sniegt vislabākos uzlabojumus saistībā ar pamācību efektivitāti. Veids, kā bibliotekāri vēlētos papildināt savas zināšanas, ir semināri, kad tiešā kontaktā ar pasniedzējiem varētu papildināt zināšanas un apgūt nepieciešamās prasmes (Ishimura, Bartlett, 2014).

LU bibliotēkā darbinieki vada apmācības ārzemju studentiem. Darbinieki kopumā tiek sagatavoti vadīt apmācības, bet netiek atsevišķi izdalītas nodarbības ārzemju studentiem, kas ietvertu pielāgošanos atsevišķām kultūrām. Pētījums akcentē vajadzību apgūt īpašas zināšanas vai prasmes kādas konkrētas mērķauditorijas apmācībām, bet tā ir daļa no tā, ka bibliotekāriem

nepārtraukti ir jāpapildina savas zināšanas. Nozīmīgas ir idejas par to, ka apmācību procesa pilnveidošanās, svarīgas ir mācīšanas un mācīšanās teorijas, kas var palīdzēt gan plānot mācību nodarbības, gan vadīt tās, gan izstrādāt mācību materiālus. Bibliotekāriem ir jābūt iespējai papildināt savas zināšanas, gan teorētiskos kursus, gan praktiskos semināros, kur var iegūt vērtīgu informāciju no kolēģu atšķirīgās pieredzes.

Secinājumi

Apmācību procesā nozīmīgi ir mācību materiāli, kuri palīdz uztvert un atcerēties apmācībās pasniegto informāciju. Pētījums par Spānijas universitāšu bibliotēkām atklāj, ka veiksmīgāk darbojas interaktīvi mācību materiāli, kuri ietver ekrānuzņēmumus no vides, par kuru tiek mācīts vai arī ir video formātā. Pētījumā atklājas, ka liela daļa mācību materiāli, kuri tiek izmantoti bibliotēku apmācībās, ir datubāžu piegādātāju veidoti, kas sniedz informāciju par datubāžu izmantošanas iespējām un funkcionalitāti. Visvairāk interaktīvo mācību materiālu ir par informācijas meklēšanu datubāzēs, pēc tam materiāli par bibliotēkas pakalpojumiem un meklēšanu bibliotēku elektroniskajos katalogos. Nozīmīga ir arī vieta, kur var piekļūt mācību materiāliem, lai tā būtu viegli atrodamā, kā arī par to ir jāstāsta apmācību nodarbībās.

Pētījumā par informācijas prasmju apmācību ietekmes novērtējumu Anglijas veselības bibliotēkās tika secināts, ka apmācībās iegūto informācijpratību pēc tam izmantojuši 82% no aptaujas dalībniekiem, visbiežāk izmantotās jomas bija pētniecība, padomu došana kolēģiem, pakalpojumu attīstīšana un plānošana. No dalībniekiem 70% dalībnieku, ka apmācībās kaut ko jaunu iemācījušies, un 41% apgalvo, ka iegūtajā informācijā ir dalījies ar saviem kolēģiem. Tikai 36% dalībnieku pēc apmācībām bija mainījies uzvedības līmenis saistībā ar informācijas meklēšanas prasmēm. Kā iemesli, kāpēc apmācībās iegūtās zināšanas netiek izmantotas, tiek minēts laika trūkums, nav bijusi nepieciešamība zināšanas izmantot, kā arī ir vajadzīga turpmāka palīdzība prasmju apgūšanā.

Pētījumā par to, vai bibliotekāri ir gatavi apmācīt ārzemju studentus, tika atklāts, ka bibliotekāri jūtas komfortabli, mācot ārzemju studentus, jo vairāk nekā 70% jūtas pārliecināti par savām informācijpratības spējām. Pārliecību rada liela pieredze darbā ar studentiem, pieredze darbā ar atšķirīgu kultūru studentiem un studentu pozitīvā attieksme apmācību nodarbību laikā. Tika atklāts, ka bibliotekāru vēlmi attīstīt savas zināšanas un prasmes speciālās nodarbībās saistībā ar apmācību vadīšanu ir piedāvātais saturs, izmaksas, laiks, kolēģu ieteikumi, citu dalībnieki vērtējums un pasniedzējs.

3. STUDENTU INFORMĀCIJPRATĪBA

Mūsdienās cilvēku ikdiena nav iedomājama bez informācijas, tā nepārtraukti ir mums apkārt. Informācijpratība ir informācijas meklēšana, izvērtēšana, kā arī efektīva, lietderīga un praktiska tās izmantošana. Pirmo reizi informācijpratības jēdzienu izmantoja Pauls Zurkovskis (*Paul Zurkowski*) 1974. gadā, un sākotnēji tā koncentrējās uz izglītotu personu prasmēm un pieejas problēmu risināšanā, izmantojot dažādu informācijas rīku apvienošanu (Schroth, 2015). Laika gaitā jēdziena nozīme ir paplašinājusies un ieguvusi savu lomu studiju procesā. Informācijpratība ir viena no prasmēm, ko akadēmiskās bibliotēkas cenšas iemācīt saviem studentiem, lai veicinātu efektīvu un ētisku informācijas resursu izmantošanu.

Viena no jaunākajām definīcijām, kuru izstrādājusi Koledžu un Pētniecības bibliotēku asociācija (*Association of College and Research Libraries*), informācijpratību definē kā “integrētu spēju kopumu, kas atspoguļo izpratni par informāciju, sapratni par informācijas iegūšanu un novērtēšanu, informācijas izmantošanu jaunu zināšanu radīšanai un ētisku dalību mācību kopienās (Wiebe, 2015)”. Tas ir jēdziens, kas aptver plašas zināšanas saistībā ar informāciju un tās lietošanu, kas aptver daudz vairāk nekā informācijas meklēšanu dažādos informācijas avotos.

3.1. Informācijpratība un augstākā izglītība

Mūsdienās studenti pārsvarā izmanto elektroniskos informācijas resursus, bet tie bieži vien aprobežojas tikai ar tādiem, ko ir iespējams atrast izmantojot *Google*. Tas ir viens no informācijas meklēšanas veidiem, kas ne vienmēr piedāvā nederīgus informācijas resursus, bet jāprot meklēt un atšķirt derīgus informācijas resursus, kurus var izmantot studiju procesā un pētniecībā. Bet tas nav labākais veids, kā meklēt informāciju pētniecībai. Tīmekļa dizaineri un mārketinga speciālisti, strādā ar meklēšanas sistēmu optimizāciju un pielāgo konkrētu saišu parādīšanos pirmajā lapā meklēšanas rezultātos, un vairākumā gadījumu tie nav kvalitatīvi informācijas resursi. Veicot pētījumus, ir atklāts, ka vairāk nekā 70% gadījumu tiek atvērti pirmie trīs informācijas resursi no meklēšanas rezultātu saraksta. Vairāk nekā 90% gadījumu tiek paskatīti tikai tie rezultāti, kuri atrodas pirmajā lapā, kas ietver apmēram desmit informācijas resursus (Wiebe, 2015).

Informācijpratība neizslēdz informācijas meklēšanu *Google*, tomēr tā veicina prasmīgāku meklēšanu, kas nav tikai pirmo meklēšanas rezultātu izvēlēšanās. Izmantojot dažāda veida atslēgvārdus, apskatot pēc iespējas vairāk rezultātus, izvērtējot informācijas resursos izmantotās atsauces uz citiem resursiem, meklējot dažādās meklēšanas sistēmās.

Mūsdienu studenti plaši izmanto sociālos tīklus, un tas ir vēl viens veids, kā meklēt un dalīties ar informāciju. Sastopoties ar bibliotēkas piedāvātajiem elektroniskajiem resursiem, studenti var būt apjukusi, jo tā nav tā vide, kuru viņi ir pieraduši ikdienā izmantot. Tomēr iepazīstos bibliotēkas piedāvātās meklēšanas iespējas datubāzēs, studenti tās izmanto, jo tā par ir vieglāk atrast studijām nepieciešamo informāciju nekā, meklējot viņiem ierastajos veidos un informācijas resursos (Wiebe, 2015).

Informācijpratība ir sava veida kritiskas izziņas prasmes, kas iekļauj zināšanas par to, ka ir dažādi informācijas veidi, katrs ar savu izcelšanos, mērķi un vietu informācijas spektrā. Zināšanas kā orientēties dažāda veida informacionālajās vidēs, ieradums novērtēt, izpētīt un pārbaudīt atrasto informāciju. Tā ir prasme saprast arī to, ka nav neviens perfekts informācijas resurss, par kuru nevarētu uzdot nevienu jautājumu. Informācijpratība ir arī atbildība par ētisku cita cilvēka radītas informācijas un intelektuālā īpašuma izmantošanu savas jaunās informācijas radīšanā. Tās ir zināšanas par to, ka grāmata automātiski nav derīgs informācijas resurss, ja netiek analizēts tās saturs, bet informācija kādā tīmekļa vietnē ir nederīga, tikai tāpēc ka tā ir brīvi pieejama informācija tiešsaistē. Formāts vai medijs, kur pieejama informācija, automātiski nenosaka tā kvalitāti. Svarīgi ir atcerēties, ka ne vienmēr atrastās informācijas daudzums ir galvenais mērķis informācijas vākšanā, bet arī meklēšanas procesa efektivitāte ir nozīmīga. Interaktīvas meklēšanas process ir nelineārs, dinamisks, holistisks un plūstošs, kas nozīmē to, ka meklēšanas process ietver gan brīžus, kad var atrast daudz informācijas, gan brīžus, kad neizdodas atrast vajadzīgo informāciju (Wiebe, 2015).

Informācijpratība var palīdzēt studentiem kļūt par efektīviem un atbildīgiem informācijas lietotājiem un radītājiem gan studiju procesā, gan ikdienas dzīvē. Daļēji šīs prasmes māca arī mācībspēki, iepazīstinot ar pētniecības metodēm, bet atbildība jāuzņemas arī bibliotēkas darbiniekiem, lai nodrošinātu papildus informāciju. Apmācības ir veids, kā komunicēt ar studentiem, iepazīstinot ar dažādiem informācijas resursu veidiem, informācijas meklēšanas iespējam, resursu novērtēšanu, un korektu izmantošanu savos pētījumos.

Saistībā ar augstāko izglītību arī mācībspēkiem ir jābūt informācijpratīgiem. Lielā mērā tieši no pasniedzējiem ir atkarīgs tas, kāda veida informāciju studenti izmantos, kā arī tas, vai viņi ētiski atsauksies uz izmantotajiem informācijas avotiem. Informācijpratība akadēmiskajā vidē tiek dēvēta arī kā mācīšanās ieradums, kuru ir svarīgi izkopt sākot studijas, lai pēc tam to ievērotu turpmākajos pētniecības procesos. Mācīšanās stilus, kas bieži vien veidojas no cilvēku personības īpašībām, ir grūti ietekmēt un mainīt. Tāpat var būt arī veids, kā cilvēks saņem, izvērtē un izmanto informāciju, kas ir cieši saistīts arī ar motivāciju. Mācīšanās ieradumi parāda to, kā cilvēks ir pieradis mācīties. Informācijpratības attīstība ir vajadzība pēc studenta

mācīšanās ieradumu maiņas, iedrošināt izmantot informāciju daudz kvalitatīvākā veidā (Coonan, Secker, 2013). Ja bibliotēka piedāvā apmācību pakalpojumu, tad tā var būt iespēja arī mācībspēkiem, izmantot informācijas profesionāļu piedāvājumu studentiem apgūt informācijpratību. Tomēr pastāv arī draudi, ka bibliotekāriem nav nepieciešamās pedagoģiskās prasmes, lai ietekmētu studentu domāšanu un darbības ilgtermiņā.

3.2. Informācijpratības apmācību temati

Pirms apmācību nodarbībām tiek izstrādāts tematu piedāvājums. Viens no svarīgiem tematiem ir bibliotēkas elektroniskais Kopkatalogs. Lai gan studenti bieži vien apgalvo, ka prot izmantot Kopkatalogu, viņiem nav zināšanu par visām tā piedāvātajām iespējām, lai varētu atrast pēc iespējas vairāk informācijas. Svarīgi ir pastāstīt studentiem par to, ka Kopkatalogā meklēšanas rezultātu sarakstā parādās vairāku bibliotēku informācijas resursi. Kopkatalogā iespējams atrast ne tikai grāmatas, bet arī periodiskos izdevumus, kartes, skaņu ierakstus, attēlus, digitalizētus izdevumus, filmas un cita veida materiālus. Studentiem ir jāstāsta par elektronisko resursu piesaisti Kopkatalogā pieejamajiem resursiem, kā arī par elektroniskajām grāmatām un žurnāliem, digitalizētajiem izdevumiem, informējot arī par materiālu veidiem, kurus Kopkatalogā nav iespējams atrast. Svarīgi ir informēt par elektronisko materiālu iespēju tos lietot ārpus bibliotēkas. Apmācību nodarbībā jāiekļauj informācija par meklēšanas iespējām, dažādi kombinējot atslēgvārdus, Būla operatoru piedāvātās iespējas, kritēriju izvēli, kā arī izvēloties kādas konkrētas Kopkataloga daļas. Būla operatori ir “loģikas sistēma, kuru izstrādājis angļu matemātiķis Džordžs Būls (*George Boole*), kas lietotājiem ļauj savienot vārdus vai frāzes, kuras raksturo tēmu, meklējot tiešsaistes katalogā vai bibliogrāfiskajā datubāzē pēc atslēgvārda. Trīs loģiskās komandas (sauktas arī par operatoriem) ir pieejamas vairākumā no meklēšanas programmatūrām. VAI (*OR*) komanda tiek izmantota, lai izvērstu datu iegūvi, vaicājumā iekļaujot sinonīmus un saistītos terminus. UN (*AND*) komanda tiek izmantota, lai sašaurinātu meklēšanas rezultātus, katru reizi, kad tiek pievienots vēl viens jēdziens ar UN, meklēšanas rezultāti kļūst konkrētāki. NAV (*NOT*) komandu lieto, lai izslēgtu nevajadzīgos ierakstus no meklēšanas rezultātiem (Reitz, 2016)”. Tāpat informācijpratībā ietilps arī spēja kārtot meklēšanas rezultātus pēc izdošanas datuma vai pieejamības, meklēšana pēc priekšmetu iedaļām un izdevumu rezervēšanas iespējas (Information Literacy Instruction, 2013).

Nodarbībā jāiekļauj informācija par bibliotēkas tīmekļa vietni un tā saistība ar apmācību tematu. Tas ietver informāciju un pakalpojumus, kuriem pieeja ir caur tīmekļa vietni, kas ir bibliotēkas darba laiks, elektroniskais katalogs, starpbibliotēku abonementa pakalpojumi, mācību materiāli, tiešsaistes atsauču veidošanas rīki, datubāžu saraksti, cita veida informācijas

resursu saraksti. Studentiem ir jāprot atrast informāciju tīmekļa vietnē, jo daudzas no tām ir salīdzinoši sarežģītas, izmantojot pirmo reizi. Ja vietnē tiek piedāvātas meklēšanas iespējas, jāiemāca studentiem tās izmantot, lai viņi varētu atrast sev nepieciešamo informāciju tīmekļa vietnē (Information Literacy Instruction, 2013). LU portāla bibliotēkas sadaļā pieejams *EBSCO Discovery Service* meklēšanas rīks, kas iekļauj meklēšanas iespējas lielākajā daļā no bibliotēkas piedāvātajām datubāzēm, kā arī var būt palīgs informācijas meklēšanai elektroniskajā Kopkatalogā. Ja studentiem tiek iemācīts rīkoties ar šo rīku, pastāv iespēja piekļūt elektroniskajiem informācijas resursiem arī tad, ja viņi nezina, kā atrast piekļuvi abonētajām datubāzēm.

Mūsdienu studenti ir uzauguši laikā, kad attīstās dažāda veida tehnoloģijas, pieejams internets un elektroniskā informācija, bet lielākā daļa no viņiem nezina, ko tas viss viņiem var dot tieši pētniecībā. Kā apmācību temats nevar tikt izslēgta informācijas meklēšana internetā, bet jāiezmē atšķirības starp meklēšanu internetā un meklēšanu bibliotēkas piedāvātajos resursos. Akadēmisko bibliotēku informācijas resursi tiek atlasīti maksimāli drošticami, bibliotekāri veido resursu kolekcijas, kuras aptver pēc iespējas vairākas nozares un kvalitatīvus informācijas resursus. Turpretī internetā ir pieejama informācija par neskaitāmi daudz dažādiem tematiem, bet lielākā daļa tur ievietoti bez redaktoru kontroles vai kādiem pārskatiem, lai pārbaudītu kvalitāti. *Google Scholar* ir viens no rīkiem ar kuru var meklēt pētniecībā noderīgu informāciju internetā. Apmācību laikā ir jāinformē studenti par to, ka šis rīks atradīs rakstus un cita veida informāciju, kas ir licencēta viņa koledžā vai universitātē, bet tomēr neatrod pilnīgi visus resursus. Lai šo pakalpojumu izmantotu, *Google Scholar* uzstādījumos ir jāizvēlas piekļuves saite savas universitātes bibliotēkai. Izmantojot šo rīku, var nepārzināt dažādus meklēšanas veidus, kas ietver, piemēram, Būla operatorus, jo meklēšanas ir tikpat vienkārša kā *Google* (Information Literacy Instruction, 2013). Arī LU bibliotēkas apmācībās tiek piedāvāts apgūt *Google* piedāvātās iespējas, kas ietver zinātniskās informācijas meklēšanas rīku *Google Scholar*. Jāpiemin, ka liela daļa no studentiem, kuri piedalījušies apmācībās, nezina par tāda rīka pieejamību.

Informācijpratības apmācības studentiem visvairāk ir nepieciešamas tieši pirmajā kursā, jo vidusskolā ir gūts tikai neliels ieskats pētniecības procesos, kas ietver arī informācijas meklēšanu. Tas, ka studenti ir prasmīgi, darbojoties ar informācijas tehnoloģijām un internetu, nenozīmē, ka viņi ir informācijpratīgi. Studenti izvēlas pieejas informācijas meklēšanā, kuras viņi jau iepriekš ir zinājuši, vai arī tās, kuras prasa vismazāk laika un piepūles, un izvēlas pirmos atrastos informācijas resursus. Bibliotēkai ir jāpiedāvā apmācības, kuras ietver informāciju par bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem un informācijas resursiem, kā arī jācenšas

vispraktiskākajā un vienkāršākajā veidā parādīt studentiem, kā to visu izmantot (Information Literacy Instruction, 2013). LU bibliotēkas piedāvātās apmācības pirmā kursa pirmajā semestrī ir saistītas ar bibliotēkas pakalpojumu piedāvājumu un elektroniskā Kopkataloga izmantošanu, bet otrajā semestrī ar elektronisko informācijas resursu piedāvājumu un meklēšanu.

Atrodot informācijas resursu, kuru plānots izmantot pētniecībā, ir jānovērtē tā kvalitāte. Grāmatās un periodiskajos izdevumos, jābūt atrodamam publikācijas datumam, autoram un izdevējam, informācijai jābūt precīzai un derīgai, jābūt iespējamam noteikt mērķauditoriju, kam izdevums ir sarakstīts. Tīmekļa vietnē atrodamajai informācijai ir jāpievērš uzmanība, kad informācija pēdējo reizi tika atjaunota, kas ir autors vai veidotājs, vai informācija ir precīza un derīga, kam tika veidota tīmekļa vietne (Penn State University Libraries, 2016). LU bibliotēkā atsevišķas apmācības par informācijas novērtēšanu netiek organizētas, bet bibliotekāri citu tematu nodarbību laikā cenšas sniegt informāciju par galvenajiem faktoriem, kuri jāņem vērā, izvēloties informācijas resursus pētniecībai.

Pamata temati, kurus piedāvā LU bibliotēka, ir bibliotēkas pakalpojumi, elektroniskais Kopkatalogs un abonētās datubāzes. Apmācību ciklā “Veselīgs treniņš smadzenēm” tiek piedāvāti izvēles temati, kas ir pakalpojumi pētniecībai, informācijas resursi pētniecībai, bibliotēkā pieejamajās kolekcijas, atvērtās piekļuves informācijas resursi, LU veidotās datubāzes, *Mendeley*, *Academia.edu*, *LinkedIn* un *Google* tīmekļa aplikācijas. Izvēles nodarbību piedāvājums ir plašs, bet, lai par to uzzinātu, ir jāapmeklē kāda no bibliotēkas obligātajām apmācību nodarbībām un jāsaprot, kuru no tematiem ir vēlme apgūt padziļināti.

Secinājumi

Mūsdienās informācijpratībai ir liela nozīme, kas ietver spēju meklēt informāciju dažādos avotos, izvēlēties sev nepieciešamo, izvērtēt, vai atrastā un izvēlēta informācija ir drošticama, kā arī pārvaldīt to un izmantot ētiskā veidā. Studentiem ir nepieciešamas kritiskas informācijas resursu izvērtēšanas prasmes. Augstākajā izglītībā studentiem ir nozīmīgi kvalitatīvi informācijas resursi, tāpēc bibliotēkai ir jāinformē par savām piedāvātajiem pakalpojumiem. Ja netiek organizētas apmācības, studenti izvēlēsies meklēt elektroniska formāta informāciju sev pierastos veidos, izmantojot *Google*, bet apmācībās bibliotekāri var piedāvāt viņiem citas alternatīvas, kas ir bibliotēkas elektroniskais Kopkatalogs un abonētās tiešsaistes datubāzes. Apmācības ir veids, kā uzlabot studentu meklēšanas prasmes, izmantojot *Google*, kas ietver papildus informāciju par *GoogleScholar* un par paplašinātās meklēšanas iespējām. Nozīmīgi ir sniegt informāciju studentiem par e-resursu izvērtēšanas kritērijiem, lai viņi izvēlētos drošticamu informāciju, kuru var izmantot studiju procesā.

4. APMĀCĪBAS KĀ BIBLIOTĒKAS PAKALPOJUMS

Veiksmīgu apmācību pakalpojumu nodrošināšana, iekļaujot efektīvus apmācību kursus, ir viens no bibliotēku darbinieku uzdevumiem. Apmācības ir nozīmīgas gan darbiniekiem, gan bibliotēkas lietotājiem, jo mūsdienās, tehnoloģiju laikmetā nepārtraukti rodas informācija, kura veido informācijas haosu, kurā jāspēj orientēties. Bibliotekāriem ir nepārtraukti jāizglītojas un jāpilnveido zināšanas, lai apgūtu informācijpratību, kā arī jācenšas nodot savas zināšanas tālāk bibliotēkas lietotājiem.

Organizēt apmācības bibliotēkā nav viegls uzdevums, ir nepieciešami apmācīti un zinoši darbinieki, kuri izstrādā nodarbību plānus. Bet katra nodarbība ir atšķirīga, jo ietver dažādus tematus, kā arī atšķirīgas nodarbības dalībnieku grupas, kurām vajag pielāgoties. Nozīmīgi ir iekļaut nodarbībā dažādas aktivitātes, lai tā nebūtu tikai lekcija vai prezentācija, bet iesaistītu dalībniekus arī praktiskās darbībās.

4.1. Apmācību pakalpojuma nepieciešamība

Apmācību pakalpojums papildina bibliotēkas nodrošināto pakalpojumu klāstu, kā arī veicina efektīvu bibliotēkas e-resursu izmantošanu. Tas ir arī veids, kā bibliotēka var piesaistīt studentus savu informācijas resursu izmantošanai. Ja studentiem nav zināšanas par visiem bibliotēkā pieejamajiem resursiem, visdrīzāk tie arī netiks izmantoti, bet apmācībās bibliotekārs var popularizēt gan fizisko krājumu, stāstot par izdevumu meklēšanu elektroniskajā katalogā, gan elektronisko informācijas resursu krājumu, iepazīstinot ar abonētajām datubāzēm. Nozīmīgi ir organizēt apmācības arī bibliotēkas darbiniekiem, lai viņi varētu papildināt savas zināšanas un pilnveidot prasmes gan lekciju veida apmācībās, gan praktiskajos semināros.

Apmācības atstāj pozitīvu iespaidu uz bibliotēku un informācijas pakalpojumiem jo, paaugstinās produktivitāte, uzlabojas darba kvalitāte un lietotāju apkalpošanas kvalitāte, veidojas elastīgs darbaspēks, samazinās darbaspēka mainība un izmaksas. Attiecībā uz bibliotēku darbiniekiem, ir vērojamas pozitīvas iezīmes, ka tiem, kuriem tiek piedāvātas apmācības, ir mazāk kļūdu, pilnveidotas zināšanas un prasmes, uzlabota lietotāju apkalpošanas kvalitāte, laika ietaupījums (efektīvāk tiek izmantotas meklēšanas sistēmas), paaugstināta produktivitāte, nepārtraukta attīstība un paaugstināts profesionālisms (Allan, 2013).

Galvenais iemesls, kāpēc ir vajadzīgas apmācības, ir bibliotēkas vai informācijas institūcijas darbinieku spēja nodrošināt lietotājiem kvalitatīvus pakalpojumus. Apmācības, kurās bibliotekārs apmāca bibliotēkas lietotājus, ir vērojamas tādas pozitīvās iezīmes kā uzlabotas prasmes un zināšanas, uzlabota informācijas meklēšanas (tiek piekļūts kvalitatīvākai

informācijai), palielināta apmierinātība ar bibliotēku un informācijas pakalpojumiem, uzlabota informācijas un komunikāciju tehnoloģiju izmantošana, kā arī laika ietaupījums, efektīvi izmantojot resursus un pakalpojumus (Allan, 2013).

Apmācību pakalpojumam bibliotēkā ir liela nozīme, bet būtiskākais ir tas, ka tikpat svarīgi kā nodrošināt lietotājiem šāda pakalpojuma pieejamību, arī bibliotēkas darbiniekiem jāpiedāvā pilnveidot savas zināšanas un prasmes. Ja profesionāli pilnveidojies darbinieks tālāk nodod savas zināšanas lietotājiem, tad tiek piedāvāts efektīvs pakalpojums, kā rezultātā tiek uzlabota lietotāja informācijpratība.

Piedāvājot apmācību pakalpojumu, svarīgi ir noskaidrot vajadzīgos apmācību tematus, kuri ir aktuāli konkrētās bibliotēkas lietotājiem. Tematus var noskaidrot, jautājot lietotājiem, kādas apmācības viņi vēlētos apmeklēt, jautājot darbiniekiem, kuri strādā apkalpošanā, kādas apmācības lietotājiem būtu noderīgas. Kā arī tematus var noskaidrot, izpētot kvalitātes mērījumu procesu rezultātus vai lietotāju aptauju rezultātus, kuri saistīti tieši ar apmācību pakalpojumu piedāvājumu vai pilnveidošanu (Allan, 2013).

Pieejamas trīs dažādas apmācību vadīšanas pieejas – satura vai apmācību vadītāja centrēta pieeja, apmācību dalībnieku centrēta pieeja un mācīšanās kā sabiedriska aktivitāte. Satura vai apmācību vadītāja centrēta pieeja kā galveno apmācību sastāvdaļu izvirza saturu, kurš tiek piedāvāts apmācību dalībniekiem caur apmācību vadītāju, kurš ir eksperts konkrētajā tematā. Apmācību vadītājs nodod savas zināšanas un prasmes, izmantojot prezentācijas un saistītas aktivitātes, lai dalībnieki varētu uztvert pēc iespējas vairāk noderīgas informācijas par tematu. Dalībniekiem ir iespēja izvēlēties pašiem, cik daudz no piedāvātās informācijas viņi vēlas iemācīties. Bieži sastopams piemērs konkrētajai pieejai ir didaktiskās lekcijas un prezentācijas un tradicionālās datorizētie apmācību piedāvājumi. Apmācību dalībnieku centrētā pieeja ir balstīta uz nodarbības dalībnieku savstarpējo mijiedarbību, kā rezultātā dalībnieki mācās viens no otra. Mācīšanās ir kā sabiedriska aktivitāte, tāpēc jāļauj nodarbības dalībniekiem darboties pāros vai grupās, lai veidotu diskusijas par tematu (Allan, 2013).

Apmācību pakalpojums ir viens no mūsdienu bibliotēku aktuālākajiem pakalpojumiem, jo informācijas apjoms nepārtraukti palielinās, un bibliotekāri ir savas profesijas speciālisti, meklējot un organizējot informāciju. Informācijpratībai ir liela nozīme studiju procesā, tāpēc akadēmisko bibliotēku bibliotekāriem ir jābūt spējīgiem šajā jomā, kā arī jāprot nodot informāciju studentiem un mācībspēkiem, organizējot apmācības. Apmācības ir viens no veidiem, kā popularizēt bibliotēku un tās piedāvātos informācijas resursus. Arvien lielāku popularitāti gūst elektroniskie informācijas resursi, arī bibliotēkas abonē tiešsaistes datubāzes, kur ir pieejams plašs informācijas resursu klāsts dažādās zinātņu nozarēs. Bibliotekāru

uzdevums ir popularizēt savus informācijas resursus, ko veiksmīgi var darīt arī apmācībās, kā rezultātā palielināsies arī resursu izmantošanas statistika.

4.2. Apmācību organizēšana

Pastāv dažādas metodes kā organizēt apmācību kursus, kuras apvienojumā var piedāvāt nodarbības dalībniekiem saistošas aktivitātes, tādas kā gadījumu analīzes, demonstrācijas, diskusijas, spēles. Nozīmīgi ir izstrādāt nodarbības plānu pirms apmācībām, lai kopā ar kolēģiem to varētu apspriest un izanalizēt, lai maksimāli izvairītos no neplānotām situācijām.

Darbības plānam ir jāietver pieci sekojošie parametri:

1. Konkrētība, kas nosaka to, ka plāns ir saprotams;
2. Pārbaudāmība, kas nosaka to, ka būs kaut kas redzams vai dzirdams, ko varēs pēc plāna īstenošanas pārbaudīt;
3. Sasniedzamība, kas nosaka to, ka plānu ir iespējams sasniegt apmācību nodarbībās, izmantojot bibliotēkas vidi un resursus;
4. Būtiskums, kas nodarbības dalībniekam ļauj saprast apmācību satura saistību ar viņam nepieciešamajām zināšanām un prasmēm;
5. Laiks, kas ierobežo apmācību nodarbību, un pēc kura nodarbības mērķiem vajadzētu būt sasniegtiem (Allan, 2013).

Vairums apmācību vadītāju plāno dažādas aktivitātes, kas iesaista nodarbības dalībniekus un palīdz apgūt apmācību tematu. Galvenie aktivitāšu principi ir noteikt ieguvumu no katras aktivitātes, ko var jautāt arī nodarbības dalībniekiem, liekot darboties individuāli vai grupās. Jādomā par nodarbības dalībnieku zināšanu līmeņiem un pieredzi saistībā ar tematu, kā arī jāpievērš uzmanība un jāatbalsta dalībnieki, kuriem ir īpašas vajadzības. Ja ir plānots darbs grupās, jāizplāno dalībnieku sadale grupās un dalībnieku skaits vienā grupā, var ļaut pašiem sadalīties grupās. Jāpievērš uzmanība tam, kad uzsākt aktivitāti, lai tā būtu pareizajā laikā, dotu iespēju studentiem atpūsties no nodarbības vadītāja prezentācijas, kā arī jābūt izplānotai aktivitātes apstādīšanas formai, lai tā nekļūtu nekontrolējama vai nepatērētu pārāk daudz no nodarbības laika. Aktivitāšu ieguvumi ir iespēja mācīties darot, pieredzes praktiskā pielietošana, iespēja pilnveidot prasmes strādāt grupās, dažādu grūtības līmeņu aktivitāšu pielāgošana atšķirīgām mērķauditorijām, apmācību nodarbības tempa mainība, nodarbības vadītāja iespēja atpūsties no nodarbības dalībnieku tiešas apmācības. Vājās puses, kuras ietver aktivitātes apmācībās, ir tās, ka tas var būt laikietilpīgi, ne vienmēr nodarbības dalībnieki iemācās to, ko bija plānots iemācīt, kā arī dalībnieki var neiesaistīties un izmantot laiku savām

personīgajām vajadzībām, lai apspriestu jaunumus ar citiem dalībniekiem vai pārbaudītu e-pastu un sociālos tīklus (Allan, 2013).

Apmācību nodarbībās var izmantot tādas aktivitātes kā gadījumu izpēti, demonstrācijas, grupu diskusijas, spēles, praktiskos uzdevumus, “ledlaužus”, anketas un “dārgumu medības”. Gadījumu analīze ir piemērs, kurš balstīts uz kādu reālu situāciju, bieži vien tiek salīdzināta teorijas atbilstība praksei. Nodarbības dalībniekiem saistībā ar reālo situāciju ir jāatrod galvenās problēmas un jāizvēlas labākie risinājumi, atsaucoties uz apmācībās iegūto informāciju. Demonstrācijas tiek izmantotas, lai parādītu darbības ar kādu konkrētu sistēmu vai datubāzi, kas var iekļaut *PowerPoint* prezentāciju vai demonstrāciju reālajā vidē. Izmantojot demonstrācijas nodarbībās, ir secīgi jāizplāno demonstrācija, jāsaista demonstrācija ar konkrētās mācību nodarbības dalībnieku interesēm, tai jābūt vienkāršai, jāpiedāvā izdales materiāli un galvenās informācijas apkopojums, jāorganizē dalībnieku praktiskā iesaistīšanās. Demonstrāciju negatīvās iezīmes var būt pārāk ātrs vai lēns, dalībnieki var tikt pārsteigti ar vadītāja zināšanām un domāt, ka viņi nekad nevarēs sasniegt tādu pašu līmeni, demonstrācija var neizdoties dēļ tehniskām problēmām. Apmācībās bieži tiek organizētas diskusiju grupas, jo tas ir veids, kā dalībniekiem justies relaksētiem, dalīties ar pieredzi, uzdot jautājumus, atpūsties no lekcijas, demonstrācijas vai praktiskajiem uzdevumiem. Spēles nodarbības laikā var atgriezt enerģiju dalībniekos, radīt jaunas idejas, likt novērtēt mācīšanos, veicināt komandas darbu un nodrošināt jautrību. Negatīvās iezīmes ir tās, ka daudzi uzskata, ka spēles ir nevajadzīgs laika patēriņš, kā arī var būt dalībnieki, kuriem nepatīk sacensties. Veiksmīgs spēļu veids ir dažāda veida viktorīnas (Allan, 2013).

Grupu aktivitātes var tikt izmantotas, lai atbrīvotu dalībniekus nodarbības sākumā un iedrošinātu sadarboties un mācīties vienam no otra. Pēc grupu darbiem svarīgi ir saņemt rakstiskas vai mutiskas atbildes no dalībniekiem par apspriesto tematu, kas var būt prezentācijas, izdales materiāla vai plakāta formātā. Praktiskie uzdevumi ir visbiežāk izmantotais veids, kā izmantot īpašas sistēmas, pakalpojumus vai rīkus. Saistībā ar apmācību tematu tiek izdalīti uzdevumi, kas var būt gan papīra, gan elektroniskā formātā, pēc tam tiek dots laiks jautājumiem. Tas ir labs veids, kā iemācīties dažādu sistēmu izmantošanu, esot praktiski iesaistītam darbībās, var darboties saistībā ar savām interesēm. Negatīvās praktisko uzdevumu iezīmes var būt dažādu līmeņu pieredze, dalībnieks ignorē vadītāju un nepilda uzdevumus, kā arī ir sarežģīti kontrolēt grupu, kad nepieciešams pievērst dalībnieku uzmanību vai beigt pildīt uzdevumus (Allan, 2013).

“Ledlauži” ir uzdevumi, kuri palīdz atbrīvoties, lai varētu sākt koncentrēties un mācīties, tie ir svarīgi gadījumos, kad dalībnieki nav savā starpā pazīstami. Ataujas nodarbības

laikā var tikt izmantotas dažādos veidos, kas ietver sagatavošanos apmācībām, aptaujājot studentus par viņu zināšanām vai interesējošajiem tematiem, jautājumiem nodarbības laikā, kā arī pēc nodarbības, lai iegūtu vērtējumu par vadītāja organizētajām apmācībām. “*Dārgumu medības*” ir veids kā noteiktai mērķauditorijai, piemēram, studentiem izpētīt bibliotēku un tās piedāvātos informācijas pakalpojumus strukturētā veidā. Tas ir labs veids, kā salīdzinoši lielām dalībnieku grupām atrast sev interesējošās iespējas bibliotēkā, iespēja studentiem savā starpā socializēties, daloties ar esošajām zināšanām par bibliotēku, kā arī tas ir studentiem saistošs laika pavadīšanas veids. Negatīvās iezīmes var būt, ka daži studenti uztver to kā kontroli, pastāv draudi, ka daļa studentu neņems vērā vadītāja norādījumus un pavadīs laiku sev vēlamā veidā, plānošana un īstenošana prasa daudz laika. Bieži vien apmācību vadītāji kombinē vairākas no šīm metodēm, attiecīgi ņemot vērā katras konkrētās nodarbības dalībnieku grupas iezīmes un vēlmes. Izmantojot vairākas metodes, var plānot efektīvas un dinamiskas mācību nodarbības (Allan, 2013).

Visbiežāk izmantotais apmācību veids ir lekcijas un prezentācijas, kur tiek izmantoti *PowerPoint* prezentāciju slaidi vai citi vizuālie papildlīdzekļi. Tas ir labs paņēmiens, kā nodrošināt pārskatu par tematu, likt dalībniekiem koncentrēties uz tematu, kā arī to var ierakstīt video vai audio formātā, un padarīt pieejamu tiešsaistē. Iespējamās negatīvās iezīmes saistībā ar šo paņēmienu ir pārāk daudz teksta prezentācijas slaidos. Liela daļa cilvēku zaudē uzmanību jau pēc 20 līdz 30 minūtēm, kas nozīmē to, ka ik pēc 30 minūtēm nodarbībā ir jāiekļauj kāda aktivitāte, kā arī nodarbības vadītājam var būt grūti kontrolēt dalībniekus saistībā ar savstarpēju sarunāšanos, nokavētu ierašanos, agrāku aiziešanu, mobilo telefonu izmantošanu. Prezentācijas laikā nozīmīgi ir iepazīstināt dalībniekus ar nodarbības tematu un plānu, izskaidrot svarīgāko informāciju, un, kāpēc to ir vērtīgi iemācīties, saistīt apmācību tematu ar praktiskiem piemēriem no dzīves, atvēlēt laiku jautājumiem, izcelt trīs galvenās lekcijas vai prezentācijas atziņas (Allan, 2013).

Organizējot studentu apmācības, jāpievērš uzmanība dažādām pieejām, kuras var veicināt studentus iegūt zināšanas 4.1. tabulā tiek iezīmētas mācīšanās metodes un to pieeju apraksti, kā nodarbības vadītājs rīkojas saistībā ar katru metodi.

Mācīšanās metodes (Allan, 2013)

Metode	Pieeja
Teorijas mācīšana	Nodarbības vadītājs koncentrējas uz īpašu tēmu padziļināti un sistemātiski.
Klātienes diskusijas	Nodarbības vadītājs uzsāk sarunas un diskusijas par konkrētām problēmām. Tās var būt diskusijas starp vadītāju un studentiem, kā arī diskusijas studentiem savā starpā.
Gadījumu analīze	Nodarbības vadītājs aicina studentus izanalizēt specifisku gadījumu. Pētot un diskutējot studenti ne tikai atrod kopsaucējus, bet uzlabo savas mācīšanās un domāšanas spējas.
Gadījumu demonstrācijas	Nodarbības vadītājs demonstrē ar tēmu saistītus specifiskus gadījumus, kā rezultātā dalībniekiem ir skaidrs temata saturs, sistēmas uzbūve un īstenošanas stratēģijas.
Izmantošanas demonstrācijas	Nodarbības vadītājs demonstrē darbības, kā izmantot dažādus rīkus, programmatūras vai kā vērtēt informācijas resursus. Dalībnieki apmācību laikā var apgūt nepieciešamās prasmes.
Lomu spēles	Nodarbības vadītājs sagatavo ainu, kurā ir jāatrisina kāda sarežģīta situācija, kura saistīta ar nodarbības tematu. Atrisinot problēmas, dalībnieki būs guvuši pieredzi, kā atrisināt būtiskus jautājumus.
Interaktīvā mācīšana	Nodarbības dalībnieki prezentē problēmas, kuras viņiem ir radušās saistībā ar tematu, un nodarbības vadītājs organizē diskusiju par problēmu risināšanas iespējām.
Sagatavošanās un diskutēšana	Lai ietaupītu laiku un palielinātu apmācību efektivitāti, nodarbības dalībniekiem tiek uzdots sagatavot jautājumus par nodarbībā stāstīto tematu. Nodarbības beigās vadītājs atbild un diskutē par studentu jautājumiem, kurus viņi ir sagatavojuši.

Neatkarīgi no tā, kura no mācīšanās metodēm tiek izmantota, apmācības uzsver iejaukšanos, komunikāciju, dažādu mācību metožu izmantošanu, kā arī prakses un teorijas apvienojumu (Jing, Qinling, & Xiaobin, 2014).

LU bibliotēkas darbinieki, organizējot apmācības, piedāvā dažāda veida aktivitātes. Visbiežāk apmācību nodarbība sastāv no prezentācijas, kur tiek sniegta pamata informācija par bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem, kā arī no Kopkataloga un datubāzu demonstrācijām.

Atsevišķās nodarbībās 1. kursa studentiem mācību gada sākumā pēc nodarbības tiek piedāvātas arī ekskursijas uz bibliotēkas telpām, ko varētu uzskatīt kā “dārgumu medību” aktivitāti. Apmācībās studentiem ir jāpilda arī praktiskie uzdevumi, un pēc nodarbības jāaizpilda anketa, kurā pēc dažādiem kritērijiem jānovērtē apmācību nodarbība. Nodarbības varētu pilnveidot ar gadījumu analīzi, lai studenti spētu saistīt informācijpratības tematu ar tā pielietojumu reālajā dzīvē, kā arī darbu grupās, lai dalībnieki apgūtu komandas darbu un dalītos ar savu pieredzi.

Secinājumi

Apmācību pakalpojums ir veids, kā papildināt bibliotēkas esošo pakalpojumu klāstu un veicināt efektīvu bibliotēkas e-resursu izmantošanu. Ja studentiem nav zināšanas par visiem bibliotēkā pieejamajiem resursiem, visdrīzāk tie arī netiks izmantoti, bet apmācībās bibliotekārs var popularizēt gan fizisko krājumu, gan e-resursu krājumu. Apmācības nav tikai pakalpojums, kurš jānodrošina studentiem, bet arī bibliotēkas darbiniekiem, lai viņi varētu papildināt savas zināšanas un pilnveidot prasmes gan lekciju veida apmācībās, gan praktiskajos semināros. Ja profesionāli pilnveidojies darbinieks tālāk nodod savas zināšanas lietotājiem, tad tiek piedāvāts efektīvs pakalpojums, kā rezultātā tiek uzlabota lietotāja informācijpratība. Pieejamas vairākas metodes, kā organizēt apmācību kursus, kuras ietver dažādas aktivitātes. Nodarbībās var izmantot gadījumu analīzes, demonstrācijas, diskusijas, spēles un citas aktivitātes, kas saistītas arī ar mācīšanās stiliem, jo katra no tām piedāvā citādāku veidu kā uztvert mācīto informāciju. Ja tiek izmantotas pēc iespējas vairāk dažāda veida aktivitātes, iespējams sasniegt vairāku nodarbības dalībnieku reakcijas un mācīšanās līmeņus, kuri saistīti ar viņu mācīšanās stiliem. Nozīmīgi ir izstrādāt nodarbības plānu pirms apmācībām, kuru jāanalizē kopā ar kolēģiem, lai veiksmīgi izvairītos no neplānotām situācijām apmācību nodarbību laikā.

5. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Pētījuma stratēģija ir vērsta uz kvalitatīvo pētniecības metožu izmantošanu, lai noskaidrotu LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti. Daļēji strukturētajām intervijām tiek izvēlēti trīs dažādu amatu pārstāvoši bibliotēkas darbinieki, kuriem ir atšķirīgs darba stāžs, vecums un dzimums, bet ir pieredze apmācību vadīšanā. Verbālajam protokolam tiek izvēlēti astoņi dažādu studiju kursu un līmeņu studenti, dažādu dzimumu pārstāvji, kuri ir apmeklējuši vismaz vienu apmācību nodarbību. Rezultātā, analizējot datus, kuri iegūti no bibliotekāriem, un datus, kuri iegūti no studentiem, tiek noteikta apmācību pakalpojuma efektivitāte.

5.1. Intervijas

Izmantojot intervijas metodi, sarunās ar LU bibliotēkas darbiniekiem, tiek iegūti dati par to, kā tiek organizētas apmācības, kā tiek sagatavoti apmācība vadītāji, kādi temati tiek piedāvāti, mācībspēku ietekmi uz apmācību apmeklējumu un informāciju par sagatavotajiem mācību materiāliem. Intervijās piedalās trīs dažādu amatu bibliotēkas darbiniekiem ar atšķirīgu darba stāžu.

Intervijas sniedz darbinieki, kuri strādā bibliotēkā jau vairākus gadus, ir vadījuši apmācību nodarbības par dažādiem tematiem, kā arī ir iesaistījušies mācību materiālu izstrādē. “Vārds intervija, ir cēlies no diviem latīņu vārdiem, *inter* un *view*. *Inter* nozīmē “kopā”, “savstarpēji”, “abpusēji”, *view* – “skatīt”, “redzēt” (Nucho, Vidnere, 2003)”. Intervijas laikā notiek informācijas apmaiņa starp intervētāju un intervijas dalībnieku, tā var tikt organizēta formālā vai neformālā vidē. Visbiežāk informācija tiek izpausta ar nolūku, atklāti un apzināti, bet var tikt atklāta arī neapzināti.

Intervijas tiek iedalītas trīs veidos, kas nosaka sarunas veidu un iegūtos datus. “Lai gan literatūrā var atrast dažādus interviju iedalījuma veidus, daudzi pētnieki ir vienisprātis, ka pastāv trīs galvenie interviju iedalījuma kritēriji:

1. pēc intervijas formas jeb strukturētības līmeņa,
2. pēc distances telpā starp intervējamo un intervētāju,
3. pēc intervējamo skaita” (Mārtinsone, & Pipere, 2011).

Intervijas tiek izdalītas kā strukturētās, daļēji strukturētās un nestrukturētās jeb atvērtās. Pētījumā tiek izmantotas daļēji strukturētās intervijas, kas ietver vienādus jautājumus visiem dalībniekiem, pieļaujot iespēju uzdot kādu papildus jautājumu. Pēc distances intervijas iedalās personīgajās un attālinātajās, kas nosaka attālumu starp intervētāju un intervijas dalībnieku. Pētījumā tiek izmantota viena klātienē intervija, kur intervijas vadītājs klātienē uzdod

jautājumus intervijas dalībniekam. Divas intervijas ir attālinātās un norisinās ar elektroniskā pasta starpniecību. Visas intervijas ir individuālās (Mārtinsone, & Pipere, 2011).

Intervijas veidošanā jāpievērš liela uzmanība ētikas jautājumiem, atklājot intervijas dalībniekam mērķi, kāpēc tieši viņš piedalās sarunā, kā arī jāpiedāvā iespēja palikt anonīmam, vai pētījumā neiekļaut kādu daļu no atklātās informācijas. Saistībā ar datu izmantošanu pētniecībai, pirms intervijas tiek parakstīta piekrišanas vienošanās (Mārtinsone, & Pipere, 2011). Tā kā visi interviju dalībnieki vēlējas palikt anonīmi, tika slēgta mutiska vienošanās par šī noteikuma ievērošanu. Intervētājam ir liela nozīme tajā, cik daudz intervijas dalībnieks vēlēties atklāt sarunas laikā, tāpēc jācenšas veicināt brīvu atmosfēru un uzticēšanos no dalībnieka puses, kas var palīdzēt iegūt pēc iespējas vairāk informācijas.

Intervijās LU bibliotēkas darbinieki tika aicināti atbildēt uz šādiem jautājumiem:

1. Apmēram, cik apmācības Jūs esat vadījis, kādās valodās un par kādiem tematiem?
2. Vai kāds Jums mācīja, kā vadīt apmācības? (Sniedza informāciju par mācīšanās stiliem, prezentēšanas stiliem)
3. Kā LU bibliotēkā tiek noskaidroti temati, par kuriem nepieciešams piedāvāt apmācības?
4. Vai, Jūsaprāt, darbinieki rada pozitīvu iespaidu par LU bibliotēku studentiem apmācību laikā? (Kāpēc?)
5. Vai, Jūsaprāt, mācībspēki veicina studentu vēlmi attīstīt informācijpratību? (Kāpēc?)
6. Vai LU bibliotēka piedāvā mācību materiālus? (Kāda veida? Vai tie tiek izmantoti arī apmācībās?)
7. Vai Jūs noskaidrojat studentu viedokli par apmeklētajām apmācībām? (Kādā veidā? Vai pēc viedokļiem ir mainīts kaut kas apmācībās?)

Atbildes uz klātienē organizēto interviju tika fiksētas, izmantojot viedtālrunī pieejamo audio ierakstu programmu. Klātienē intervijā tika uzdoti arī papildus jautājumi, kurus veicināja intervijas dalībnieka atbildes uz jautājumiem, tāpēc tika izmantota daļēji strukturētas intervijas pētniecības metode, bet attālinātās bija strukturētas intervijas, kurās dalībnieki atbildēja tikai uz sagatavotajiem jautājumiem.

5.2. Verbālais protokols

Verbālā protokola pētniecības metode tiek pielietota, lai izpētītu studentu informācijpratības prasmes. Uzdevumus tik aicināti pildīt dažādu studiju līmeņu un programmu studenti, kuri ir apmeklējuši LU bibliotēkas organizētās e-resursu apmācības. Uzvedumi pārbauda studentu prasmes saistībā ar LU portāla bibliotēkas sadaļu, elektroniskā Kopkataloga

izmantošanu, LU veidoto noslēgumu darbu datubāzes izmantošanu, apmācību piedāvājuma un mācību materiālu piekļuves vietas atrašanu, *EBSCO* datubāzes piedāvāto meklēšanas iespēju izmantošanu, kā arī meklēšanu *Google*. Analizējot studentu darbības uzdevumu izpildes laikā, tiek noteikts, vai viņi kaut ko iemācījušies nodarbība laikā, kā arī vai to pēc tam ir izmantojuši savā studiju procesā vai ikdienas dzīvē.

Verbālais protokols tiek dēvēts arī par “skaļu domāšanu” vai “paralēlo verbalizāciju”, kas atklāj to, ka tā laikā svarīgi ir runāt līdzīgi veiktajām darbībām. Verbālais protokols ir metode, ar kuru var pārbaudīt tā dalībnieku domāšanas procesus, vērojot darbības konkrētajā vidē. Izmantojot verbālā protokola metodi, nepieciešams fiksēt tā dalībnieka darbības, reakciju un komentārus, pildot konkrētus uzdevumus. Verbālā protokola metodi 1980. gadā izstrādāja psiholoģijas zinātnes profesors K. Anders Eriksons (*K. Anders Ericsson*) sadarbībā ar kognitīvās psiholoģijas pārstāvi Herbertu Saimonu (*Herbert Simon*). Verbālā protokola pamatlicēji uzsvēra metodes teorētiskos pamatus un saistību ar introspektīvajām pētniecības metodēm. Teorija ir balstīta uz atšķirībām starp darba atmiņu, kuras argumentācija notiek verbālā formā, un ilgtermiņa atmiņu, kurā tiek uzglabātas dažas no darbības atmiņām, kuras ne vienmēr tiek izteiktas vārdos. Verbālā protokola mērķis ir sniegt pētījuma autoram ieskatu darbības atmiņas procesos (Charters, 2003).

Eriksons un Saimona raksta mērķis bija atklāt, ka verbālie ziņojumi ir dati, kuri var piedāvāt vērtīgu informāciju par izziņas procesiem, kuri notiek cilvēku galvās. Viņi atzīst, ka verbālā informācija, kuru cilvēks sniedz par savu rīcību, ne vienmēr ir pilnīga, bet ir pietiekama, lai sniegtu ticamas norādes par kognitīvajiem procesiem. Verbalizācija tiek kategorizēta trīs līmeņos, kuru raksturīgie procesi aprakstīti 5.1. tabulā.

5.1. tabula

Verbalizācijas līmeņi (Ericsson, Simon, 1980)

Verbalizācijas līmenis	Raksturīgie procesi
Pirmais	Informācija tiek teikta tādā pašā veidā, kā tā tiek apstrādāta īslaicīgajā (darba) atmiņā. Tiek saukts par tiešo līmeni.
Otrais	Sākotnējā informācija nav verbālā formā, tā var būt, piemēram, attēls, kas ir jāizsaka vai jātulko verbālā formā.
Trešais	Dalībniekam ir jādara vairāk nevis tikai skaļi jāpasaka savas domas. Var būt uzdevums filtrēt informāciju no satura atbilstoši dotajiem norādījumiem, piemēram, izvēlēties piemērotāko alternatīvu, radīt jaunus principus, izdarīt secinājumus no nepilnīgas informācijas.

Pastāv trīs izzināšanas formas. Vienā dalībnieki tiek aicināti skaļi izteikt savas domas, formulēt savas domas informācijas apstrādes laikā. Otrā dalībnieki var veikt uzdevumus klusumā, bet protokola vadītājs vēro kāda veiktspēju attiecībā uz kādu konkrētu informāciju. Trešajā dalībniekiem tiek jautāti jautājumi pēc uzdevumu izpildes (Ericsson, Simon, 1980). Pētījumā tiks apskatīts pirmais verbalizācijas līmenis, kad informācija tiek izteikta tādā pašā veidā kā apstrādāta īslaicīgajā atmiņā. Saistībā ar izzināšanas formām tiks izmantota skaļā domu izteikšana uzdevumu izpildes laikā, kā arī vērotas arī darbības, kuras viņi dara klusumā.

Verbālā protokola laikā tiek uzdoti arī jautājumi par to, vai students LU bibliotēkas piedāvātās apmācības vērtē kā efektīvas, kā arī vai ir tajās iegūto informāciju izmantojis pēc nodarbības. Uzdevums saistīts ar informācijpratību, izmantojot bibliotēkas piedāvātos informācijas resursus, par kuriem pirms tam studentiem ir stāstīts apmācībās. Uzdevums iekļauj arī meklēšanu *Google* un atrastās informācijas novērtēšanu. Tam ir laika ierobežojums, kas ir 45 minūtes.

Verbālajā protokolā studenti tiek aicināti izpildīt šādus informācijpratības uzdevumus:

1. Atver Latvijas Universitātes (LU) portāla bibliotēkas sadaļu (bibliotēkas tīmekļa vietni).
2. Pieslēdzies Kopkatalogam, atrodi Umberto Eco grāmatu “Kā uzrakstīt diplomdarbu”, atrodi, kur to var pasūtīt kādā no LU bibliotēkām.
3. Pieslēdzies LU veidotajai Noslēgumu darbu datubāzei un sameklē maģistra darbus, kuru darba vadītājs ir bijis Indriķis Muižnieks, apskati viena darba pilnā teksta elektronisko versiju.
4. Pieslēdzies EBSCO datubāzei, izvēlies EBSCOhost Web un atlasi Academic Search Complete datubāzi.
5. Sameklē rakstus par Latvijas vēsturi.
6. Sašaurini meklēšanas rezultātus, izvēloties tikai tos, kuriem ir pieejamas pilnteksta elektroniskās versijas un kuri publicēti laika posmā no 2013. līdz 2016. gadam.
7. Izveido vienam no atrastajiem rakstiem American Psychology Association (APA) citēšanas stila atsauci.
8. Atrodi kādu pētniecībai derīgu rakstu par Latvijas vēsturi, izmantojot *Google*. Kas liecina par to, ka rakstu var izmantot pētniecībai?

Pēc uzdevumu izpildes dalībniekiem tiek uzdoti divi jautājumi, viens no tiem ir par apmeklēto apmācību efektivitāti, bet otrs par to, vai dalībnieks iegūtās zināšanas ir izmantojis pētniecības vai ikdienas darbā. Uzdevumu izpildes laikā tiek izmantota *Blueberry Software FlashBack* programmatūras izmēģinājuma versija, kas pieļauj dalībnieku runātā teksta

ierakstīšanu, kā arī ekrāna darbību ierakstīšanu, kas ļauj fiksēt uzdevumu izpildes laiku, dalībnieka komentārus un navigāciju. Dalībnieku rezultāti tiek fiksēti, izmantojot tabulu (1. pielikums), kas ietver to, vai uzdevums tika izpildīts, pieļaujot arī iespēju, ka uzdevums tiek daļēji izpildīts. Tiek fiksēti dalībnieka komentāri, ietverot pilno teksta transkriptu, kā arī verbālā protokola vadītāja novērojumi un komentāri. Tabulā tiek atzīmēti arī papildus komentāri, kas ietver papildus informāciju, kas tieši nav saistīti ar uzdevumu izpildi, bet paskaidro dalībnieku nostāju kādā konkrētā uzdevumu izpildes brīdī.

Secinājumi

Pētījuma metodoloģijā tiek izmantotas divas kvalitatīvās pētniecības metodes – intervijas un verbālā protokola. Izmantojot intervijas metodi, tiek iegūti dati no LU bibliotēkas darbiniekiem par apmācību organizēšanas procesu, kā arī viņu viedoklis par apmācību efektivitāti. Verbālā protokola metode tiek izmantota, lai pārbaudītu dažādu kursu un līmeņu studentu informācijpratību, ņemot vērā, ka viņi ir apmeklējuši LU bibliotēkas organizētās apmācības. Uzdevumu izpildes laikā, var noskaidrot, vai studenti iepriekš ir izmantojuši LU bibliotēkas piedāvātās datubāzes, vai viņiem ir zināšanas par meklēšanas pieprasījumu veidošanu. Verbālie protokoli palīdz izprast arī studentu informācijas meklēšanas paradumus *Google*, kā arī atklāj viņu informācijas avotu novērtēšanas prasmes. Atbildot uz jautājumiem, studenti pauž savu viedokli par LU bibliotēkas piedāvāto apmācību efektivitāti, kā arī atklāj, vai tur iegūto informāciju izmanto studiju procesā vai ikdienas dzīvē.

REZULTĀTI

Rezultāti ietver organizēto interviju iegūto datu analīzi un no verbālo protokolu iegūto datu analīzi. Intervijās piedalījās trīs respondenti, kas ir LU bibliotēkas darbinieki. Viena no intervijām bija klātienē intervija, bet pārējās divas tika organizētas tiešsaistes vidē, izmantojot elektroniskā pasta starpniecību. Tika veikta intervijās iegūto datu kontentanalīze. Verbālajā protokolā piedalījās astoņi respondenti, kas ir LU studenti no dažādām studiju programmām, kursiem un līmeņiem. Visi verbālie protokoli tika īstenoti klātienē, iepazīstinot studentus ar uzdevumiem neilgi pirms ieraksta sākuma. Iegūtie video materiāli tika analizēti, atsevišķi izdalot dalībnieku komentārus, navigāciju, kā arī vadītāja novērojumus un papildus komentārus.

Datu analīzē tika izmantota kontentanalīze, kura ir visplašāk pielietotā pētniecības metode viena no visbiežāk izmantotajām pētniecības metodēm, ja pētījumā tiek veikta satura analīze. Kontentanalīze ir datu ieguves metode, ar kuras palīdzību iespējams iegūt datus, lai izvērtētu dažādas parādības un procesus (Mārtinsons, & Pipere, 2011). Šī metode tiek izmantota gan interviju, gan verbālo protokolu datu analīzē.

LU bibliotēkas darbinieku intervijās piedalījās trīs darbinieki un tika pārstāvēts gan Lietotāju apkalpošanas, gan Krājuma izmantošanas un attīstības departaments. Darbinieki ieņem dažādus amatus, viens strādā lietotāju apkalpošanā, otrs veic darbus saistībā ar elektroniskajiem resursiem, bet trešais ir tieši saistīts ar pedagoģisko darbu. Darbiniekiem ir atšķirīgs arī darba stāžs. Visi interviju dalībnieki vēlējas palikt anonīmi. Lai arī interviju dalībniekiem bija atšķirīgs darba stāžs, vidējais vadīto apmācību nodarbību skaits ir no 30 līdz 40, kā skaitā ietvertas arī nodarbības angļu valodā.

Intervijas dalībnieks, kurš šobrīd strādā LU bibliotēkas amatā, kas ir saistīts ar pedagoģisko darbu, vēlējas palikt anonīms. Darbu bibliotēkā viņš sāka 2013. gadā, un kopumā ir novadījis vairāk nekā 30 nodarbības. Laikā, kad intervijas dalībnieks strādāja lietotāju apkalpošanas departamentā, tika vadītas nodarbības studentiem, bet šobrīd vairāk nodarbības tiek vadītas akadēmiskajam personālam. Intervijā atklājās, ka, darbinieks ir, vadījis apmācības ne tikai latviešu valodā, bet arī angļu, jo arī no ERASMUS apmaiņas studentiem ir pieprasījums pēc bibliotēkas organizētajām apmācībām. Visintensīvākais laiks, kad ir vislielākais pieprasījums pēc nodarbībām, ir mācību gada sākums. LU bibliotēkas piedāvātie apmācību temati ir saistīti ar Kopkataloga izmantošanu, bibliotēkas pakalpojumiem, abonētajām datubāzēm, informācijas izguves iespējām. Arī otrs intervijas dalībnieks, kura darba pieredze ir lielāka, ir vadījis, apmēram, 30 apmācību nodarbības gan latviešu, gan angļu valodās, un vēlas

palikt anonīms. Trešais anonīmais intervijas dalībnieks vada apmācību nodarbības divus gadus, kopumā vadot apmēram 40 nodarbības gan latviešu, gan angļu valodās. Lai arī darbinieku darba stāži ir diezgan atšķirīgi, vadīto nodarbību skaits ir līdzvērtīgs. Šo skaitu var ietekmēt departaments, kurā darbinieks strādā, fakultāte, kurā atrodas bibliotēka, kā arī citu darba pienākumu intensitāte.

LU bibliotēkas dalībniekiem tiek sniegta informācija, kā vadīt apmācības, bet intervijas dalībnieku pieredze bija atšķirīga. Uzsākot darba attiecības ar LU bibliotēku, darbiniekam tika sniegta pamata informācija un demonstrējums, kā vadīt apmācības citu iekšējās bibliotēkas nodaļas darbinieku izpildījumā. Diemžēl neizdevās noskaidrot, vai šiem darbiniekiem, kuri apmāca jaunus darbiniekus, ir pedagoģiskā izglītība. Tālāk darbinieki trenējas paši, jau sākot vadīt apmācības, jo pieprasījums pēc apmācību vadītājiem ir liels. Pirmajās nodarbībās, kuras vadīja jaunais darbinieks, piedalījās arī vadītāja vai kolēģes, kas vērtēja apmācību saturisko kvalitāti. Bibliotēkā tieši saistībā ar apmācībām tiek rīkota treniņu skola ar nosaukumu “Kolēģis kolēģim”, kurā darbinieki gatavojas apmācībām kopā ar saviem kolēģiem, norādot viens uz otra darbībām, kuras vajadzētu pilnveidot. Tas ir veids, kā intervijas dalībnieks papildina savas zināšanas un prasmes, lai pēc tam tālāk efektīvi vadītu informācijpratības apmācības studentiem un akadēmiskajam personālam. Otram intervijas dalībniekam pirms apmācību vadīšanas pieredzes uzsākšanas tika sniegta tikai rakstiska teorija par svarīgākajām nodarbības aktivitātēm. Trešais intervijas dalībnieks atklāj, ka pirms apmācību darba uzdevuma ir saņēmis instrukciju jeb palīgmateriālu, kurā bija uzskaitītas galvenās nianšes, kam jāpievērš uzmanība apmācībās un attēlota nodarbības satura ideālā secība. Intervijas dalībnieks atklāj, ka “lai papildinātu savas zināšanas, es pie jebkuras iespējas, piemēram, apmeklējot citus seminārus, kuras saturu pati mācos, nodarbojos ar novērošanu – paralēli saturam, pievēršu uzmanību, kā semināra vadītājs pasniedz savu tematu” (2. pielikums). Kā iespēja pilnveidoties tiek minēta arī kolēģu kritika un ieteikumi un savu interešu ietvaros lasīta informācija.

Bibliotēkas darbinieki ir informēti arī par mācīšanās stiliem, tāpēc apmācību laikā tiek pievērsta uzmanība tam, lai informācija būtu pieejama gan teksta formātā prezentācijā, gan izteikta ar vārdiem, kā arī tiek sagatavoti praktiskie uzdevumi, kurus izpildot, nodarbības dalībnieki var praktiski izmēģināt iegūto informāciju. Informācijas meklēšanas dažādās elektroniskajās datubāzēs tiek demonstrēta uz ekrāna, izmantojot projektoru, lai studentiem būtu vieglāk saprotamas visas secīgās darbības, kuras jāveic datubāzēs (“Mums ir informācija par tiem mācīšanās stiliem, un mēs mēģinām pielietot kaut ko no katra tā stila, lai būtu informācija pieejama, gan arī vizuālā kaut kādā kontekstā, nezinu, tur prezentācijas veidā, lai

praktiski arī cilvēks varētu iesaistīties, tiek sagatavoti materiāli apmācībām, kur ir praktiskie uzdevumi. Protams, mēs uzreiz arī rādām interaktīvi uz tās lielās tāfeles, uz tā lielā displeja, lai cilvēkam uzreiz būtu saprotams tas ceļš kā dabūt viņam nepieciešamo informāciju” (3. pielikums).). Bet viens no intervijas dalībniekiem atklāj, ka par mācīšanās stiliem nav saņēmis nekādu apmācību, kā arī pats nav interesējies.

Uz jautājumu par to, **vai darbinieki rada pozitīvu iespaidu par LU bibliotēku studentiem apmācību laikā**, atbildes ir atšķirīgas. Viens no intervijas dalībniekiem uzskata, ka LU bibliotēkas darbinieki rada pozitīvu iespaidu par bibliotēku, vadot apmācības studentiem un mācībspēkiem, jo ir pietiekami kompetenti informācijpratības jomā ([..] mūsu darbinieki ir pietiekami kompetenti, un apmācību laikā mēs redzam, ka studenti uzzina kaut ko jaunu. Un es domāju, ka tas ir galvenais mērķis, lai lietotājs pēc apmācībām iegūtu kaut kādas jaunas zināšanas, kaut ko tādu, ko viņš iepriekš, piemēram, nav zinājis. Un es domāju, ka mēs ļoti veiksmīgi ar to tiekam galā pašlaik” (3. pielikums).). Bet otrs intervijas dalībnieks atklāj, ka iespaids radīšana ir atkarīga no katra bibliotekāra individuāli, kā arī no nodarbības dalībniekiem. Ņemot vērā to, ka nodarbības dalībnieki var būt ļoti atšķirīgi, tiek ietekmēta arī apmācību efektivitāte, ja studentiem tēma interesē, tad arī, iespējams, apmācības būs interesantākas un kvalitatīvākas. Jāņem vērā, ka apmācību vadītājam ir grūti vadīt veiksmīgu apmācību, ja nodarbības dalībnieki nav ieinteresēti, neklausās, trokšņo vai atstāj telpu nodarbības laikā. Trešais intervijas dalībnieks uzskata, ka situācija ir divejāda. “Domāju lielākā daļa rada pozitīvu iespaidu, un tomēr daļa rada, ja ne sliktu, tad nepilnīgu iespaidu. Labu rada, jo šajā tik ļoti informācijas pārbagātajā laikmetā ir labi, ja kāds parāda ceļu. Sliktais iespaids rodas situācijas, kur darbiniekam - nodarbības vadītājam nav dotību uzstāties publikas priekšā ... Uzskatu, ka katram cilvēkam ir sava niša, kurā viņš ir labākais, un labus rezultātus var iegūt apmācību darbam piesaistot tos, kam ir dotības un vēlme stāstīt” (2. pielikums). Intervijas dalībnieks atklāj to, ka apmācības ne vienmēr tiek piedāvāts vadīt darbiniekiem, kuri to vēlas un spēj sekmīgi izdarīt.

Darbinieks intervijā atklāj, ka **mācībspēki lielā mērā ietekmē studentu informācijas resursu izvēli**. Vairāki pasniedzēji iesaka saviem studentiem izmantot tieši bibliotēkas abonētās datubāzes, kas arī veicina studentus apmeklēt apmācības, lai viņi varētu efektīvāk meklēt informāciju. Bieži vien no pasniedzēju puses tas ir obligāts nosacījums atrast pētījumu vai rakstu abonētajās datubāzēs. Otrs intervijas dalībnieks atklāj, ka mācībspēki dažkārt veicina studentu vēlmi attīstīt informācijpratību, bet tas ir atkarīgs no katra pasniedzēja individuāli (“Dažkārt veicina, tas ir atkarīgs no profesoriem individuāli. Daži profesori veicina ieinteresētību informācijpratības izziņāšanā, toties citi šo vēlmi mazina, vai vienkārši pēc

iegūtās informācijpratības “vielas” nav vēlmes turpināt šo informācijpratības uzņemšanas procesu u.tml.” (4. pielikums).). Daži pasniedzēji veicina ieinteresētību informācijpratības jautājumu izzināšanā, toties citi šo vēlmi mazina, liekot noprast, ka tā nekam nav vajadzīga. Ir arī novēroti gadījumi, kad pēc iegūtās informācijas apmācībās, pasniedzēji neizrāda vēlmi turpināt bibliotēkas piedāvāto apmācību pakalpojumu izmantošanu. Trešais intervijas dalībnieks atklāj, ka atsevišķos gadījumos mācībspēki veicina studentu vēlmi attīstīt informācijpratību. Dalībnieks ir informēts par studiju kursiem, piemēram, “Pētniecības metodes nozarē”, kur tiek apskatīts arī temats par informācijas izgūšanu.

LU bibliotēkā tiek izmantoti dažāda veida mācību materiāli, gan datubāžu piegādātāju izstrādāti, gan darbinieku veidoti. Pie abonētajām datubāzēm tiek pievienotas datubāžu piegādātāju piedāvātās video pamācības, kā arī bibliotēkas izstrādāts mācību materiāls. Pašu izstrādātie materiāli pārsvarā ir PDF formāta un latviešu valodā, kur ar ekrānuzņēmumiem ir attēlotas galvenās darbības datubāzēs. Pie katras darbības ir pievienots paskaidrojums, kas konkrētajā vietā ir jāieraksta, jāatlasa, vai kādu informāciju ir iespējams atrast. Izstrādājot materiālus, tiek domāts par mērķauditorijām, jo universitātē tās ir ļoti dažādas, sākot no viesiem, kuri tikai dažās reizes apmeklē bibliotēku, līdz studentiem, kuriem informācijas resursi ir nepieciešami ikdienā, kā arī mācībspēkiem, kuriem jau ir plašākas zināšanas un konkrētākas vajadzības. Tiek pievērta uzmanība tam, lai šajos mācību materiālos informācija būtu sakoncentrēta tā, lai cilvēks bez priekšzināšanām spētu iemācīties izmantot informācijas resursus, kā arī cilvēks ar zināšanām, varētu iemācīties kaut ko jaunu un papildināt savas zināšanas. Vēl ir pieejamas Kopkataloga video pamācības, kurās uzskatāmi tiek demonstrētas studentiem nepieciešamākās Kopkataloga daļas interaktīvā veidā. Par Kopkatalogu pieejami tikai šāda veida materiāli, jo pēc intervijas dalībnieka domām, studentiem praktiski ir jāredz darbības Kopkatalogā, tāpēc video formāts ir veiksmīgākais mācību materiāla risinājums. Darbinieki, kuri ir saistīti ar pedagoģisko darbu, izstrādā arī mācību materiālus, kuri ir domāti darbiniekiem, lai palīdzētu mācīties vadīt apmācības. Šobrīd LU bibliotēkā darbinieki strādā pie e-resursu informatīvā bukleta, kurā būs apkopota galvenā informācija par visām piedāvātajām datubāzēm.

Jautājumā par to, **vai mācību materiāli tiek izmantoti apmācību procesa laikā,** intervijas dalībnieks sniedz apstiprinošu atbildi. Tiek demonstrēta LU portāla bibliotēkas sadaļa “Mācības”, kurā ir pieejami visi mācību materiāli. Sadaļā atrodamas arī video pamācības par to, kā izmantot pašapkalpošanās iekārtu, kā reģistrēties vai pārreģistrēties bibliotēkā, mācību materiāli par atvērtās piekļuves un atvērtās zinātnes jautājumiem. Apmācību laikā nodarbības dalībniekiem tiek parādīta šī sadaļa, lai viņi zinātu, kur vienkopus var atrast visus mācību

materiālus, kas var palīdzēt apgūt bibliotēkas piedāvātos pakalpojumus un elektroniskos informācijas resursus. Darbinieks atklāj, ka bibliotēka piedāvā arī e-kursu, kur tiek apkopota informācija par dažādiem ar bibliotēku saistītiem jautājumiem. Uz šo brīdi šis e-kurss vairāk ir kā informatīvs resurss, bet ar laiku tas kļūs par nopietnu informācijas resursu cilvēkiem, kuri mācās nevis klātienē apmācībās bet attālināti.

Lai noskaidrotu, kādi temati studentiem ir aktuāli, kā tiek vērtētas apmācības, pēc nodarbībām tiek izdalītas anketas izdrukās formātā. Aptaujas anketa tiek izsniegta pēc visa veida nodarbībām, gan pēc nodarbībām, kad tiek apmācīti darbinieki, gan pēc “Veselīgs treniņš smadzenēm” nodarbībām, kuras ir brīvprātīgā apmeklējuma nodarbību piedāvājums, gan pēc organizētām nodarbībām studentiem mācību gada sākumā. Netiek piedāvāts aizpildīt elektroniska formāta anketu, jo tas apgrūtinātu iespēju sekot līdzi, vai visi nodarbības dalībnieki ir aizpildījuši anketu, kā arī tad būtu jādomā kāda speciāla vieta, kur LU portāla bibliotēkas sadaļā ievietot šo anketu, lai tā būtu ērti pieejama. Anketā ir iespējams novērtēt nodarbības kvalitāti pēc tādiem kritērijiem, kā saprotams informācijas izklāsts, spēja iesaistīt auditoriju, lai nodarbības dalībniekiem būtu saistoši uztvert informāciju un viņi iesaistītos nodarbībā, tiek veiktas praktiskas demonstrācijas e-resursos ar piemēriem. Balstoties uz anketu rezultātiem pēc tam tiek mainīts arī nodarbību saturs. Ja tiek organizētas nodarbības, piemēram, par to pašu datubāzi tai pašai mērķauditorijai, kura jau par to ir izteikusi savu viedokli, nodarbības saturs tiek mainīts tā, lai tiktu pasniegta tieši tā informācija, kas konkrētajai mērķauditorijai ir noderīga. Otrs intervijas dalībnieks atklāj, ka katrs studiju semestris tiek sadalīts pēc temata, katrs temats tiek padziļināts līdz ar augstāka līmeņa kursu. Temati ir atbilstoši bibliotēkas informacionālajai saistībai ar studentiem, ietverot informācijas resursus, kuri ir svarīgi bakalaura studijās vai maģistrantūras studijās. Šis tematu sadalījums, kad pirmajā semestrī ir apmācības par bibliotēkas pakalpojumiem un Kopkatalogu, bet otrajā semestrī par e-resursiem, ir bibliotēkas darbinieku izdomāts plāns. Trešais intervijas dalībnieks dalās ar viedokli, ka informācija par tematiem tiek iegūta arī no sarunām ar akadēmisko personālu, noskaidrojot vajadzības, kā arī izstāstot par LU bibliotēkas apmācību piedāvājumu. Tiek piefiksētas arī studentu verbāli izteiktās vēlmes gan bibliotēkās, gan nodarbību laikā. Uzmanība tiek vērsta arī uz pētījumiem par to, ko citas Latvijas un pasaules akadēmiskās bibliotēkas piedāvā mācīt universitāšu studentiem.

Lai arī tiek veiktas aptaujas un ievākti dati par apmācību nodarbību kvalitāti un tēmām, kuras studenti vēlētos apgūt šāda veida nodarbībās, pēc LU darbinieku informācijas, šie rezultāti vēl nav apkopoti. Tiek veiktas nelielas izmaiņas, atsaucoties uz kādām konkrētām viegli maināmām niansēm, bet nav veiktas krasas izmaiņas apmācību pakalpojumā kopumā.

Pētījuma verbālajā protokolā piedalījās astoņi dalībnieki, četras sievietes un četri vīrieši. Visi dalībnieki studē pilna laika klātienē un ir apmeklējuši vismaz vienu LU bibliotēkas organizētu apmācību nodarbību. Bakalaura studiju programmas – Skolotājs (trešais kurss), Datorzinātnes (trešais kurss), Fizika (otrais kurss) un Modernās valodas (ceturtais kurss). Maģistra studiju programmas – Diplomātija (pirmais kurss), Bibliotēkzinātne un informācija (otrais kurss), Optometrija (otrais kurss), Ģeoloģija (otrais kurss). Visi dalībnieki vēlējas palikt anonīmi. Analizējot iegūtos datus, bija manāms, ka katrs no dalībniekiem ir apmeklējis dažāda veida apmācības, kuras vadījuši atšķirīgi nodarbību vadītāji, jo zināšanas, kuras bija nepieciešamas uzdevumu izpildē, bija atšķirīgas.

1. tabula

Informācija par dalībniekiem

Dalībnieka kārtas nr.	Studiju līmenis	Kurss	Studiju programma	Dzimums	Vecums
1. dalībnieks	Maģistrs	Pirmais	Diplomātija	Sieviete	22
2. dalībnieks	Maģistrs	Otrais	Bibliotēkzinātne un informācija	Sieviete	23
3. dalībnieks	Bakalaurs	Trešais	Skolotājs	Sieviete	27
4. dalībnieks	Maģistrs	Otrais	Optometrija	Sieviete	24
5. dalībnieks	Bakalaurs	Trešais	Datorzinātnes	Vīrietis	21
6. dalībnieks	Bakalaurs	Otrais	Fizika	Vīrietis	24
7. dalībnieks	Maģistrs	Otrais	Ģeoloģija	Vīrietis	23
8. dalībnieks	Bakalaurs	Ceturtais	Modernās valodas	Vīrietis	23

Dalībnieki tika aicināti izpildīt astoņus uzdevumus. Pirmais uzdevums - **atver Latvijas Universitātes (LU) portāla bibliotēkas sadaļu (bibliotēkas tīmekļa vietni)**. Pirmo uzdevumu izdevās izpildīt visiem dalībniekiem. Trešajam dalībniekam rodas neliels apjukums par diviem piedāvātajiem bibliotēku veidiem, bet rezultātā tiek izvēlēts pareizais. Sestais dalībnieks neievada LU tīmekļa vietnes adresi, bet meklē bibliotēkas sadaļu *Google*, ievadot atslēgvārdus – LU bibliotēka. Vērtējot visu dalībnieku sniegumu, uzdevums nesagādā nekādas grūtības un var noteikt, ka katrs no dalībniekiem vismaz vienu reizi jau iepriekš ir apmeklējis LU portāla bibliotēkas sadaļu.

Otrais uzdevums - **pieslēdzies Kopkatalogam, atrodi Umberto Eco grāmatu “Kā uzrakstīt diplomdarbu”, atrodi, kur to var pasūtīt kādā no LU bibliotēkām**. Šo uzdevumu izdevās izpildīt visiem dalībniekiem (vienam daļēji), bet ar pirmo mēģinājumu atrast

nepieciešamo izdevumu izdodas pusei no dalībniekiem. Visi dalībnieki izvēlējas meklēt vienkāršajā meklēšanā, tiem, kuri izvēlējas meklēt pēc nosaukuma, uzreiz izdodas atrast izdevumu, bet visiem dalībniekiem, kuri meklē pēc autora sākotnēji neizdodas atrast, jo netiek ievērots noteikums, ka autora uzvārds jāraksta pirms vārda. Sestais un septītais dalībnieks situācijā, kad pēc autora neizdodas atrast izdevumus, izvēlas iespēju “sekojoši vārdi”, kas šajā situācijā nepalīdz atrast izdevumu. Rezultātā visi dalībnieki atrod nepieciešamo izdevumu pēc nosaukuma. Lai veiktu izdevumu pasūtīšanu, nepieciešams reģistrēties Kopkatalogā. Astotais dalībnieks neregistrējas, tāpēc nevar norādīt uz izvēlni “pasūtīt”, kā rezultātā uzdevums tiek atzīmēts kā daļēji izpildīts. Visiem dalībniekiem ir zināšanas par to, ka var izvēlēties jebkuru bibliotēkas filiāli, kurā pasūtīt izdevumus. Lielākajai daļai dalībnieku ir zināšanas par eksemplāru statusiem un izmantošanas termiņiem (“Ilgtermiņa izsniegums, plauktā, es ņemšu šo te, re kur ir pasūtīt, vairāki jau ir izsniegti” (5. pielikums).). Sestajam dalībniekam pasūtīšana sagādā grūtības (“Ko nozīmē ilgtermiņa izsn.? [...] Ok, pasūtīsim šo eksemplāru. Ok, pasūtām nākamo, kurš nav izsniegts. Bet var pasūtīt arī to, kurš ir izsniegts” (6. pielikums).). Rezultātā dalībnieks tomēr izvēlas pasūtīt eksemplāru, kurš ir “plauktā”, tāpēc uzdevums ir izpildīts. Vērtējot dalībnieku uzdevumu izpildi kopumā, var secināt, ka visi dalībnieki jau iepriekš ir apmeklējuši Kopkatalogu, izprot vienkāršo meklēšanu, bet ne visiem ir zināšanas par to, kā pareizi ievadīt atslēgvārdus, ja izdevums tiek meklēts pēc autora.

Trešais uzdevums - **pieslēdzies LU veidotajai Noslēgumu darbu datubāzei un sameklē maģistra darbus, kuru darba vadītājs ir bijis Indriķis Muižnieks, apskati viena darba pilnā teksta elektronisko versiju.** Šo uzdevumu izdevās izpildīt pieciem dalībniekiem, diviem daļēji, bet vienam neizdevās izpildīt. Sestais dalībnieks atzīst, ka nav informēts par šādu datubāzi (“Diemžēl es šo nevarēju izpildīt, laikam esmu izlaidis šo daļu. Tas būs pārāk ilgs laiks, es vismaz neatceros, ka es esmu par to instruēts” (6. pielikums).). Uzdevumu daļēji izpilda septītais un astotais dalībnieks, abi neizvēlas iespēju meklēt tikai starp maģistra darbiem, kā rezultātā atrod arī cita veida noslēguma darbus. Astotajam dalībniekam sākotnēji neizdodas atrast, jo netiek izvēlēts kritērijs – meklēt pēc darba vadītāja. Rezultātā septiņi dalībnieki atrod Indriķa Muižnieka vadītos noslēguma darbus, kā arī piekļūst pilnteksta elektroniskajām versijām. Pēc darba ar Kopkatalogu, daļa no dalībniekiem klikšķina uz iespējas – Beigt darbu, jo uzskata to par nepieciešamu (“Tad spiežam - Beigt darbu, uzspiežam šo” (7. pielikums).). Beigt darbu ar Kopkatalogu ir nozīmīgi, lai kāds cits lietotājs nepasūta grāmatas no konkrētā lietotāja konta, tāpēc apmācībās nodarbības dalībnieki ir jāiepazīstina arī ar galvenajiem sistēmas lietošanas noteikumiem. Kopumā vērtējot, septiņi no astoņiem dalībniekiem, zina, kur meklēt Noslēgumu darbu datubāzi. Visiem septiņiem dalībniekiem izdodas atrast noslēgumu

darbus pēc darba vadītāja, bet diviem dalībniekiem neizdodas atrast, kur var meklēt tikai starp maģistra darbiem.

Ceturtais uzdevums - **pieslēdzies EBSCO datubāzei, izvēlies EBSCOhost Web un atlasi Academic Search Complete datubāzi.** Uzdevumu izdodas izpildīt visiem dalībniekiem. Pirmais dalībnieks atklāj, ka neizmanto šo datubāzi ikdienā (“Man labāk patīk *JSTOR*” (8. pielikums).). Arī septītais dalībnieks atklāj, ka šo datubāzi studiju procesā neizmanto – “[..] pārsvarā jau visas publikācijas meklēju caur *ScienceDirect* vai *Scopus*” (9. pielikums). Analizējot gadījumus, biežāk lietoto datubāžu izvēle ir atkarīga no studiju programmas, kurā dalībnieki studē, jo tiek izvēlētas kādas konkrētas nozares datubāzes. Vairākiem dalībniekiem rodas izbrīns par resursu sadaļas izmaiņām, jo ilgu laiku nav apmeklēta LU bibliotēkas tīmekļa vietne. Septītais dalībnieks atceras, ka šis ir mācīts apmācībās (“[..] šo rādīja bakalaurā, kā jādara. Bet kurš to atceras” (9. pielikums)?). Astotais dalībnieks uzskata, ka pieslēgties *EBSCO* datubāzei ir sarežģīts uzdevums, kā arī uzreiz nevar atcerēties, kur var pārlūkot pieejamās datubāzes, aplūkojot gan Kopkataloga, gan LU bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļas, izsaka komentārus – “Tām, tas kaut kas grūts. Pie tām pašām datubāzēm meklēsim atkal. Te bija kaut kāda vēl sadaļa, man liekas, kur var *piekonektēties*. Ā, re kur, resursi, kaut kas tāds mums bija” (10. pielikums). Rezultātā uzdevumu izdodas izpildīt visiem, gan tiem, kuri datubāzi jau kādu reizi ir izmantojuši, gan tiem, kuri tai pieslēdzās pirmo reizi.

Piektais uzdevums - **sameklē rakstus par Latvijas vēsturi.** Uzdevumu izdodas izpildīt visiem dalībniekiem, visi meklē, izmantojot vienkāršo meklēšanu, bet tiek izvēlēti dažādi atslēgvārdi. Gandrīz visi dalībnieki meklē, izmantojot piedāvāto atslēgvārdu – Latvijas vēsture, izmantojot angļu vai latviešu valodu, bet sestais dalībnieks meklē pēc šaurākas tēmas. Rezultātā pēc šaurākas tēmas neizdodas atrast atbilstošus rezultātus, tāpēc meklē pēc tādiem pašiem atslēgvārdiem kā pārējie dalībnieki (“Pameklēsim, kas ir par Raini. Meklējam Rainis Latvija, gan jau kaut ko atradīs. Diemžēl neko sakarīgu neatrada. Tā, jāmeklē vienkārši Latvijas vēsture, meklējam vienkārši *history of Latvia*” (6. pielikums).). Visiem dalībniekiem izdodas atrast rakstus *EBSCO* datubāzē, kuros ir minēti meklēšanas pieprasījumā ievadītie atslēgvārdi. Vairākus dalībniekus izbrīna meklēšanas rezultāti, jo liekas, ka tie nav tieši saistīti ar Latvijas vēsturi, bet vairākumā gadījumu netiek veikts jauns meklējums. Ja dalībnieki būtu izvēlējušies meklēt pēc konkrēta kritērija (atslēgvārdiem nosaukumā, kopsavilkumā), nevis pēc “visiem laukiem”, rezultāti būtu precīzāki. Dalībnieku pieprasījuma valoda un atslēgvārdu izvēle it attēlota 2. tabulā.

Atslēgvārdu izvēle EBSCO datubāzē

Dalībnieka kārtas nr.	Pieprasījuma valoda	Atslēgvārdi
1. dalībnieks	Angļu	<i>History of Latvia</i>
2. dalībnieks	Angļu	<i>Latvian history</i>
3. dalībnieks	Angļu	<i>History of Latvia</i>
4. dalībnieks	Angļu	<i>Latvian history</i>
5. dalībnieks	Angļu	<i>Latvian history</i>
6. dalībnieks	Latviešu un angļu	Rainis Rainis Latvija <i>History of Latvia</i>
7. dalībnieks	Angļu	<i>Latvia history</i>
8. dalībnieks	Latviešu	Latvijas vēsture

Tikai viens dalībnieks izveido vairākus meklēšanas pieprasījumus. Divi dalībnieki mēģina meklēt latviešu valodā, viens no viņiem arī paliek pie rezultātiem, kuri atrasti latviešu valodā. Informācija latviešu valodā netiek piedāvāta daudz, bet bija iespējams atrast rakstus, kuros bija minēti atslēgvārdi – Latvijas vēsture. Angļu valodā tiek izvēlēti atšķirīgi atslēgvārdi, tāpēc dalībnieki iegūst dažādus meklēšanas rezultātus.

Sestais uzdevums - **sašaurini meklēšanas rezultātus, izvēloties tikai tos, kuriem ir pieejamas pilnteksta elektroniskās versijas un kuri publicēti laika posmā no 2013. līdz 2016. gadam.** Visiem dalībniekiem izdodas sašaurināt meklēšanas rezultātus pēc uzdevuma nosacījumiem. Septītais dalībnieks, kurš iepriekš nav izmantojis EBSCO datubāzi, atzīst, ka tā piedāvā noderīgas rezultātu sašaurināšanas iespējas (“Baigi labā sistēma patiesībā” (9. pielikums)). Ne visiem dalībniekiem uzreiz izdevās atrast nepieciešamo sadaļu, bet, pārlūkojot datubāzes iespējas, izdodas atrast, kur var veikt rezultātu sašaurināšanu. Atšķirības uzdevumu izpildes laikā bija vērojamas, izvēloties laika periodu, tika izmantotas abas iespējas – gan gadskaitļu ievadīšana nepieciešamajā vietā, gan laika joslas bīdīšana līdz nepieciešamajam gadskaitlim.

Septītais uzdevums - **izveido vienam no atrastajiem rakstiem *American Psychology Association* (APA) citēšanas stila atsauci.** Divi no dalībniekiem šo uzdevumu nevarēja izpildīt. Pirmais dalībnieks nezināja, kur meklēt atsauces, bet veltīja ilgu laiku, lai atrastu, sākotnēji tika meklēts datubāzē, bet pēc tam, izmantojot *Google* vienkāršo meklēšanu, meklējot ar atslēgvārdiem - *how to make apa refrence in ebco*. Rezultātā uzdevums tiek izpildīts,

pateicoties *EBSCO Support* tīmekļa vietnei, kurā bija norādīts, kā izveidot atsaucē. Šī dalībnieka rīcība ir pozitīvs piemērs, kā izmantot informācijas meklēšanas prasmes *Google*, lai ne tikai, veiksmīgi izpildītu šāda veida uzdevumus, bet arī atrastu atbildes uz studiju procesos nozīmīgiem jautājumiem. Lai gan vairāki dalībnieki izrādīja apjukumu, pildot šo uzdevumu, rezultātā atrada, kur var piekļūt datubāzes piedāvātajām atsaucēm. Septītais dalībnieks šo uzdevumu uzskatīja par vissarežģītāko (“Tātad tagad ir tas sarežģītākais, citēšanas atsaucē. Kur to var atrast? Kas man te ir” (9. pielikums)?). Otrais dalībnieks pozitīvi novērtē šādu datubāzes piedāvāto iespēju (“Jā, šo es arī varētu nokopēt un likt iekšā savā referātā. Baigi forši” (11. pielikums)!). Lai gan uzdevumu izpildīja seši dalībnieki, tas radīja vislielāko neizpratni veicināja sarežģītais citēšanas stila atsaucē nosaukums, vai arī nepilnīgas zināšanas par citēšanas stila atsaucēm kopumā. Šādu pieņēmumu veicina izdarīt sestā dalībnieka komentāri – “[..] es nesaprotu, ko tieši no manīm prasa. Bet pieņemsim, ka es arī nemācētu izdarīt, jo man tas nav mācīts, tādēļ es laikam nesaprotu, kas tur ir rakstīts” (6. pielikums). Rezultātā šis uzdevums radīja vislielāko apjukumu dalībniekos, jo tikai divi dalībnieki uzreiz zināja, kur var atrast piedāvātos atsaucē stilus, bet veicot datubāžu iespēju pārlūkošanu, vai meklējot palīdzību *Google*, visi, kuri mēģināja uzdevumu izpildīt, veiksmīgi atrada nepieciešamo atsaucē.

Astotais uzdevums - **atrodu kādu pētniecībai derīgu rakstu par Latvijas vēsturi, izmantojot *Google*. Kas liecina par to, ka rakstu var izmantot pētniecībai?** Lielākā daļa no dalībniekiem meklē informāciju *Google*, bet divi dalībnieki izvēlas arī *GoogleScholar*, visi meklē vienkāršajā meklēšanā. Atslēgvārdu izvēle ir atšķirīga, ietverot gan vispārēju Latvijas vēsturi, gan konkrētus Latvijas vēstures tematus, kas attēlos 3. tabulā.

3. tabula

Meklētāja un atslēgvārdu izvēle

Dalībnieka kārtas nr.	Meklētājs	Valoda	Atslēgvārdi
1. dalībnieks	<i>Google</i>	Latviešu	Latvijas vēsture raksts Brīvības cīņas
2. dalībnieks	<i>Google</i>	Angļu	<i>Latvian history</i>
3. dalībnieks	<i>GoogleScholar</i>	Latviešu	Latvijas vēsture
4. dalībnieks	<i>Google</i>	Latviešu	Latvijas vēsture
5. dalībnieks	<i>GoogleScholar</i>	Angļu	<i>Latvian history</i>
6. dalībnieks	<i>Google</i>	Latviešu	Latvijas vēsture pamatskolai 2
7. dalībnieks	<i>Google</i>	Latviešu	Īles meža senkapi
8. dalībnieks	<i>Google</i>	Latviešu	Latvijas vēsture pamatskolai 2 Latvijas vēsture

Dalībnieki, kuri izvēlas meklēt *GoogleScholar* atzīst, ka to ir iemācījušies LU bibliotēkas organizētajās apmācībās. Trešais dalībnieks komentē savu izvēli “[..] cik es atceros, laikam *GoogleScholar* vajadzēja. Jā, es izmantošu *GoogleScholar*” (12. pielikums). Otrais dalībnieks izvēlas meklēt angļu valodā, tāpēc, ka arī datubāzē meklēja angļiski (“Meklēšu - Latvijas vēsture, varbūt, lai būtu kaut kā vienveidīgāk ... rakstīšu angļu valodā” (11. pielikums)). Piektais dalībnieks izvēlas meklēt angļu valodā, jo uzskata, ka tā varēs atrast vairāk rezultātus. Visi dalībnieki atrod pilnīgi atšķirīgus rakstus, viens no dalībniekiem neatrod nevienu rakstu, un apgalvo, ka labāk ietu meklēt informāciju bibliotēkā. Atšķirības bija vērojamas arī rezultātu izvēlē, jo lielākā dalībnieku daļa izvēlējās no pirmajiem sešiem attēlotajiem meklēšanas rezultātiem, bet divi dalībnieki izvēlējās apskatīt arī rezultātus ne tikai pirmajā lapā, bet arī otrajā un pat vēl tālāk.

4. tabula

Google atrasto rakstu izvērtēšanas kritēriji

Dalībnieka kārtas nr.	Raksts	Kritēriji
1. dalībnieks	Kara muzeja tīmekļa vietnes raksts	Raksta Kara muzejs, daudz gadskaitļu, pieejami attēli, pieejami raksta autora kontakti.
2. dalībnieks	<i>Britannica</i> datubāzes raksts	Zināma un uzticama datubāze, uzziņu informācija, pieejama sadaļa <i>About</i> .
3. dalībnieks	Grāmatas elektroniskā <i>PDF</i> versija Konferences raksts	Tā ir grāmata. Starptautiska konference, autors ir ieguvis zinātnisko grādu, pieejamas atsauces.
4. dalībnieks	<i>Letonikas</i> datubāzes raksts	Teksts no Latvijas vēstures enciklopēdijas, zināma un uzticama datubāze.
5. dalībnieks	Žurnāla raksts	Pieejami autori un publicēšanas datums
6. dalībnieks	-	-
7. dalībnieks	Konferences raksts	Publicēts konferences apskatā, atbilstoši noformēts, pieejamas atsauces.
8. dalībnieks	Vikipēdijas raksts	Var atsaukties uz raksta atsaucēm.

Dalībnieku nosauktie kritēriji iedalās vairākās kategorijās, daļa apgalvo, ka rakstam var uzticēties, jo tas ir publicēts zināmā datubāzē, ja tam ir pieejamas atsauces, vai tas ir kādas

konferences materiāls. Tikai viens no dalībniekiem nosauc visizplatītāko kritēriju, kas ietver to, ka rakstam ir jābūt autoram un publicēšanas datumam. Vērtējot kopumā, gandrīz visiem dalībniekiem ir zināšanas par rakstu drošticamības kritērijiem, bet tās nav visaptverošas.

Uz jautājumu - **kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti**, visi dalībnieki tās novērtēja kā efektīvas, bet uzskaitīja vairākas nianšes, kuras vajadzētu pilnveidot. Otrais dalībnieks atklāj, ka “[..] visas tās darbības, kuras es šobrīd izpildīju, tās man kaut kā pateicoties apmācībām. Bez tām es visdrīzāk nebūtu saņēmusies un pieslēgusies šiem te resursiem [..], esmu sapratusi, cik tomēr daudz labas lietas var atrast arī caur mūsu bibliotēku. Un tad jā, es novērtēju, ka apmācības ir bijušas tiešām ļoti labas un vērtīgas” (11. pielikums). Trešais dalībnieks uz jautājumu sniedz atbildi, ka “tās noteikti ir vajadzīgas, jo, sākot studēt, es neko nezināju par tādu Kopkatalogu un elektroniskajiem resursiem, tā bija tumša bilde” (8. pielikums). Astotais dalībnieks novērtē LU bibliotēkas piedāvātās apmācības, sniedzot atbildi, ka “jā, noteikti tās bija efektīvas un vajadzīgas, jo, mācoties gada laikā, ir tomēr jāizmanto arī kaut kāda papildus literatūra [..]. Un tur arī bija stāstīts, kā piekļūt šīm datubāzēm, jo tas ir efektīvi un vajadzīgi” (10. pielikums). Visu šo trīs dalībnieku komentāri uzver apmācību nepieciešamību, lai iepazīstinātu pirmo kursu studentus ar LU bibliotēkas piedāvātajām informācijas resursu meklēšanas iespējām, lai viņi pēc tam spētu veikt kvalitatīvu pētniecības darbu, izmantojot drošticamu informāciju.

Dalībnieki apmācību nodarbību pilnveidošanai iesaka:

1. Iekļaut vairāk praktiskus uzdevumus;
2. Samazināt nodarbības dalībnieku skaitu vienā grupā, lai var veiksmīgāk sekot līdzi nodarbībai un uzdot vadītājam visus sev interesējošos jautājumus;
3. Mācīt konkrētas tēmas - kā meklēt izdevumus Kopkatalogā, rakstus datubāzēs un internetā;
4. Organizēt apmācības vairākas reizes;
5. Mācīt, kā meklēt informācijas resursus latviešu valodā, izmantojot Google;
6. Organizēt apmācības neilgi pirms noslēguma darbu izstrādes.
7. Mācīt, kā meklēt informācijas resursus ārpus LU bibliotēkas piedāvātajiem informācijas resursiem.

Daļa no dalībniekiem atklāja, ka apmācību nodarbībās ir pildījuši praktiskos uzdevumus Kopkatalogā un datubāzēs, kā arī par to ir saņemts vērtējums. Septītajam dalībniekam apmācības par Kopkatalogu likās nevajadzīgas, jo tas, viņaprāt, nav nekas sarežģīts, drīzāk vajadzētu mācīt, kā meklēt informācijas resursus tiešsaistes vidē (“[..] Es saprotu, kā pasūtīt grāmatas, tas bija tajās apmācībās, un tās bija ļoti ilgas apmācības, parasti cilvēki saprot, kā

pasūtīt grāmatas, tas bija lieki. Un tieši šīs darbības ir diezgan sarežģītākas, piemēram, tieši meklēt resursus latviešu valodā, piemēram, *Google* [..]" (6. pielikums).). Tika izteikti arī komentāri par to, kurā laika periodā, kā arī, cik bieži būtu nepieciešams organizēt apmācības. Lai gan LU bibliotēka plāno apmācības divas reizes mācību gadā, kas ietver pirmo semestri un otro semestri, ņemot vērā dalībnieku viedokļus, ne vienmēr izdodas šos plānus īstenot. Septītais dalībnieks atklāj, ka – "[..] tad, kad ir jātaisa kaut kādi darbi un jāmeklē pētījumi un jātaisa atsauces, tad tas, ja tu visu šo dari neilgi pirms tam un to var atcerēties studenti, tad jā, tad tas ir noderīgi. Bet ja notiek pirmā kursa pirmajā, nezinu, tur otrajā septembrī tur parāda kaut ko tādu, visi [..] nākamajā dienā to jau ir aizmirsuši, un dzīvē to neizmantos. [..] ir jēga, bet ir jāatrod īstais brīdis, kad to darīt. Varbūt pat atkārtoti tas ir jādara" (9. pielikums). Septītais dalībnieks ir maģistrantūras students, kurš atklāj, ka LU bibliotēkas apmācības viņš ir apmeklējis tikai bakalaura studijās pirmajā kursā, citas apmācības turpmāk vairs netika organizētas.

Trīs dalībnieki vairāk atbalsta fizisku bibliotēkas apmeklējumu, nevis informācijas resursu meklēšanu attālināti tiešsaistes vidē. Pirmais dalībnieks, atbildot uz jautājumu par apmācību efektivitāti, izsaka savu viedokli – "iespējams, tās apmācības varētu arī nebūt, jo, ja būtu vajadzība kaut ko atrast, bibliotekārs droši vien palīdzētu" (8. pielikums), bet rezultātā apmācības novērtē kā efektīvas. Piektais dalībnieks, atbildot uz jautājumu par apmācībās iegūto zināšanu un prasmju izmantošanu, atbild – "[..] man labāk patīk iet uz bibliotēku un runāt ar bibliotekāri, lai viņa man palīdz, jo tā liekas vieglāk atrast informāciju, nekā tur meklēt kaut kādos tur katalogos un datubāzēs, un tā. Man patīk labāk paprasīt cilvēkam, lai viņš man palīdz un tā" (7. pielikums). Tāpat līdzīgs viedoklis ir arī sestajam dalībniekam – "Un es uzskatu, vairākas tādas lietas, ko tur mācīja, tu vienkārši aizej uz bibliotēku un tas tev piecas minūtes aizņems, lai to tev izskaidrotu" (6. pielikums). Pretēji stereotipiem, ka mūsdienās jaunieši izvēlas meklēt informāciju tieši elektroniskā vidē, pētījuma dalībnieki novērtē bibliotekāra profesijas nepieciešamību, kā arī iespēju meklēt bibliotēkā, izvēloties drukātos informācijas resursus.

Uz jautājumu – **vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās**, tika iegūtas salīdzinoši daudzveidīgas atbildes. Lielākā daļa no dalībniekiem studiju un pētniecības procesā izmanto Kopkatalogu un datubāzes, kurus iemācījušies atrast un pielietot LU bibliotēkas organizētajās apmācībās. Ceturtais dalībnieks, atbildot uz jautājumu, apgalvo – "es agrāk nezināju ne par tādu Kopkatalogu, ne arī par citām lietām, un tas ļoti atvieglo manu dzīvi, uzreiz var pasūtīt grāmatas un visu pārējo, izmantot dažādas datubāzes, kas ir vajadzīgi, lai mācītos" (5. pielikums). Pilnīgi visi dalībnieki izmanto Kopkatalogu. Otrais dalībnieks

atklāj, ka “[..] tā meklēšana internetā - tas noteikti ir uzlabojies, pateicoties apmācību nodarbībām” (11. pielikums). Vērtējot kopumā, dalībnieki apmācībās iegūtās zināšanas un prasmes izmanto tikai studiju procesā, bet nesaskata iegūtās informācijas nepieciešamību ikdienā.

DISKUSIJA

Pragmatisms ir pētījuma galvenais teorētiskais pamats, jo LU bibliotēkā apmācības tiek organizētas, lai gūtu derīgas un praktiskas zināšanas. Sākotnēji, bibliotekāriem, kuru amatu aprakstos iekļauts arī apmācību darbs, tiek apmācīti nodarbību vadīšanā, lai varētu sniegt efektīvas apmācības. Apmācību process tiek kontrolēts, bibliotēkas vadība organizē pārbaudi "Kolēģis kolēģim", kur tiek vērtētas un analizētas katra nodarbības vadītāja zināšanas un prasmes. Studentus apmāca jau sagatavots bibliotēkas darbinieks, kas veicina arī apmācību efektivitāti.

Pragmatisms tiek ņemts vērā arī apmācību tematu piedāvājumā, jo studentiem ir iespēja ieteikt sev interesējošos tematus, kurus pēc tam bibliotekāri piedāvā kā apmācības. LU bibliotēka piedāvā arī brīvprātīgā apmeklējuma nodarbības, kur studenti var paši izvēlēties no piedāvātajiem tematiem, kā rezultātā apgūt tikai tās zināšanas prasmes, kuras viņi vēlas izmantot studiju procesā un ikdienas dzīvē.

Studenti apmācības vērtē kā efektīvas, jo tajās var iegūt zināšanas par Kopkatalogu un LU bibliotēkas piedāvātajām datubāzēm, kas studiju procesā ir nepieciešamas, lai iegūtu kvalitatīvu informāciju. Verbālo protokolu dalībnieki atklāj, ka tieši Kopkataloga izmantošanu, ko ir iemācījušies apmācībās, pēc tam ir izmantojuši vairākas reizes, lai meklētu, pasūtītu izdevumus, kā arī, lai apskatītu uzkrāto soda naudu par laikā neatdotiem izdevumiem. Galvenokārt apmācības tiek vērtētas kā lietderīgas, kas, balstoties uz pragmatisma teoriju, studentiem ir nepieciešamas, lai veiksmīgi izmantotu informāciju studiju procesā.

Kirkpatrika četru līmeņu apmācību novērtēšanas modelis palīdz novērtēt apmācību efektivitāti, izmantojot reakcijas, mācīšanās, uzvedības un rezultātu līmeņus. Analizējot studentu informācijpratības uzdevumu izpildi verbālā protokola laikā, var secināt, vai studenti ir uztvēruši nodarbībās sniegto informāciju, vai ir ieguvuši jaunu informāciju un papildinājuši jau savas esošās zināšanas, vai pēc apmācībām ir mainījusies viņu uzvedība, kā arī vai tā ir mainījusies ilgtermiņā.

Verbālo protokolu rezultāti atklāj, ka visu dalībnieku reakcijas un mācīšanās līmeņi ir sasniegti, jo lielākā daļa no dalībniekiem varēja izpildīt visus uzdevumus, kas nozīmē, ka viņi ir uztvēruši apmācībās sniegto informāciju, kā arī ir iemācījušies, kā meklēt un pasūtīt izdevumus Kopkatalogā, kā meklēt LU bibliotēkas veidotajā Noslēgumu darbu datubāzē, kā piekļūt abonētajām tiešsaistes datubāzēm un izmantot *EBSCO Academic Search Complete* datubāzes piedāvātās iespējas, kā arī kā meklēt pētniecībai noderīgu informāciju *Google*. Dalībnieki atklāj, ka tieši apmācībās ir iemācījušies par Kopkatalogu un datubāzēm, kas mainīja

viņu uzvedības līmeni, jo vairāk tika meklēta informācija studiju procesam LU bibliotēkas piedāvātajos informācijas avotos nevis tiešsaistes meklēšanas rīkos. Pēc verbālā protokola izpildes, studenti, atbildot uz jautājumu par to, vai ikdienā izmanto apmācībās iegūto informāciju, visi atbildēja apstiprinoši, un visbiežāk tiek izmantotas iegūtās zināšanas par Kopkatalogu, kas liecina par to, ka apmācībās tiek sasniegts arī rezultātu līmenis.

Hanija un Mumforda mācīšanās stili ir balstīti uz četriem mācīšanās stiliem, kas ir aktīvistis, teorētiskis, pragmatiskis un reflektors. Mācīšanās stilu teorija norāda, ka cilvēkam atkarībā no viņa tipa ir nepieciešama atšķirīga pieeja saistībā ar apmācībām. Izmantojot atbilstošāko mācīšanas stilu, var sasniegt augstāku iegūto zināšanu un prasmju līmeni. Stilu nozīmība ir aktuāla jau brīdī, kad tiek apmācīti bibliotēkas darbinieki, kuriem jāvada apmācības studentiem. Jāņem vērā, ka visus darbiniekus nevar apmācīt pēc vienota paņēmiena un vislabāk ir izstrādāt darbinieku apmācību plānus, kas aptver dažāda veida aktivitātes. Tā pat ir jāorganizē apmācības arī studentiem, iekļaujot nodarbībās gan teorētisko informāciju lekciju formātā, demonstrējumus reālajā vidē, praktiskos uzdevumus un gadījumu analīzes. Dažādu mācīšanās stilu aktivitāšu apvienojums, var padarīt apmācības efektīvākas. Intervijas atklāja, ka ne visi LU bibliotēkas darbinieki ir informēti par mācīšanās stiliem. Tikai viens no trīs intervijas dalībniekiem apgalvoja, ka apmācību organizēšanā tie tiek ņemti vērā, bet pārējie divi par tādiem neko nezināja. Jāpiebilst, ka intervijas dalībnieks, kurš bija informēts, ir tieši saistīts ar pedagoģisko darbu bibliotēkā, tāpēc ir informēts par mācīšanās stiliem.

Saistībā ar mācīšanās stiliem, lai gan LU bibliotēkas darbinieki apgalvo, ka nodarbības tiek pielāgotas dažādiem mācīšanās stiliem, iekļaujot vairāku veidu aktivitātes, daļa no studentiem atklāj, ka vēlētos vairāk praktiskos uzdevumus, lai būtu iespēja pašiem darboties nevis tikai klausīties teoriju. Balstoties uz LU bibliotēkas darbinieku intervijām, var secināt, ka apmācību nodarbības vada vairāki nodarbību vadītāji, un visiem nav nepieciešamās prasmes un vēlēšanās sniegt jaunas zināšanas studentiem, tāpēc atkarībā no nodarbības vadītāja var mainīties apmācību efektivitāte.

Pētījumā par mācību materiāliem Spānijā, tika atklāts, ka interaktīvo mācību materiālu veidošana aktīvi tika uzsākta pēc 2009. gada. LU bibliotēkā mācību materiālus paši bibliotēkas darbinieki aktīvi sāka veidot 2014. gadā. 2015. gadā 72% Spānijas universitāšu bibliotēku bija izveidots vismaz viens interaktīvais materiāls un 28% bibliotēku nav izveidots neviens interaktīvs mācību materiāls. LU bibliotēkā tiek veidoti arī interaktīvi mācību materiāli, kas ir līdzīgi datubāzu piegādātāju materiāliem, bet izstrādāti latviešu valodā. Spānijas universitāšu bibliotēkās 78,18% no materiāliem bija veidoti kā ekrānuzņēmumi, bet 16,44% kā video. Interaktīvie materiāli LU bibliotēkā visvairāk ir par ārzemju datubāzēm un veidoti ar

ekrānuzņēmumiem, kur pie katra no tiem ir paskaidrotas nepieciešamās darbības saistībā ar informācijas meklēšanu. Izstrādātās arī video pamācības par studentiem nepieciešamākajām Kopkataloga funkcijām – izdevumu meklēšanu, pasūtīšanu, izmantošanas termiņu pagarināšanu un lietotāja konta pārvaldīšanu. Pieejamas arī video pamācības par pašapkalpošanās iekārtas izmantošanu, reģistrēšanos un pārreģistrēšanos bibliotēkā, datubāžu mobilo aplikāciju izmantošanu un saudzīgu izturēšanos pret izdevumiem. Spānijas universitāšu bibliotēkās visvairāk interaktīvo mācību materiālu, kas ir 18,36%, tiek veidoti par informācijas meklēšanu datubāzēs, pēc tam 14,79% materiāli par bibliotēkas pakalpojumiem 11,78% par meklēšanu bibliotēku elektroniskajos katalogos. Šāda veida interaktīvie mācību materiāli ir visvairāk veidoti arī LU bibliotēkā.

Pētījumā, kurā tika novērtēta apmācību prasmju ietekme Anglijas veselības bibliotēkās, tik secināts, ka informācijpratības apmācības pozitīvi ietekmē pacientu aprūpi, mūžizglītību, un citām Nacionālā veselības galvenajās funkcijas. Pētījums iezīmē informācijpratību kā nozīmīgu mācību tematu, kas atstāj arī pozitīvu iespaidu uz bibliotēkas piedāvāto informācijas resursu izmantošanu. Arī LU bibliotēkas organizētās apmācības atstāj pozitīvu ietekmi uz studentiem, jo tiek iegūtas studiju procesā nozīmīgas zināšanas un prasmes. Kā arī elektronisko informācijas resursu izmantošanas apmācība veicina abonēto datubāžu izmantošanas statistikas uzlabošanu, kā arī Kopkataloga apmācības veicina izdevumu izmantošanu bibliotēkā un ārpus tās. Anglijas veselības bibliotēku organizētajās apmācībās iegūtās informācijpratības zināšanas un prasmes pēc tam izmantojuši 82% no aptaujas dalībniekiem, visbiežāk izmantotās jomas, kuras tika minētas, bija pētniecība, kuru minēja 60% dalībnieku, un padomu došana kolēģiem, kuru minēja 35%. Studenti iegūtās prasmes izmanto pārsvarā studiju un pētniecības procesos, kas visvairāk ietver tieši Kopkataloga izmantošanu.

Pētījumā par Ziemeļamerikas bibliotekāru gatavību mācīt ārzemju studentus 92% aptaujas dalībnieku atzīst, ka ārzemju studentiem ir atšķirīgas vajadzības no vietējiem studentiem. Bibliotēkās tiek piedāvāti arī īpaši pakalpojumi vairākās valodās ārzemju studentiem, tās ir bibliotēkas instrukcijas, brošūras un ceļveži, ekskursijas bibliotēkās un dažādas darba grupas. LU bibliotēkā liela daļa no apmeklētājiem ir tieši ārzemju studenti, kuri pārsvarā ir angļu valodā runājoši. LU portāla bibliotēkas sadaļā ir pieejama informācija arī angļu valodā, bet nav tik pilnīga kā latviešu valodā, pieejami arī bukleti par bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem un arī apmācības. Interviju dalībnieki atklāj, ka visi ir vadījuši vairākas nodarbības arī angļu valodā, kuras saturiski ir tādas pašas kā nodarbības latviešu valodā.

SECINĀJUMI

Studenti, kuri ir apmeklējuši LU bibliotēkas organizētās apmācības, var izpildīt informācijpratības uzdevumus, jo lielāko daļu uzdevumu varēja izpildīt visi astoņi verbālā protokola dalībnieki. Tikai viens dalībnieks nevarēja izpildīt vairākus uzdevumus, bet atzina, ka nav uzmanīgi klausījies apmācību nodarbības vadītājā. Uzdevums, kurš ietvēra LU portāla bibliotēkas sadaļas atvēršanu, nevienam no dalībniekiem nesagādāja grūtības, kas pierāda to, ka katrs no studentiem vismaz vienu reizi ir apmeklējis šo vietni. Visi studenti zināja, kā piekļūt Kopkatalogam, bet lielai daļai nebija zināšanas par to, kā pareizi vienkāršajā meklēšanā meklēt izdevumu pēc autora, ievadot vispirms autora uzvārdu. Tikai viens no dalībniekiem nezināja, kur meklēt LU bibliotēkas veidoto Noslēguma darbu datubāzi, arī meklēšana pēc darba vadītāja šajā datubāzē studentiem grūtības nesagādāja, bet diviem dalībniekiem neizdevās meklēšana tikai starp maģistra darbiem. Visi dalībnieki atrada resursu sadaļu, bet vairāki izteica izbrīnu par šīs sadaļas izmaiņām, kopš viņi to pēdējo reizi bija apmeklējuši, visiem izdevās piekļūt *EBSCO Academic Search Complete* datubāzei. Studenti datubāzē veica vienkāršo meklēšanu gan latviešu, gan angļu valodā, izvēloties atšķirīgus atslēgvārdus, bet visiem izdevās atrast rakstus, sašaurināt meklēšanas rezultātus pēc nepieciešamajiem kritērijiem un izvēlēties vienu rakstu. Uzdevums, kurā bija jāizveido rakstam atsauce APA citēšanas stilā, dalībniekos radīja vislielāko apjukumu, jo uzreiz nebija saprotams, kas tiek prasīts šajā uzdevumā, un kur to var atrast, bet seši no astoņiem dalībniekiem izpilda uzdevumu. Visi dalībnieki atrada kādu pētniecībai derīgu rakstu, izmantojot *Google* vienkāršo meklēšanu. Divi no dalībniekiem izmantoja *GoogleScholar*, un apgalvoja, ka par šo meklētāju ir uzzinājuši tieši LU bibliotēkas organizētajās apmācībās. Studenti spēja nosaukt kritērijus, kuri liecina par to, ka rakstu var izmantot pētniecībā. Tikai viens dalībnieks izvēlējās “Vikipēdijas” rakstu, bet apgalvoja, ka izmantos tikai rakstam pievienotās avotu atsaucēs.

No dalībniekiem, kuri piedalījās verbālajā protokolā, **visi studenti ir izmantojuši iegūtās zināšanas un prasmes studiju vajadzībām**, bet nav neviena dalībnieka, kurš apgalvotu, ka izmantojis iegūto informāciju ikdienā. Visi studenti apgalvo, ka visvairāk ir izmantojuši Kopkatalogu un tā piedāvātās iespējas, kas ietver izdevumu meklēšanu, izmantošanas termiņu pagarināšanu un soda naudas lieluma noskaidrošanu. Ar LU bibliotēkas piedāvātajām apmācībām tiek sasniegts studentu reakcijas un mācīšanās līmenis, jo tiem saprastas un uztvertas zināšanas par Kopkatalogu, kas ietekmē uzvedības un rezultātu līmeni, jo viņi šīs iegūtās zināšanas ir ilgtermiņā izmantojuši studiju procesā.

Visi studenti, kuri bija verbālo protokolu dalībnieki, apmācību nodarbības vērtē kā efektīvas, bet dalās arī ar viedokli par to, ko vēl varētu pilnveidot tajās:

1. Iekļaut vairāk praktiskus uzdevumus;
2. Samazināt nodarbības dalībnieku skaitu vienā grupā, lai var veiksmīgāk sekot līdzi nodarbībai un uzdot vadītājam visus sev interesējošos jautājumus;
3. Mācīt konkrētas tēmas - kā meklēt izdevumus Kopkatalogā, rakstus datubāzēs un internetā;
4. Organizēt apmācības vairākas reizes;
5. Mācīt, kā meklēt informācijas resursus latviešu valodā, izmantojot Google;
6. Organizēt apmācības neilgi pirms noslēguma darbu izstrādes.
7. Mācīt, kā meklēt informācijas resursus ārpus LU bibliotēkas piedāvātajiem informācijas resursiem.

Visbiežāk minētie ieteikumi bija organizēt apmācības atkārtoti, jo vairums no verbālo protokolu dalībniekiem apmācības bija apmeklējuši tikai bakalauru studijās pirmajā kursā, kā rezultātā, pildot verbālā protokola uzdevumus, radās atmiņas, ka tas tika mācīts apmācībās, bet vairs nevar atcerēties, kā to izpildīt. Lai gan LU bibliotēkas darbinieki apgalvo, ka apmācības tiek organizētas atkārtoti, tas nenotiek visos gadījumos. Tiek ieteikts organizēt nodarbības tieši pirms rakstu darbu izstrādes, kur būtu nepieciešamas zināšanas par piekļuvi LU bibliotēkas veidotajām un abonētajām datubāzēm, kā arī par meklēšanu citos tiešsaistē pieejamos meklēšanas rīkos. Nozīmīgi ir studentiem mācīt par kritērijiem, kuri ir jāņem vērā, pārbaudot tiešsaistē atrastos informācijas resursus, lai izvērtētu to drošticamību un kvalitāti, jo verbālā protokola dalībnieki spēja nosaukt tikai atsevišķus kritērijus. Viens no studentiem vēlējas apmācību nodarbības apmeklēt mazākās grupās, ko var darīt brīvas izvēles apmācību nodarbību ciklā “Veselīgs treniņš smadzenēm”. Bibliotēkas darbiniekiem ir jāveicina šī pakalpojuma publicitāte, lai studenti, kuri vēlas mācīties mazās grupās, uzzinātu par šādu iespēju.

Visi darbinieki atklāj, ka pirms apmācību nodarbību vadīšanas ir saņēmuši tekstuālu informāciju par to, kā vajadzētu vadīt nodarbību. Divi no interviju dalībniekiem to atzīmē kā vienīgo sagatavošanas veidu. Iespējams, dēļ strukturētajām aptaujām elektroniskajā vidē neizdevās noskaidrot pilnīgu informāciju no šiem diviem dalībniekiem. Trešais intervijas dalībnieks atklāj, ka LU bibliotēkā tiek organizētas nodarbību vadītāju pārbaudes “Kolēģis kolēģim”, kuru laikā bibliotēkas vadība un citi darbinieki vērtē apmācību vadītāju prasmes, norādot uz nepilnībām saistībā ar zināšanām un prasmēm. Viens no darbiniekiem pieminēja arī situāciju, kad kolēģis māca kā vadīt nodarbību, bet nav zināma informācija, vai šim kolēģim ir pedagoģiskā vai kāda cita veida izglītība. **Pēc interviju analizēšanas atklājas, ka visi**

darbinieki nav vienādā līmenī apmācīti, lai vadītu nodarbības. Ja nodarbības vadītājs nav zinošs par tematiem, kurus māca studentiem, viņš nevar novadīt efektīvas apmācības.

LU bibliotēkā ir izstrādāts obligātais apmācību piedāvājums, kurš paredz pirmajā semestrī nodarbības par bibliotēkas pakalpojumiem un Kopkatalogu, bet otrajā semestrī par elektroniskajiem informācijas resursiem. Pirmajā kursā tiek mācīta pamata informācija, bet pēc tam ar katru kursu arvien padziļinātāka informācija. Nodarbības tiek organizētas ne tikai bakalauru studiju līmenim, bet arī maģistriem, jo maģistri var būt arī citu augstskolu absolventi, kuriem nav prasmes LU bibliotēkas piedāvāta informācijas resursu izmantošanā. Apmācību cikls “Veselīgs treniņš smadzenēm” ir brīvprātīga apmeklējuma nodarbības, kur tiek piedāvāti izvēles temati, kas ir pakalpojumi pētniecībai, informācijas resursi pētniecībai, bibliotēkā pieejamajās kolekcijas, atvērtās piekļuves informācijas resursi, LU veidotās datubāzes, *Mendeley*, *Academia.edu*, *LinkedIn* un *Google* tīmekļa aplikācijas. Studentiem ir iespēja arī ieteikt sev aktuālos tematus, kurus vēlētos mācīties bibliotēkas organizētajās apmācībās.

Intervijas viedokļi dalījās jautājumā par to, vai darbinieki, vadot apmācības, rada pozitīvu iespaidu par LU bibliotēku. **Bibliotekāri organizētās apmācības vērtē kā efektīvas, ja nodarbību vada profesionālis, kuram ir nepieciešamās prasmes, kā arī vēlme apmācīt studentus.** Viens no darbiniekiem uzskata, ka darbinieki ir kompetenti informācijpratības jomā un rada labu iespaidu, bet pārējie uzskata, ka tas ir atkarīgs no nodarbības vadītāja un situācijas. Nodarbības vada liela daļa bibliotēkas darbinieki, bet ne visiem ir prasmes uzstāties publikas priekšā un būt labiem skolotājiem. Ja darbinieks pats vēlas vadīt apmācības, viņš ir pārliecināts par savām zināšanām un prasmēm saistībā ar tematu un tā izskaidrošanu studentiem. Slikts iespaids par bibliotēku pēc intervijas dalībnieka domām var rasties arī situācijās, kad apmācībās piedalās studenti, kuriem apmācību temats nav interesants, kā rezultātā tiek traucēta nodarbība. Ja apmācības rada negatīvu iespaidu par LU bibliotēku, tad tās arī nevar vērtēt kā efektīvas.

LU bibliotēkas darbinieki atklāj, ka mācībspēkiem ir salīdzinoši liela loma studentu vēlmē apgūt informācijpratību. Visi intervijas dalībnieki piekrīt, ka kopumā mācībspēku ietekme ir pozitīva, bet tas nav viennozīmīgi, jo pasniedzēji ir atšķirīgi. Daļa no mācībspēkiem uzstāda studentiem kā obligātu nosacījumu atrast kādu elektroniskās informācijas resursu bibliotēkas piedāvātajās datubāzēs. Viens no intervijas dalībniekiem izceļ Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studijas nodaļas kursu “Ievads pētniecībā”, kurā tiek pastiprināti pievērsta uzmanība informācijpratībai. Tiek minēta arī negatīva pieredze, kad mācībspēki pēc apmācībām atsakās turpmāk studentus aicināt tās apmeklēt. Šāda situācija varētu rasties situācijās, kad bibliotēkas apmācību nodarbība ir sarunāta ar kādu pasniedzēju

viņa studiju kursa lekcijas laikā. Šādos gadījumos mācībspēki apmācības ir vērtējuši kā neefektīvas.

Darbiniekiem LU bibliotēkā, lai sagatavotos apmācību vadīšanai, ir pieejami tikai tekstuāli scenārija veida materiāli, bet **studentu mācību materiāli ir daudzveidīgi un arī interaktīvi**. Kā mācību materiāli tiek izmantoti arī datubāžu piegādātāju sagatavotie materiāli oriģinālvalodās, bet darbinieki veido arī savus materiālus latviešu valodā par datubāžu izmantošanu. Tiek veidoti interaktīvi mācību materiāli, kas ietver ekrānuzņēmumus no datubāžu reālās vides, lai būtu izprotamas visas secīgās darbības. Izstrādātas arī video pamācības par studentiem nepieciešamākajām Kopkataloga funkcijām, pašapkalpošanās iekārtas izmantošanu, reģistrēšanos un pārreģistrēšanos bibliotēkā, datubāžu mobilo aplikāciju izmantošanu. Apmācību nodarbībās tiek parādīts, kur šos mācību materiālus var atrast LU portāla bibliotēkas sadaļā, lai pēc tam varētu arī patstāvīgi papildināt savas zināšanas.

Studenti pēc apmācību nodarbību apmeklējuma tiek aicināti aizpildīt aptaujas anketu, lai novērtētu tās kvalitāti. Anketā ir iespējams novērtēt nodarbības kvalitāti pēc tādiem kritērijiem, kā saprotams informācijas izklāsts, spēja iesaistīt auditoriju, lai nodarbības dalībniekiem būtu saistoši uztvert informāciju un viņi iesaistītos nodarbībā, tiek veiktas praktiskas demonstrācijas e-resursos ar piemēriem. LU darbinieki atklāj, ka šīm anketām tiek pievērsta salīdzinoši liela uzmanība un situācijās, ja studenti ar kaut ko nav bijuši apmierināti, jau nākamajā nodarbībā viedoklis tiek ņemts vērā, protams, ja iebildumi ir bijuši pamatoti. Viens no intervijas dalībniekiem atklāj, ka kopējā iegūto datu analīze un krasi uzlabojumi vēl nav veikti.

Pētījumā izvirzītā hipotēze - studentiem, kuri izmantojuši LU bibliotēkas piedāvāto apmācību pakalpojumu, ir informācijpratības iemaņas elektroniskās informācijas meklēšanā un izmantošanā, kas pierāda to, ka piedāvātais pakalpojums ir efektīvs, tiek apstiprināta.

Teorētiskā daļa iezīmē nozīmīgākos lietotāju apmācības principus un informācijpratības saistību ar augstāko izglītību, kas var būt noderīga informācija jebkurai bibliotēkai, kurā tiek plānots piedāvāt apmācību pakalpojumu, lai to veiksmīgi organizētu, vai tas jau tiek nodrošināts, lai to pilnveidotu.

Rezultāti ir noderīgi LU bibliotēkas darbiniekiem, lai izvērtētu darbinieku sagatavošanas procesu apmācību vadīšanai, kā arī, lai noskaidrotu apmācību pakalpojuma efektivitāti un gūtu idejas tā pilnveidošanā. Darbinieku viedokļi atklāj problēmas, kuras saistītas ar apmācību pakalpojumu sagatavošanu, kas ietver atšķirīgo apmācību katram nodarbības vadītājam, un apmācības kā darba uzdevumu cilvēkiem, kuriem nav vēlēšanās uzstāties auditorijas priekšā un mācīt savas zināšanas studentiem.

Pētījumu var turpināt, veidojot arī aptauju un anketējot LU studentus, kas aptvertu kvantitatīvos datus, un sniegtu vēl vairāk informācijas par apmācību pakalpojuma efektivitāti. Tāpat var veikt arī visu LU bibliotēkas darbinieku, kuri vada apmācību nodarbības, anketēšanu vai intervēšanu, kas sniegtu datus par visiem darbiniekiem, kuri iesaistīti apmācību pakalpojumā. Turpinot pētniecības virzienu, var veikt arī novērošanu apmācību nodarbībās, lai izvērtētu nodarbību saturu, aktivitāšu pielāgošanu mācīšanās stiliem un studentu reakciju nodarbību laikā.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- Akadēmiskā terminu datubāze AkadTerm. Izgūts no <http://termini.lza.lv/term.php>
- Allan, B. (2013). *The No-nonsense Guide to Training in Libraries*. London: Facet Publishing.
- Ayre, S., Barbrook, J., Engel, C., Lacey, P., Phul, A., Stevenson, P., & Toft, S. (2015). Measuring the impact of information skills training: a survey of health libraries in England. *Health Information And Libraries Journal*, 32(1), 50-60. doi:10.1111/hir.12079
- Charters, E. (2003). The Use of Think-aloud Methods in Qualitative Research An Introduction to Think-aloud Methods. *Brock Education*, 12(2). Retrieved from file:///C:/Users/a1opi/Downloads/38-120-1-PB.pdf
- Coonan, E., & Secker, J. (2013). *Rethinking Information Literacy: A Practical Framework for Supporting Learning*. London: Facet Publishing.
- Dictionary.com. (2016). Retrieved from <http://www.dictionary.com/browse/brainstorming>
- EuroTermBank. Tilde. Retrieved from <http://www.eurotermbank.com/default.aspx>
- Ericsson, K.A., & Simon, H.A. (1980.) Verbal reports as data. *Psychological Review*, Vol. 87, no. 3, pp. 215-251.
- How to Evaluate Information. (2016.) Penn State University Libraries. Retrieved from https://www.libraries.psu.edu/psul/lls/students/research_resources/evaluate_info.html
- Information Literacy Instruction That Works: A Guide to Teaching by Discipline and Student Population*. (2013). Chicago: ALA Neal-Schuman.
- Ishimura, Y., & Bartlett, J. C. (2014). Are Librarians Equipped to Teach International Students? A Survey of Current Practices and Recommendations for Training. *The Journal Of Academic Librarianship*, 40313-321. doi:10.1016/j.acalib.2014.04.009
- James, W. (1975). *Pragmatism and other essays*. New York: Washington Square Press.
- Jing, G., Qinling, H., & Xiaobin, L. (2014). Design and Implementation of a Subject Librarian Training Program for University Libraries in China. *Reference & User Services Quarterly*, 54(2), 43-51.
- Kirkpatrick, D. L., & Kirkpatrick, J. D. (2006). *Evaluating Training Programs: The Four Levels*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers.
- Mārtinsone, K., & Pipere, A. (Red.). (2011). *Ievads pētniecībā: stratēģijas, dizaini, metodes*. Rīga: RaKa.
- Misak, C. J. (2013). *The American pragmatists*. Oxford: Oxford University Press. The Oxford history of philosophy.

- Mobbs R. (2003). Honey and Mumford Learning Styles. E-course. University of Leicester.
Retrieved from <https://www.le.ac.uk/users/rjm1/etutor/resources/learningtheories/>
- Nucho, A.O, Vidnere, M. (2003). *Intervēšanas prasme*. Rīga: RaKa.
- Pragmatism. (2013). Stanford Encyclopedia of Philosophy. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/pragmatism/#PraPra>
- Prytherch R. J. (2005). *Harrod's librarians' glossary and reference book: a directory of over 10,200 terms, organizations, projects and acronyms in the areas of information management, library science, publishing and archive management*. England: Ashgate.
- Reitz, J. M. (2016). Online Dictionary for Library and Information Science. Retrieved from http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_e.aspx
- Skujiņa, V. (2000). *Pedagģijas terminu skaidrojošā vārdnīca: aptuveni 1500 terminu latviešu, angļu, vācu un krievu valodā*. Rīga: Zvaigzne ABC.
- Skujiņa, V. (2007). *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca: aptuveni 2000 terminu latviešu, angļu, vācu un krievu valodā*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
- Somoza-Fernández, M. (2015). Perspectives on: Interactive Training Materials Developed by Spanish University Libraries. *The Journal Of Academic Librarianship*, 4194-97. doi:10.1016/j.acalib.2014.10.007
- Stevenson, J. (2011). *Bibliotēku un informācijas pārvaldība: angļu-latviešu un latviešu-angļu terminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Zvaigzne ABC.
- Wiebe, T. J. (2015). The Information Literacy Imperative in Higher Education. *Liberal Education*, 101/102(4/1), 52.

Verbālā protokola analīzes tabula

1. tabula

Verbālā protokola analīze

Nr.	Uzdevums	Veiksmīgs (Jā/Nē/Daļēji)	Dalībnieka komentāri	Navigācija (pārlietošana s darbības)	Vadītāja novērojumi	Papildus komentāri
1.	Atver Latvijas Universitātes (LU) portāla bibliotēkas sadaļu (bibliotēkas tīmekļa vietni).					
2.	Pieslēdzies Kopkatalogam, atrodi Umberto Eco grāmatu "Kā uzrakstīt diplomdarbu", atrodi, kur to var pasūtīt kādā no LU bibliotēkām.					
3.	Pieslēdzies LU veidotajai Noslēgumu darbu datubāzei un sameklē maģistra darbus, kuru darba vadītājs ir bijis Indriķis Muižnieks, apskati viena darba pilnā teksta elektronisko versiju.					
4.	Pieslēdzies <i>EBSCO</i> datubāzei, izvēlies <i>EBSCOhost Web</i> un atlasi <i>Academic Search Complete</i> datubāzi.					
5.	Sameklē rakstus par Latvijas vēsturi.					
6.	Sašaurini meklēšanas rezultātus, izvēloties tikai tos, kuriem ir pieejamas pilnteksta elektroniskās versijas un kuri publicēti laika posmā no 2013. līdz 2016. gadam.					
7.	Izveido vienam no atrastajiem rakstiem <i>American Psychology Association (APA)</i> citēšanas stila atsauci.					
8.	Atrodi kādu pētniecībai derīgu rakstu par Latvijas vēsturi, izmantojot <i>Google</i> . Kas liecina par to, ka rakstu var izmantot pētniecībai?					

Atbildes uz jautājumiem

1. Kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti?
2. Vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās?

Intervija ar trešo LU bibliotēkas darbinieku

1. Apmēram cik apmācības esat vadījusi, kādās valodās un par kādiem tematiem?

Es nodarbojos ar praktisku nodarbību sniegšanu apmēram 2 gadus. Kopā būs aizvadītas gandrīz 40. Gan dzimtajā valodā, gan angļu valodā.

2. Vai kāds Jums mācīja, kā vadīt apmācības? (Sniedza informāciju par mācīšanās stiliem, prezentēšanas stiliem utt.)

Uzsākot pildīt šo pienākumus, saņēmu instrukciju jeb palīgmateriālu, kurā bija dotas galvenās nianšes kam jāpievērš uzmanība, nodarbības ideālā secība utt. Papildus, lai papildinātu savas zināšanas es, pie jebkuras iespējas, piemēram., apmeklējot citus seminārus, kuros saturu pati mācos, nodarbojos ar novērošanu – paralēli saturam, pievēršu uzmanību, kā semināra vadītājs pasniedz savu tematu utt. Noderējuši arī kolēģu kritika un ieteikumi. Protams esmu šo to lasījusi.

Nē, par ... stiliem gan neesmu apmeklējusi apmācības un interesējusies.

3. Kā LU bibliotēkā tiek noskaidroti temati, par kuriem nepieciešams piedāvāt apmācības?

Ir bijušas aptaujas, kuru pamattēma ir bijusi cita, taču atsevišķi jautājumi skāruši vai vēltīti jautājumam par nepieciešamām apmācībām. Bibliotekāri komunicējot ar akadēmisko personālu, noskaidro vajadzības un stāsta par LU Bibliotēkas piedāvājumu. Tiek piefiksētas arī lasītāju mutiski izteiktās vēlmes gan bibliotēkās, gan nodarbību laikā. Ir noskaidrots, ko piedāvā citur pasaulē.

4. Vai, Jūsaprāt, darbinieki rada pozitīvu iespaidu par LU bibliotēku studentiem apmācību laikā? (Kāpēc?)

Situācija ir divejāda. Domāju lielākā daļa rada pozitīvu iespaidu, un tomēr daļa rada, ja ne sliktu, tad nepilnīgu iespaidu. Labu rada, jo šajā tik ļoti informācijas pārbagātajā laikmetā ir labi, ja kāds parāda ceļu. Sliktais iespaids rodas situācijas, kur darbiniekam-nodarbības vadītājam nav dotību uzstāties publikas priekšā ...uzskatu, ka katram cilvēkam ir sava niša, kurā viņš ir labākais, un labus rezultātus var iegūt apmācību darbam piesaistot tos, kam ir dotības un vēlme stāstīt.

5. Vai, Jūsaprāt, mācībspēki veicina studentu vēlmi attīstīt informācijpratību? (Kāpēc?)

Atsevišķos gadījumos, jā. Zinu, ka ir studiju kursi, piem, "Pētniecības metodes nozarē", kur tiek apskatīts arī temats par informācijas izgūšanu.

6. Vai LU bibliotēka piedāvā mācību materiālus? (Kāda veida? Vai tie tiek izmantoti arī apmācībās?)

Jā, Bibliotēkas lapā piesaistām e-resursu sarakstos datubāžu veidotāju materiālus un arī paši darbinieki veido materiālus latviešu valodā. Jā, nodarbībās izmanto.

7. Vai Jūs noskaidrojat studentu viedokli par apmeklētajām apmācībām? (Kādā veidā? Vai pēc viedokļiem ir mainīts kaut kas apmācībās?)

Jā. Mēdzam lūgt nodarbības apmeklētājiem aizpildīt nodarbības novērtējuma lapu. Ir idejas. Pilnīgāka analīze vēl ir priekšā.

Intervija ar pirmo LU bibliotēkas darbinieku

Intervētājs: Apmēram cik apmācības esat vadījusi, kādās valodās un par kādiem tematiem?

Intervijas dalībnieks: Latvijas Universitātes bibliotēkā es sāku strādāt 2013. gadā, un kopumā esmu novadījusi vairāk nekā 30 nodarbības. Pašlaik esmu jaunā amatā no 1. marta, un vairāk pievērsos arī akadēmiskā personāla informācijpratības veidošanai. Un kopumā no 1. marta ir jau novadītas septiņas nodarbības ne tikai mūsu darbiniekiem, bet arī studentiem un akadēmiskajam personālam arī. Jo visvairāk, visintensīvāk tās apmācības notiek tieši mācību gadu sākumā, kad pie mums nāk jaunie studenti un viņiem ir jāpastāsta par mūsu pakalpojumiem un par informācijas resursiem arī, kuri viņiem ļoti noderēs studijās. Parasti nodarbības es vadu latviešu valodā, bet gadās arī tā, ka ir pieprasījums no mūsu ārzemju studentiem, kas ir no dažādām studiju apmaiņas programmām, ERASMUS un arī pārējās citas. Un tad, protams, mēs vadam arī angļu valodā.

Intervētājs: Mhm, kādi ir tie temati, jā, tu minēji par bibliotēkas informācijas resursiem, par kādiem konkrētāk?

Intervijas dalībnieks: Piemēram, mūsu valsts nozīmes Kopkatalogs, protams, mēs stāstam par saviem, mūsu bibliotēkas pakalpojumiem, stāstam par abonētajiem e-resursiem, par iespējām, kuras piedāvā tās datubāzes, kā izgūt informāciju, ar kādiem paņēmieniem, lai vienkārši cilvēks varētu lietot ikdienā visu to, ko mēs cenšamies padarīt pieejamu un vienkārši nu, lai cilvēks izmantotu visu to, ko mēs nodrošinām, lai tas nebūtu pa velti padarīts darbs.

Intervētājs: Vai kāds Jums mācīja, kā vadīt apmācības?

Intervijas dalībnieks: Jā, sākumā mācību gada sākumā parasti pie mums nāca mūsu iekšējās nodaļas darbinieki, un sākumā stāstīja paši nu ar, veidojot kaut kādu priekšstatu, kā tas ir jādara, bet pēc tam mēs jau trenējamies pašas, jo tas pieprasījums ir diezgan liels un tās nodarbības, piemēram, varēja notikt trīs, četras reizes nedēļā. Un, protams, ka katrai no mums vajadzētu būt gatavai novadīt tās apmācības. Un bija tā, ka mēs pēc tam trenējamies, mūs klausījās mūsu gan vadītājas, gana arī kolēģes. Un ik pa laikam mums tiek rīkotas treniņu skolas "Kolēģis kolēģim", lai kaut kādā veidā varētu novērtēt un ieteikt kaut ko tam darbiniekam no cita skata punkta, varbūt to, ko cilvēks pats nepamana, vadot apmācības vai runājot auditorijās. Un tad tas ir ļoti labs veids kā mēs varam izkopt savas zināšanas, attīstīt savas prasmes gan runāt auditorijās, gana arī vienkārši informācijpratību un tā tālāk.

Intervētājs: Un tas cilvēks no iekšējās nodaļas, ko Jūs minējāt, kas nāk stāstīt par to, kā vadīt apmācības, vai viņam ir pedagoģiskā izglītība?

Intervijas dalībnieks: Diemžēl nevaru par to neko Jums atbildēt, jo man nav zināšanu, vai tiešām tam cilvēkam ir kaut kādas prasmes vai nav.

Intervētājs: Un vai Jums tiek sniegta informācija par mācīšanās stiliem, piemēram, ka cilvēkiem ir vizuālā uztvere, vai toties, vai skaņas uztvere attīstītāka, vai Jūs kaut kā par to informē?

Intervijas dalībnieks: Mums ir informācija par tiem mācīšanās stiliem, un mēs mēģinām pielietot kaut ko no katra tā stila, lai būtu informācija pieejama, gan arī vizuālā kaut kādā kontekstā, nezinu, tur prezentācijas veidā, lai praktiski arī cilvēks varētu iesaistīties, tiek sagatavoti materiāli apmācībām, kur ir praktiskie uzdevumi. Protams, mēs uzreiz arī rādām interaktīvi uz tās lielās tāfeles, uz tā lielā displeja, lai cilvēkam uzreiz būtu saprotams tas ceļš kā dabūt viņam nepieciešamo informāciju.

Intervētājs: Kā LU bibliotēkā tiek noskaidroti temati, par kuriem nepieciešams piedāvāt apmācības?

Intervijas dalībnieks: Parasti apmācību beigās mēs dodam aizpildīt lietotājiem nelielu anketu, kur cilvēks var arī kaut ko pierakstīt klāt, uzrakstīt, kas bija labi, kas bija slikti. Un varbūt dažus ieteikumus. Un tad mēs saprotam, ko nākamajā reizē mums vajadzētu piedāvāt vēl klāt, ko uzlabot, un par kādu tēmu, tematu varbūt runāt plašāk, vai arī ko izslēgt kaut kādā veidā, pielabot to savu stilu.

Intervētājs: Vai, Jūsprāt, darbinieki rada pozitīvu iespaidu par LU bibliotēku studentiem apmācību laikā?

Intervijas dalībnieks: Es domāju, ka jā, jo mūsu darbinieki ir pietiekami kompetenti, un apmācību laikā mēs redzam, ka studenti uzzina kaut ko jaunu. Un es domāju, ka tas ir galvenais mērķis, lai lietotājs pēc apmācībām iegūtu kaut kādas jaunas zināšanas, kaut ko tādu, ko viņš iepriekš, piemēram, nav zinājis. Un es domāju, ka mēs ļoti veiksmīgi ar to tiekam galā pašlaik.

Intervētājs: Vai, Jūsprāt, mācībspēki veicina studentu vēlmi attīstīt informācijpratību? Vai Jūs jūtat kādu ietekmi no mācībspēku puses, ka Jums, piemēram, vajadzētu pastāstīt par kādu datubāzi vai kaut ko tamlīdzīgi?

Intervijas dalībnieks: Jā, piemēram, kad es strādātāju lietotāju apkalpošanas departamentā, tieši vienā no lielākajām nozaru bibliotēkām, bibliotēkā Raiņa bulvārī, bieži vien pie mums nāca studenti, piemēram, no ERASMUS. Un viņi jautāja, kuras ir tās datubāzes, kur mēs varētu sameklēt kaut kādus rakstus vai kaut kādu literatūru savam pētījumam, savam

referātam. Un mēs bijām ļoti priecīgas, ka mums ir tās zināšanas par visām tām lietām ja, par visām tām datubāzēm un resursiem, laimēs varētu cilvēkam kaut ko ieteikt. Un reāli bija tā, ka cilvēki pēc tam teica mums paldies par to, ka mēs par to, ka mēs parādījām, par to, ka mēs pastāstījām. Un ka cilvēks, tas, lietotājs laimīgs gāja pēc tam un mācījās tālāk jau ar iegūto informāciju. Tad mēs sapratām, ka ļoti daudz kas nāk arī no mācībspēkiem, kad viņi iesaka skatīties un lietot tās datubāzes. Un tas gandrīz ir obligāts nosacījums sameklēt kaut kādu pētījumu vai kaut kādu informāciju tieši no tām datubāzēm, kuras abonē mūsu bibliotēka.

Intervētājs: Vai LUB piedāvā mācību materiālus? Kāda veida tie ir? Vai tie tiek izmantoti arī apmācību procesā? Vai tie tiek piedāvāti izmantot no mājām?

Intervijas dalībnieks: Mums kopumā ir abonētas vairākas datubāzes dažādās nozarēs un klāt pie katras datubāzes ir arī sava pamācība datubāzes lietošanā. Lai cilvēks arī bez zināšanām varētu vienkārši kaut kādā veidā saprast to meklēšanas ceļu. Lai bez papildus apmācības sameklētu sev nepieciešamo. Un tas ir viens no palīgmateriāliem.

Intervētājs: Vai tie materiāli, kuri ir pie datubāzēm, ir tie datubāžu piedāvātie materiāli, vai Jūs esat izstrādājuši savu materiālu?

Intervijas dalībnieks: Nē, mēs izstrādājam savus materiālus pārsvarā, bet ir arī klāt pievienoti kādi materiāli no datubāžu sagatavotajiem informācijas materiāliem. Ir arī ļoti daudz video pamācību, kur tiek praktiski demonstrēts kur un kādā veidā var sameklēt sev nepieciešamo informāciju.

Intervētājs: Bet arī Jūs paši veidojat šādus latviešu valodā?

Intervijas dalībnieks: Jā, jā, jā.

Intervētājs: Un kādā formātā viņi izskatās?

Intervijas dalībnieks: Parasti tas ir PDF formāts, vienkārši tiek uztaisīti vairāki *printskrīni* un gandrīz vai katrs lauciņš ir paskaidrots un apzīmēts, ar kādu nolūku tas ir izstrādāts, un ko tur var rakstīt iekšā, kā ko sameklēt. Ir vairākas sadaļas aprakstītas, un ir arī padomāts par mērķauditorijām nedaudz, jo mēs saprotam, ka mērķauditorijas ir vairākas, gan studenti, gan mācībspēki, gan tie, kas nekad te nav izmantojuši tās datubāzes, piemēram, viesi. Un mums ir jāpadomā, lai tajā apmācībā būtu sakoncentrēta tā informācija pēc iespējas vairāk, lai cilvēks arī bez zināšanām varētu sev atrast kaut ko, un arī tas cilvēks ar zināšanām varētu iegūt papildus kaut ko jaunu.

Intervētājs: Tātad es sapratu materiāli par datubāzēm, ārzemju datubāzēm, kādi vēl Jums ir mācību materiāli?

Intervijas dalībnieks: Mācību materiāli pašiem darbiniekiem, piemēram, dažādi scenāriji, ar galvenajiem punktiem, kuri obligāti ir jāpiemin apmācību laikā. Un pašlaik tiek

strādāts pie e-resursu informatīvā bukleta, kur būs apkopota visa nepieciešamā, galvenā informācija par mūsu piedāvātajām datubāzēm, un tas ir vēl viens veids, kā mēs vēlamies padarīt zināmus mūsu pakalpojumus un popularizēt abonētās datubāzes un resursus.

Intervētājs: Par Kopkatalogu Jums ir kāds materiāls?

Intervijas dalībnieks: Parasti par Kopkatalogu bibliotēkas, cik man ir zināms, neizstrādā nekādus palīgmateriālus. Un es domāju, ka ...

Intervētājs: Video pamācības?

Intervijas dalībnieks: Video pamācības mums ir Kopkataloga lietošanā, bet tieši kaut kāds papīra formāts bukletu veidā, mums tādu pamācību nav. Es domāju, ka tās īsti nav nepieciešamas, es domāju, ka pietiek ar to video pamācību, jo cilvēkam ir jāredz un jāsaprot, kā praktiski to informāciju var sameklēt. Un tāpēc es domāju, ka video pamācība ir tas labākais veids, kā var palīdzēt lietotājiem.

Intervētājs: Un vai visus šos materiālus jūs izmantojat arī reāli apmācību laikā, kad notiek apmācības?

Intervijas dalībnieks: Protams, mums LU bibliotēkas portālā ir atsevišķa sadaļa "Mācības", un tur ir pieejami visi materiāli, gan video pamācības par mūsu iekārtu, ierīču izmantošanu, gan par Kopkataloga lietošanu, gan par reģistrāciju, protams, pie e-resursiem arī ir video pamācības par datubāžu izmantošanu. Tāpēc nu mēs mēģinām kaut kādā veidā parādīt pilnīgi visus tos materiālus, vismaz parādīt, kurā vietā tos materiālus var parādīt. Un mums arī ir e-kurss, kur mēs ik pa laikam atjaunojam informāciju, piemēram, par atvērtās piekļuves un atvērtās zinātnes jautājumiem. Tādā veidā.

Intervētājs: Šis e-kurss ir aktīvs šobrīd, ja?

Intervijas dalībnieks: Pašlaik viņš ir aktīvs, un viņš joprojām tiek atjaunots. Un ik pa laikam mēs ievieojam tur kaut ko jaunu.

Intervētājs: Tā kā es sekoju lūdzi universitātes bibliotēkas notikumiem, un es nebiju pamanījusi, ka tas e-kurss ir kļuvis par aktīvu kursu. Vai tas ir kaut kas līdzīgs domai par tiešsaistes apmācībām? Kur tiek veidots, kaut kas kā studiju kurss, piemēram, ja cilvēks iziet cauri šim e-kursam, viņš iegūst kaut kādas zināšanas un var tās pēc tam izmantot? Vai tas ir vienkārši informatīvi?

Intervijas dalībnieks: Es domāju, ka tas pašlaik ir vairāk informatīvs resurss, bet es domāju, ka ar laiku tas kļūs par tādu nopietnu pamatu cilvēkiem, kas mācās attālināti.

Intervētājs: Tu jau teici, ka tiek izsniegtas anketas studentiem pēc nodarbībām, un tā jau ir atbilde uz jautājumu "Vai Jūs noskaidrojat studentu viedokli par apmeklētajām apmācībām?". Kādā tieši veidā, kādā formātā ir šī anketa, vai viņa tiek vienmēr izsniegta?

Intervijas dalībnieks: Viņa vienmēr tiek izsniegta, gan pēc apmācībām mūsu darbiniekiem, gan pēc brīvprātīgā nodarbību kursa “Veselīgs treniņš smadzenēm”, gan arī vienkārši, kad mēs stāstam par pakalpojumiem. Un tas formāts ir pavisam vienkāršs, tā ir vienkārša A4 lapa, kur ir sakoncentrēti jautājumi un cilvēks var novērtēt apmācību kvalitāti pēc dažādiem parametriem. Un beigās viņam tiek dota iespēja ierosināt kaut ko jaunu, pierakstīt klāt kaut kādu informāciju par to, kas viņiem likās varbūt nepateikts, par ko viņš gribētu papildināt savas zināšanas. Un mēs, protams, apstrādājam pēc tam tās atbildes un pielāgojam, pārstrādājam savu apmācību saturu pēc lietotāju vēlmēm.

Intervētājs: Tu minēji A4 lapu, tas ir drukātā veidā?

Intervijas dalībnieks: Jā.

Intervētājs: Drukāti Jūs izdalāt šīs anketas?

Intervijas dalībnieks: Jā.

Intervētājs: Arī studentiem?

Intervijas dalībnieks: Arī studentiem.

Intervētājs: Un Jums nav elektroniskā formāta anketas?

Intervijas dalībnieks: Vienkārši mums ir, ja mēs taisām elektroniski, tad mums ir jādomā, kā lai padarītu zināmu to, ka tāda anketa vispār pastāv. Un, protams, izsekot pēc tam vēlāk līdzī, kuri bija tie studenti, kuri atnāca pie mums uz apmācībām, tas ir ļoti sarežģīti. Un tāpēc es domāju, ka vieglākais veids ir tieši pasniegt, iedot aizpildīt tās anketas uzreiz uz vietas pēc apmācībām, jo pēc tam ir ļoti grūti noķert tos studentus, jo viņi tomēr arī paši ir pārslogoti un ne vienmēr viņiem ir laiks varbūt aizpildīt to anketu. Tad mums būtu jādomā arī par to publicitāti, lai tā anketa būtu kaut kur pieejama, un lai tiešām cilvēki to pildītu.

Intervētājs: Tu jau iepriekš minēji, ka pēc konkrētiem kritērijiem var novērtēt šo nodarbību, vai tu vari nosaukt kādu no šiem kritērijiem?

Intervijas dalībnieks: Piemēram, saprotams informācijas izklāsts, kā arī spēja iesaistīt auditoriju, lai tiem lietotājiem būtu tā informācija interesanta, un lai viņi kaut kā iesaistītos. Arī tas, ka informācija tiek praktiski rādīta un tas viss tiek demonstrēts praktiski varbūt uz ekrāna ar reāliem piemēriem. Arī mēs ļaujam viņiem novērtēt saturu, vai tas saturs viņiem likās saistošs un derīgs. Nu un arī tur vēl bija divi, trīs kritēriji, bet es tagad uzreiz neatceros.

Intervētājs: Vai pēc šiem viedokļiem tiek kaut kas mainīts apmācībās, es sapratu, ka jā?

Intervijas dalībnieks: Jā, mēs pēc tam skatāmies, kad vēlreiz notiek apmācība, piemēram, par konkrētu datubāzi, un, ja mēs redzam, ka tā mērķauditorija ir tā pati, mēs,

protams, pielāgojam to savu saturu, pārmainām varbūt kaut ko, izņemam ārā kaut ko, pieliekam klāt un tad stāstam jau tās lietas, kuras tiešām lietotājiem ir vajadzīgas.

Intervija ar otro LU bibliotēkas darbinieku

1. Apmēram cik apmācības esat vadījusi, kādās valodās un par kādiem tematiem?

Aptuveni 30, latviešu un angļu valodā

2. Vai kāds Jums mācīja, kā vadīt apmācības? (Sniedza informāciju par mācīšanās stiliem, prezentēšanas stiliem utt.)

Apmācību soļu rakstiska teorija

3. Kā LU bibliotēkā tiek noskaidroti temati, par kuriem nepieciešams piedāvāt apmācības?

Katrs semestris tiek sadalīts pēc temata, katrs temats tiek padziļināts līdz ar augstāka līmeņa kursu, t.i. 1. kurss un 3. kurss, Bakalaura studijas un Maģistrantūras studijas. Temati ir atbilstoši Bibliotēkas informacionālajai saistībai ar studentiem.

4. Vai, Jūsaprāt, darbinieki rada pozitīvu iespaidu par LU bibliotēku studentiem apmācību laikā? (Kāpēc?)

Tas ir atkarīgs no katra bibliotekāra individuāli, t.sk. konkrētās “audzēkņu auditorijas”, jo cilvēki ir dažādi, arī apmācību kvalitāte, tāpat arī studentu grupas ir atšķirīgas – ja tēma interesē, tad arī iespējams apmācības būs interesantākas.

5. Vai, Jūsaprāt, mācībspēki veicina studentu vēlmi attīstīt informācijpratību? (Kāpēc?)

Dažkārt veicina, tas ir atkarīgs no profesoriem individuāli. Daži profesori veicina ieinteresētību informācijpratības izziņāšanā, toties citi šo vēlmi mazina vai vienkārši pēc iegūtās informācijpratības “vielas” nav vēlmes turpināt šo informācijpratības uzņemšanas procesu u.tml.

6. Vai LUB piedāvā mācību materiālus? (Kāda veida? Vai tie tiek izmantoti arī apmācībās?)

Apmācībām atbilstoši tematam tiek sagatavoti papildus uzskates materiāli, piemēram, prezentācija, praktiski uzdevumi, informatīvi materiāli.

7. Vai Jūs noskaidrojat studentu viedokli par apmeklētajām apmācībām? (Kādā veidā? Vai pēc viedokļiem ir mainīts kaut kas apmācībās?)

Pēc apmācībām studentiem ir iespēja aizpildīt apmācību novērtējuma aptauju rakstiskā vai elektroniskā formā. Ja izteikti rezumē norāda uz kādu problēmsituāciju, tad tā tik pakāpeniski risināta.

Ceturta dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes

2. tabula

Ceturta dalībnieka uzdevumu izpilde

Nr.	Veiksmīgs	Dalībnieka komentāri	Navigācijas
1.	Jā	Mēģināsim atvērt Latvijas Universitātes, universitātes portāla Bibliotēkas sadaļu. LU punkts lv, jā, tad mums ir piedāvātas Bibliotēkas, LU bibliotēka. Tā portālu mēs atradām, bibliotēkas sadaļu atvērām, viss ir ļoti skaisti.	Atver lu.lv, izvēlas sadaļu Bibliotēkas, klikšķina uz LU bibliotēka.
2.	Jā	Tā, ir jāpieslēdzas Kopkatalogam, jāpieslēdzas Kopkatalogam, ā, rekur, ok. Un atrast Umberto Eco grāmatu "Kā uzrakstīt diplomdarbu". Meklēsim, meklēsim, meklēsim pēc nosaukuma. Un mums ir viens rezultāts, un tagad mēs mēģināsim pasūtīt kādā no Latvijas Universitātes bibliotēkām. Pasūtīsim Latvijas Universitātes bibliotēkas Aspazijas bulvārī. Ilgtermiņa izsniegums, plauktā, es ņemšu šo te, rekur ir pasūtīt, vairāki jau ir izsniegti.	Izvēlas sadaļu Kopkatalogs, reģistrējas ar lietotāja ID un paroli. Meklē izdevumu vienkāršajā meklēšanā pēc nosaukuma, klikšķina uz kārtas numura, izvēlas LU bibliotēkas filiāli Aspazijas bulvārī. Pārlūko eksemplārus.
3.	Jā	Ā, jāpieslēdzas Latvijas Universitātes veidotajai Noslēgumu darbu datubāzei, tas varētu būt pie Datubāzēm, Latvijas Universitātes bibliotēka - Noslēguma darbi. Tā, am, jāsameklē maģistra darbus, tātd	Izvēlas sadaļu Datubāzes, atrod LU bibliotēkas veidotās datubāzes un izvēlas Noslēgumu darbu datubāzi. Izvēlas meklēt starp maģistra darbiem, izvēlas kritēriju - meklēt pēc darba vadītāja, ievada atslēgvārdus - muiznieks, indrikis.

		<p>mēs meklēsim Maģistra darbu sadaļā pēc darba vadītāja, vadītājs jāatrod Indriķis Muižnieks.</p> <p>Meklēšu vienkāršajā meklēšanā pēc darba vadītāja. Laikam bija Muižnieks Indriķis, mums ir trīs maģistra darbi. Jāapskata ir viena darba pilnā teksta elektroniskā versija. Nu apskatīsim Bērtules Daces maģistra darbu ar ļoti interesantu nosaukumu. Te es pierēģistrējos, nu lūk, mums ir skaists maģistra darbs par nesaprotamu tēmu, ļoti jauki. Tā, šeit mēs iesim ārā.</p>	<p>Klikšķina uz pirmā ieraksta e-versijas saites, pieslēdzas ar LUIS lietotājvārdu un paroli, aizver e-versiju. Klikšķina uz iespējas - Beigt darbu.</p>
4.	Jā	<p>Un jāpieslēdzas <i>EBSCO</i> datubāzei. Tātad iesim uz mājaslapu, ņemsim Resursus, resursus no A līdz Z. Atveram E, <i>EBSCO host</i>, pieslēdzamies, paņemam <i>EBSOhost Web</i> un atlasīsim <i>Academic Search Complete</i> datubāzi. Spiedīsim <i>Continuie</i>.</p>	<p>Atgriežas LU bibliotēkas sadaļā, izvēlas, atrod Resursu sadaļu un uzreiz atver E-resursus no A līdz Z, klikšķina uz E burta. Izvēlas <i>EBSCO host</i>, pieslēdzas ar LUIS lietotājvārdu un paroli, atver <i>EBSCOhost Web</i>, atlasa <i>Academic Search Complete</i> datubāzi un klikšķina uz <i>Continuie</i>.</p>
5.	Jā	<p>Un mēģināsim meklēt rakstus par Latvijas vēsturi angļu valodā.</p>	<p>Vienkāršajā meklēšanā meklē, izvēloties atslēgvārdus - <i>latvia history</i>, kas ir jau datubāzes piedāvājumā.</p>
6.	Jā	<p>Tagad mēs sašaurināsim meklēšanas rezultātus, izvēloties tikai tos, kuriem ir pieejamas pilnteksta elektroniskās versijas. Tātad kreisajā pusītē spiedīsim <i>Full text</i>, kamēr mums viņš</p>	<p>Klikšķina pie iespējas - <i>Full text</i>, ierobežo laika periodu, ierakstot nepieciešamos gada skaitļus.</p>

		<i>update</i> , mēs arī ierobežosim laika līkni no 2013. gada līdz 2016. gadam. Nu re, ir skaisti 26 rezultāti.	
7.	Nē	Tā vienam no atrastajiem rakstiem ir jāizveido citēšanas stila atsauci. To es nezinu.	Atver pirmo ierakstu rezultātu sarakstā, pārlūko pieejamo informāciju. Iziet no datubāzes.
8.	Jā	Tagad mēs iziesim no datubāzes un iesim <i>Google</i> , tad iesim <i>Google</i> . Jāatrod pētniecībai derīgs raksts par Latvijas vēsturi, kas ... Latvijas vēsture, vienkāršajā meklēšanā, skatīsimies, ko viņš mums iedos. Vikipēdija noteikti nederēs pētniecībai, Letonika LV enciklopēdijas, hmm, varētu derēt kā uzticams resurss. Piedāvā ļoti skaistus tekstus no grāmatām, enciklopēdijām, šoreiz no Latvijas vēstures enciklopēdijas. Kāpēc lai viņiem neuzticētos, ja tā ir Latvijas kultūras kanona, nē... Katrā gadījumā Latvijas valsts enciklopēdijai un Letonikai var uzticēties. Nu šis, protams, būtu izmantojams.	Atver <i>Google.com</i> , meklē pēc atslēgvārdiem - Latvijas vēsture. Pārlūko rezultātus, klikšķina uz trešā ieraksta. Pārlūko raksta saturu.

1. Kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti?

Es tās noteikti uzskatu par vajadzīgām, bet es uzskatu, ka viņām ir jābūt daudz ..., viņas varētu būt veiksmīgākas un produktīvākas nevis tāda ķeksīša pēc, bet nu tiešām tādas labākas, vajadzētu pilnveidot. Nodarbībā bija iespēja praktiski darboties, bet nu tā grupa bija tāda paliela man gadījusies un tad ir grūti uzdot sev interesējošos jautājumus un izsekot arī līdzī. Labāk ja tās apmācības organizētu tādos pulciņos, mazākā kompānijā.

2. Vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās?

Jā, protams, ka es to izmantoju. Es agrāk nezināju ne par tādu Kopkatalogu, ne arī par citām lietām, un tas ļoti atvieglo manu dzīvi, uzreiz var pasūtīt grāmatas un visu pārējo, izmantot dažādas datubāzes, kas ir vajadzīgi, lai mācītos.

Sestā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes

3. tabula

Sestā dalībnieka uzdevumu izpilde

Nr.	Veiksmīgs	Dalībnieka komentāri	Navigācijas
1.	Jā	Tātad uzdevums atvērt Latvijas Universitātes portālu, bibliotēkas sadaļu, bibliotēkas tīmekļa vietni, labi, ok. <i>Let's go</i> . Ierakstīsim <i>Googlē</i> - Latvijas Universitātes bibliotēka, <i>go</i> . Tā, param.	Ieraksta <i>Google</i> - lu bibliotēka, atver sadaļu portālā LU bibliotēka.
2.	Jā	Pieslēgties Kopkatalogam, atrodi Ūber Eco grāmatu, Umberto Eco grāmatu "Kā uzrakstīt diplomdarbu", kur to var pasūtīt kādā no LU bibliotēkām. Kopkatalogs, rekur ir, tā meklēšana, aizmirsu uzspiest meklēšana. <i>ID number</i> , ļoti lēnām un uzmanīgi, ta ra ta tā. Tā, meklējam pēc nosaukuma, ok, meklēt. Jā, tieši šādus, labi, meklēt. Vov, rekur atradām. Kas man jāmeklē tālāk? Kurā bibliotēkā, ja? Šeit ir sarakstīts, kurā bibliotēkā tas raksts atrodams. Pieņemsim, ka centra nodaļā es vēlētos, fizmati, ir te fizmati? Tas ir vistuvāk, kur es dzīvoju. Tā, nu labi, tad es izvēlos labāk Raiņa bulvārī, Raiņa bulvārī. Ko nozīmē ilgtermiņa izsn? Ok, pasūtīt, ņemsim, ok, pasūtīsim šo	Atrod sadaļu Kopkatalogs, reģistrējas ar LUIS lietotājvārdu un paroli. Vienkāršajā meklēšanā ieraksta izdevuma nosaukumu un meklē pēc nosaukuma, pie iespējas "Sekojoši vārdi" izvēlas - Jā. Pārlūko filiāles, izvēlas bibliotēku Raiņa bulvārī. Pārlūko eksemplāru sarakstu, izvēlas pasūtīt eksemplāru, kurš ir plauktā un tiek izsniegts uz vienu mēnesi.

		eksemplāru. Ok, pasūtām nākamo, kurš nav izsniegts. Bet var pasūtīt arī to, kurš ir izsniegts.	
3.	Nē	Tā pieslēdzies Latvijas Universitātes veidotajai datubāzei un sameklē maģistra darbus, kuru darba vadītājs ir bijis Indriķis Muižnieks, apskati viena darba pilnā teksta elektronisko versiju. Diemžēl es šo nevarēšu izpildīt, laikam esmu izlaidis šo daļu. Tas būs pārāk ilgs laiks, es vismaz neatceros, ka es esmu par to instruēts.	-
4.	Jā	Nu es varētu pildīt nākamo darbu, kas ir pieslēgties EBSCO datubāzei. Ok, tā, tatada, Resursi, šitā nebūs pareizā iespēja, Resursi, resursi no A līdz Z, tātad man vajag meklēt uz E burtu. Tā, te ir <i>EBSCO hosts</i> jāņem, ja? <i>Login</i> , tā, un <i>Academic Search</i> , tā, un tieši pats pirmais <i>Academic Search Complete</i> , ta ra ta ta tam.	Klikšķina uz sadaļu resursi, atver, dodas atpakaļ. Novieto cursoru uz Resursu sadaļas, izvēlas E-resursi no A līdz Z, izvēlas E burtu. Izvēlas <i>EBSCO host</i> , pieslēdzas ar LUIS lietotājvārdu un paroli, atver <i>EBSCOhost Web</i> , izvēlas <i>Academic Search Complete</i> .
5.	Jā	Atrast rakstus par Latvijas vēsturi. Pameklēsim, kas ir par Raini. Meklējam Rainis Latvija, gan jau kaut ko atradīs. Diemžēl neko sakarīgu neatrada. Tā, jāmeklē vienkārši Latvijas vēsture, meklējam vienkārši <i>history of Latvia, Latvia. Let's go</i> . Ok, rekur atradām šo darbu par	Vienkāršajā meklēšanā ievada atslēgvārdu - Rainis, neizdodas atrast atbilstošus ierakstus. Pēc tam izvēlas atslēgvārdus - Rainis <i>Latvia</i> , arī neizdodas atrast derīgus ierakstus. Izvēlas atslēgvārdus - <i>history of Latvia</i> , izdodas atrast derīgus ierakstus. Atver pirmo ierakstu.

		izgaisušajām, cilvēkiem kaut kādiem.	
6.	Jā	Ahā, man jāsašaurina bija. Kas man te ir jāmeklē? 13., ā, gada skaitļi, 13. gads, 2013. gads, 16. der. Tā, elektroniskās versijas, gaidām kamēr <i>updeitojas</i> . Tagad mēs esam sašaurinājuši.	Dodas atpakaļ uz meklēšanas rezultātu sarakstu. Izmantojot laika līniju, ierobežo laika periodu, klikšķina - <i>Full Text</i> .
7.	Nē	Diemžēl es septīto punktu par izveidot vienu vienam no atrastajiem rakstiem <i>American Psihology Association</i> citēšanas stila atsauci, es nesaprotu, ko tieši no manīm prasa. Bet pieņemsim, ka es arī nemācētu izdarīt, jo man tas nav mācīts, tādēļ es laikam nesaprotu, kas tur ir rakstīts.	-
8.	Nē	Kā es varu zināt, vai rakstus var izmantot pētniecībā? Ok. <i>Let's go to Google</i> , nu labi, pieņemsim Latvijas vēsture vienkārši. Tā kā kaut kas laikam ar kompi ir noticis, vai ar mani, kas notiek? Ā, es sapratu, nepareizas pogas. Kāpēc lai neizvēlētos pamatskolai divi? Kāpēc ne? Man būtu jābūt iespējai viņu apskatīt tā kā internetā, ja? Tas ir pārāk specifiski. Es domāju, ka tas aizņemtu pārāk daudz laika, tādēļ es, visticamāk, aizietu uz bibliotēku apskatīt to grāmatu, jo parasti internetā tev nepiedāvā latviešu valodā grāmatas, kā	Atver Google.com, sāk rakstīt atslēgvārdus - Latvijas vēsture, izvēlas <i>Google</i> piedāvātos atslēgvārdus - Latvijas vēsture 2. Pārlūko meklēšanas rezultātus.

	pieņemsim elektroniskā veidā. Tas ir arī viss, es nevarēju izpildīt daudz punktus. Jo tas aizņem pārāk daudz laika, man pat būtu vieglāk ar čaļiem aiziet uz tuvāko bibliotēku.	
--	---	--

1. Kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti?

Tas ir ļoti grūts jautājums, jo tajās apmācībās, kurās es esmu bijis, nebija tik specifiski, piemēram, atrast tādu un tādu darbu, un arī par šo tieši darbībām netika veikts. Es saprotu, kā pasūtīt grāmatas, tas bija tajās apmācībās, un tās bija ļoti ilgas apmācības, parasti cilvēki saprot, kā pasūtīt grāmatas, tas bija lieki. Un tieši šīs darbības ir diezgan sarežģītākas, piemēram, tieši resursus latviešu valodā, piemēram, *Google* meklējot, sarežģītāk, un es to noteikti pats mēģinātu darīt, un tas noteikti būtu ar maz rezultātiem no sākuma. Tas būtu taka vajadzīgs.

2. Vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās?

Jā, es apskatījos, cik es esmu parādā par grāmatu nodošanu. Jo tur ir tā kā automātiskā aizsūtītā ziņa, ka tev drīz beigsies grāmatu nodošanas laiks, un viņiem laikam nenostādāja tā automātiskā ziņa, tad es saņēmu vēl vēlāk par to, kad man būtu jābūt tai automātiskajai ziņai, kad man būtu jānodod tā grāmata nekavējoties, sākās man jau soda nauda. Un tas bija tā kā vēl pirms studiju sākšanās, un es par kaut kādām divām grāmatām esmu dabūjis jau trīs eiro un 20 centus sodu, ko es nepārtraukti aizmirstu samaksāt, jo viņi sūta uz e-pastu ļoti dīvaina satura vēstuli, ko es no sākuma uzskatīju par vīrusu. Vai kaut ko tamlīdzīgu, reāli *Dormeo* reklāmas ir vairāk aicinošas kā atvērt viņus. Tas ir smieklīgi. Pārējo es esmu apskatījis, kad man nodot grāmatas, bet tas ir cits stāsts. Mums vēl mācīja, ka tu vari pasūtīt tās, ka tu vari uz nakti paņemt tās grāmatas uz kurām ir lielas rindas, to es arī uzskatīju, ka tas ir nevajadzīgi, jo tu ej vienkārši, tu aizejot uz bibliotēku vari uzzināt, ka tā grāmata nav pieejama taka uz visu dienu, un tu sarunā, ka vari uz ilgāku, uz nakti ņemt. Un es uzskatu vairāk tādas lietas, ko tur mācīja, tu vienkārši aizej uz bibliotēku un tas tev piecas minūtes aizņems, lai to tev izskaidrotu. Nu labāk iemācīties, kā meklēt resursus ārpus bibliotēkas.

Piektā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes

4. tabula

Piektā dalībnieka uzdevumu izpilde

Nr.	Veiksmīgs	Dalībnieka komentāri	Navigācijas
1.	Jā	Ejam internetā. Rakstam bibliotēkā, re kur ir ...	Raksta tīmekļa vietnes adresi.
2.	Jā	Kopkatalogs, tā ... rakstam šitos. Te neko nevajag ... Bija šitā, man tā liekas. Kā uzrakstīt diplomdarbu, spiežam meklēt, rekur ir. Tad ... pieņemsim, uzspiedīsim šito Raiņa bulvāri. Un tad reku uzspiedīs pasūtīt. Nu jā.	Atrod sadaļu Kopkatalogs. Reģistrējas ar LUIS lietotājevārdu un paroli. Neizvēlas bibliotēku. Uzreiz zina, kur atrodas vienkāršā meklēšana, atstāj kritēriju - meklēt pēc nosaukuma. Bez domāšanas izvēlas pasūtīt grāmatu pie piedāvātajām filiālēm jau rezultātu saraktā.
3.	Jā	Tas ir datubāzēs uzreiz ejam iekšā. Patinam uz leju, te viņa kaut kur bija - noslēguma darbi. Ejam - maģistra darbi, darba vadītājs - meklēt pēc, šiten rakstam indrikis muizinieks, ui, kļūda muiznieks, meklēt. Reku mums parādās viss. Paņemsim šito ten, nē, a vot šiten, un tad, lai skatītu šiten te jāspiež. Un rakstam atkal tos visus, lai tiktu klāt, hop, hop. Lādējās, jāpagaida bišku, Mēs esam iekšā un reku mēs varam apskatīt visu darbu. Tad spiežam - Beigt darbu, uzspiežam šito - Labi, šito mēs varam taisīt ciet.	Uzklikšķina uz Datubāzes, atrod Noslēguma darbu datubāzi, uzklikšķina. Uzreiz izvēlas meklēt starp maģistra darbiem. Izvēlas kritēriju - meklēt pēc darba vadītāja, ievada darba vadītāju ar mazajiem burtiem un bez garumzīmēm, spiež meklēt. Izdodas atrast darbus, zina, kur meklēt elektronisko versiju, uzklikšķina uz saites, ievada LUIS lietotājevārdu un paroli, piekļūst elektroniskajai versija.

4.	Jā	Tā, e-resursi, nē ... Nē bija resursi, patinam uz leju, reku te. <i>EBSCO</i> tātad E un ejam iekšā <i>Academic Search ... search</i> . Te atkal prasa visus tos štruntiņus. Labī, esam iekšā, tad tālāk <i>EBSCOhost Web</i> , jā, šiten bija. Tad ejam atkal šitajā.	Dodas uz LU portāla bibliotēkas sadaļas e-resursu izvēlni, spiež <i>Back</i> pogu un atgriežas e-resursu izvēlnē. Izvēlas e-resursi no A līdz Z, izvēlas E burtu, izvēlas <i>EBSCO Academic Search Complete</i> datubāzi, ievada LUIS lietotājavārdu un paroli. Kļūdaini ievada datus, dara to vēlreiz. Uzklikšķina uz <i>EBSCOhost Web</i> , izvēlas <i>Academic search Complete</i> datubāzi.
5.	Jā	Te rakstam ... taka šitais viss ir angļiski, rakstam angļiski <i>latvian history</i> , spiežam <i>Search</i> . Te mums ir 38 raksti. Un man kaut kas ir jādara tālāk, tātad spiežam <i>Full text</i> , viņš tagad <i>update</i> , tagad mums ir palikuši tikai 33 raksti.	Izvēlas vienkāršo meklēšanu, ievada atslēgvārdus - <i>latvian history</i> . Klikšķina uz <i>Search</i> un atrod rakstus.
6.	Jā	Tad spiežam ... mums jāatlasa gadi, rakstam 2013. kā pirmo gadu, kas tiek norādīts, 14 raksti, un šiten mums jau ir 16, jā.	Atrod meklēšanas ierobežošanas iespējas, izvēlas <i>Full text</i> un ierobežo laika periodu.
7.	Jā	Pieņemsim es ņemu pirmo. Tā ... Ā, bija jāiet uz <i>Cite</i> . Tad rekur - <i>APA</i> . Pau, rekur ir. Šeit Te bija kaut kā īpaši jāiet ārā? Es neatceros, laikam nē, nu labi, es aiztaisīšu šitā. Ā, nē, te bija tas mazais lodziņš. Hop, ir, tagad mēs esam laukā no <i>EBSCO</i> .	Izvēlas pirmo rakstu, atver kopsavilkumu, meklē, kur var atrast atsauci. Pēc laika atrod <i>Cite</i> sadaļu, uzklikšķina, atrod nepieciešamo atsauci un iezīmē. Aizver cilni, atslēdzas no datubāzes.
8.	Jā	Ejam šitajā scholar.google.lv. <i>Latvian history</i> , jā, es meklēju angļiski, tāpēc, ka droši vien angļiski vairāk būs informācijas,	Ievada saiti scholar.google.lv, vienkāršajā meklēšanā meklē pēc atslēgvārdiem - <i>latvian history</i> . Tad apskata rezultātus, līdz vienam

	<p>to atrast. Kas man, jāatrod kāds rakstiņš, paņemsim šo. Tagad man jāatbild uz jautājumu. Reku viņam ir te parādīti autori, tas ir pirmais, un pirmo reizi publiskots, publicēts 30. jūlijā 2009. gadā laikam, man tā liekas, ar to pietiek. Vai nē? Tas laikam viss. Uzdevumi beigušies.</p>	<p>uzklikšķina un to atver. Iezīmē autoru un raksta publicēšanas datumu.</p>
--	---	--

1. Kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti?

Njā, es iemācījos, kā lietot datubāzes un kā viņām piekļūt. Un es par tādām vispār nekad vēl nebiju zinājis, to es iemācījos tajosursos. Apmācībās iemācījos izmantot Kopkatalogu.

2. Vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās?

Biežāk nē, jo man labāk patīk iet uz bibliotēku un runāt ar bibliotekāri, lai viņa man palīdz, jo tā liekas vieglāk atrast informāciju nekā tur meklēt kaut kādos tur katalogos un datubāzēs un tā. Man patīk labāk paprasīt cilvēka, lai viņš man palīdz, un tā.

Pirmā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes

5. tabula

Pirmā dalībnieka uzdevumu izpilde

Nr.	Veiksmīgs	Dalībnieka komentāri	Navigācijas
1.	Jā	Tā ... Un bibliotēkas sadaļa. Pieslēdzies Kopkatalogam. Pirmais nebija nemaz tik grūts.	Ieraksta saites adresi lu.lv, izvēlas sadaļu Bibliotēkas - izvēlas LU bibliotēku.
2.	Jā	Tā ... Kopkatalogs. Es ceru, ka es pareizi atceros savus tos. Tā, un atrodi Umberto Eco grāmatu. Kā tā? Tā labi, meklējam citādāk. Ū, skaisti. Nu re, un tad es te viņu varētu pasūtīt, uzspiežot pogu pasūtīt.	Bibliotēkas tīmekļa vietnē izvēlas sadaļu - Kopkatalogs. Reģistrējas ar lietotāja ID numuru. Izvēlas meklēt pēc autora, ievada atslēgvārdus Umberto Eco, meklē, pieprasītais ieraksts nav datubāzē. Meklē pēc nosaukuma - Kā uzrakstīt diplomdarbu, izdodas atrast. Izvēlas pasūtīt LU bibliotēkas sociālo zinātņu fakultātē, klikšķina uz izvēlētās filiāles, atrod izvēlni "pasūtīt", izvēlas viena mēneša izsniegumu.
3.	Jā	Tā ... Pieslēdzies LU veidotajai Noslēgumu darbu datu bāzei. To es arī māku, man liekas. Noslēguma darbi, maģistra darbi. Un Indriķis Muižnieks, cik labi, ka nevajag drukāt. Kas tās par tēmām? Apskaties ... Nu labi, ar šo <i>done</i> .	Kopkatalogā izvēlas datubāzes, Latvijas Universitātes bibliotēka - Noslēguma darbi, uzreiz izvēlas meklēt starp maģistra darbiem. Pārlūko meklēšanas kritērijus - recenzents, gads, bet izvēlas meklēt pēc darba vadītāja. Ieraksta - Indriķis Muižnieks, un atrod trīs maģistra darbus. Klikšķina uz elektroniskās versijas saites, piekļūst, izmantojot LUIS lietotājvārdu un paroli. Pārlūko

			atvērtā maģistra darba saturu. Kopkatalogā izvēlas Beigt darbu.
4.	Jā	EBSCO datubāze. Resursi ... te daudz EBSCO. <i>EBSCOhost</i> , šis, tā. Ko? Ā, rekur šiten. Man labāk patīk JSTOR.	Bibliotēkas tīmekļa vietnē izvēlas sadaļu - resursi - e-resursi no A līdz Z, alfabētā izvēlas E burtu. Pārlūko <i>EBSCO</i> piedāvātās datubāzes, izvēlas <i>EBSCO host</i> , pieslēdzas ar LUIS lietotājevārdu un paroli, izvēlas <i>EBSCOhost Web</i> un datubāzi <i>Academic Search Complete</i> .
5.	Jā	Tā. Tagad ir piektais punkts. Nu tā, <i>Search</i> . Es nesaprotu, viņš izmet kaut kādus, izglītības vēsture, priekš kam?	Pārlūko meklēšanas iespējas, izvēlas vienkāršo meklēšanu un ievada atslēgvārdus - <i>history of Latvia</i> . Pārlūko atrastos meklēšanas rezultātus.
6.	Jā	Ā, sašaurini meklēšanas rezultātus, ak tas. Tā, pilnteksta elektroniskā versija, <i>Full text</i> . Es pieļauju, ka šito esmu izdarījusi.	Atrod, kur ierobežot laika periodu, dara to ar laika skalas bīdīšanas iespēju. Ieklikšķina pie iespējas atlasīt tikai pilnteksta elektroniskās versijas. Pārlūko arī citas ierobežošanas iespējas.
7.	Jā	Citēšanas stila atsauci ... es nekad to neesmu darījusi. Nu labi, man nav ne jausmas, bet es pameklēšu kaut ko. Bet kā? Es, pagaidi, tūlīt man būs. Jā, bet tie raksti nav par vēsturi. Nu te jau ir tāda smuka atsaucīte. Nē, nē, nē, tur ir jāizveido. Labi, pēc loģiskas man tas raksts būtu jāatver, lai es viņam varētu kaut ko izvedot. Es tā varu darīt? Ģeniāli! Tā, labi. O! Vūhū! Jā!	Atver pirmo rakstu, pārlūko pieejamo informāciju, dodas atpakaļ uz rezultātu sarakstu. Atver pirmā raksta pilntekstu (<i>Linked Full Text</i>), tas neatveras, dodas atpakaļ uz rezultātu sarakstu. Pārlūko rakstus, atver 12 raksta PDF pilnteksta versiju, pārlūko piedāvātās iespējas (sūtīt uz e-pastu, saglabāt mapē u.c.), atgriežas rezultātu sarakstā. Atver 18 raksta citētās atsauces (<i>Cited</i>

			<p><i>References</i>), dodas atpakaļ uz rezultātu sarakstu. Pārlūko rakstus, pārlūko sašaurināšanas iespējas, atver ceturrtā raksta PDF pilnteksta versiju, pārlūko saturu, atkal pārlūko piedāvātās iespējas. Atver <i>Google</i> un meklē vienkāršajā meklēšanā - <i>how to make apa reference in esco</i>. Atver trešo meklēšanas rezultātu, atrod pamācību atsauču veidošanai. Izvēlas <i>Cite</i> iespēju un atrod nepieciešamo atsauci. Klikšķina uz <i>Apa</i> un izlasa papildus informāciju par šo citēšanas stilu.</p>
8.	Jā	<p>Atrodi kādu pētniecībai derīgu rakstu par ... Tā. Es domāju ar kādu, nu, kādā vārdu salikumā. Raksts, labi. Gudrinieks, ha-ha. Letonika izklausās pēc kaut kā, ko varētu izmantot. Bezjēdzīgi ... Nu re! Es teiktu, ka es apstājos pie šī. Kas liecina? Nu tas ir Kara muzejs, vai ne, ām ... tas, ka te ir arī kartes vizuāli, ka arī teksts virsū, un daudz gadskaitļu. Bet takā viņam nav atsauce, no kurienes ņemti tie gadskaitļi, tā kā, bet rekur, jā, tieši tā, ka var sazināties. Nu, es pieļauju, jā, ka Kara muzejs zina, ko viņi raksta.</p>	<p>Atver <i>Google</i>, ieraksta vienkāršajā meklēšanā - Latvijas vēsture raksts, pārlūko meklēšanas rezultātus. Veic atkārtotu meklēšanu ar atslēgvārdiem - brīvības cīņas, pārlūko meklēšanas rezultātus, apskata rezultātus arī nākamajā lapā, kā arī pēc tam rezultātus arī trešajā lapā. Atver Letonikas rakstu jaunā cilnē un turpina apskatīt rezultātus jau ceturtajā lapā. Dodas tālāk uz rezultātu saraksta piekto lapu. Atver Letonikas rakstu, pārlūko saturu, aizver atvērto cilni. Izvēlas Kara muzeja tīmekļa vietnes ierakstu, pārlūko rakstu, izvēlas kā pētniecībai derīgu.</p>

1. Kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti?

Manuprāt, efektivitāti palielina tas, ka apmācībās ir jāpilda arī uzdevumi nevis tikai parāda, bet kad arī pats tu veic. Iespējams, tās apmācības varētu arī nebūt, jo ja būtu vajadzība kaut ko atrast, bibliotekārs droši vien palīdzētu. Bet es domāju, ka tas ir pietiekami efektīvi.

2. Vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās?

Jā, es izmantoju, kā meklēt rakstus datubāzēs. Jā, arī Kopkatalogu iemācījos apmācībās, mums bija viens uzdevums no Kopkataloga jāpasūta grāmata, un otrs bija no datubāzes jānolādē, jālejupielādē raksts.

Septītā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes

6. tabula

Septītā dalībnieka uzdevumu izpilde

Nr.	Veiksmīgs	Dalībnieka komentāri	Navigācijas
1.	Jā	Šajā brīdī es atvērsu interneta pārlūku <i>Google Chrome</i> un atradīšu bibliotēku. LU lv ... viņš neraksta, ā, rekur ir. Laikam bibliotēkas, LU bibliotēka, es ceru, ka es esmu izpildījis pirmo. Jā, aiziet! Kur meklēt, ē, viņiem ir dizains mainījies, labi, ok.	Atver <i>Google Chrome</i> , ieraksta lu.lv, atver Bibliotēku sadaļā LU bibliotēku.
2.	Jā	Kopkatalogs, viņa tā arī saucās latviski "Kā uzrakstīt bakalauru vai diplomdarbu"? Ok, meklēsim šī cienījamā kunga grāmatu pēc, ā, vārda, pēc autora. Ok, Umberto, kāds nav izdzēsis savu vēsturi, meklēt. Nekas nenotika, sekojoši vārdi, tagad. Hmm, Kopkatalogs, kuram es esmu pieslēdzies, labi, cita pieeja, meklēsim pēc nosaukuma. Pagaidi, es neesmu reģistrējies, tāpēc mani nelaida nekur. Labi, es pierēģistrēšos kā tu, kāda starpība, Latvijas Universitātes bibliotēka, te noteikti ir jābūt šitai grāmatai, kura man noderēs, rakstot savu diplomdarbu. Moška man caur savējo vajadzēja? Es nezinu, paskatīšos. Ā, nu rekur ir, kāpēc	Izvēlas sadaļu Kopkatalogs, uzreiz klikšķina uz - Meklēšana. Vienkāršajā meklēšanā izvēlas meklēt pēc Autora, ievada atslēgvārdus - Umberto Eco. Neatrod. Izvēlas iespēju Sekojoši vārdi. Neatrod. Izvēlas meklēt pēc Nosaukuma. Sāk ievadīt atslēgvārdus, un tad klikšķina uz - reģistrēties. Pierēģistrējas ar LUIS lietotājvārdu un paroli, atzīmē Latvijas Universitātes Bibliotēku. Meklē pēc nenodzēstā meklēšanas pieprasījuma - pēc Autora, neizdodas atrast. Kā atslēgvārdus ieraksta izdevuma nosaukumu, meklē pēc nosaukuma, atrod. Atzīmē izdevumu, izvēlas pasūtīt humanitāro zinātņu bibliotēkā. Izvēlas pasūtīt eksemplāru, kuram

		<p>viņš nemeklē pēc autora vārda?</p> <p>Labi, es atķeksēju, ka es viņu gribu. Kur viņa ir, labi, lai iet, kaut kādā humanitārajā bibliotēkā, un rekur var pasūtīt.</p>	<p>ir vienas nedēļas izsniegums un kurš atrodas plauktā. Izvēlas Beigt darbu Kopkatalogā.</p>
3.	Daļēji	<p>Pieslēgties, ok, tā, es parasti daru šitā, es eju caur <i>Google</i>. Darbu datubāze, rekur ir, nē, pag, šiten arī noteikti varēja. Kas man jāmeklē, vadītājs Muižnieks?</p> <p>Vadītājs, tagad es esmu mācījies no savām kļūdām, jo izrādās, ka uzvārds ir jāraksta pirmais, to es nezināju iepriekš, lai top. Maģistra darbi, te var izlasīt, nu, labi, es atlasīšu, labi es nezinu kur, nē, es zinu. Ā, jā, rekur apakšā rakstīts tas tur, ka, rekur, uzvārds ir jāraksta pirmais. Darba vadītājs, labi, te kaut kur bija, meklēt atkal. Nosaukums tāds, autors, ā, precizēt, tur noteikti var kaut ko, labi, nē, tas nebūs. Čalis, izklausās, ka varētu maģistru uzrakstīt, amm, maģistra darbs, es saku, rekur ir. Skatīt, viss ja? Ok.</p>	<p>Ievada <i>Google</i> meklētājā atslēgvārdus - lu noslēguma darbu datubāze, atver otro meklēšanas rezultātu, klikšķina <i>Back</i>, un izvēlas pirmo meklēšanas rezultātu. Nokļūs bibliotēkas tīmekļa vietnē, aprakstā par šo datubāzi, klikšķina uz aktīvās saites un nokļūst datubāzē. izvēlas meklēt pēc Darba vadītāja, ievada atslēgvārdus - Muižnieks Indriķis. Pārlūko noslēguma darbus, klikšķina <i>Back</i>, meklējot, kur var atlasīt maģistra darbus, neatrod, atkārtoti veic tādu pašu meklēšanas pieprasījumu. Klikšķina uz Precizēt, atriežas uz rezultātu sarakstu ar <i>Back</i>. Klikšķina uz e-versijas saites, piekļūst darbam ar LUIS lietotājevārdu un paroli.</p>
4.	Jā	<p>Tā, tagad man ir jāpieslēdzas datubāzei, kur man ir jāmeklē datubāzes, Kopkatalogā noteikti. Resursi, o, te ir datubāzes, nē, labi, paskatīsimies, kas te ir. Labi, es tagad eju iekšā E-resursi no A līdz Z, es eju, un te parādās dažādas lietas. Ām, ņemot vērā, ka es esmu</p>	<p>Atver LU portāla LU bibliotēkas sadaļu. Pārlūko bibliotēkas piedāvātās sadaļas, pārskata Resursu sadaļu, klikšķina uz E-resursi no A līdz Z. Izvēlas E-resursi no A līdz Z, izvēlas E burtu, apskata ikonu nozīmi, kuras ir pie katras datubāzes. Izvēlas <i>EBSCO</i></p>

		<p>pieaudzis vīrietis, es varu izvēlēties alfabētiskā secībā, viss. Un rekur ir, oj, <i>EBSCOhost Web</i>, te ir riktīgi daudz, kas tā par atslēdziņu? Ā, cik man laika? Ā, daudz laika. <i>EBSCOhost</i>, <i>host Web</i>, <i>host Web</i>, mhm, kas ir <i>MEDLINE</i>? Tā, te tas ir, šito, hei, mums šito rādīja bakalaurā, kā jādara. Bet kurš to atceras? Mums tur pat atzīmi ieblieza, man tā liekas.</p>	<p><i>host</i>, pieslēdzas ar LUIS lietotājevārdu un paroli, atver <i>EBSCOhost Web</i>, izvēlas <i>Academic Search Complete</i>.</p>
5.	Jā	<p>Sameklē rakstus par Latvijas vēsturi. Aom, ok, tā, te noteikti ir jāraksta kaut kādi atslēgvārdi. <i>Search Options</i>, viņi noteikti mēģināja uztaisīt riktīgi vienkārši. <i>Language</i>, Latvijas vēsture noteikti būs latviski, es atradīšu, nekā nemainījās. O, durvju dizaina vēsture Latvijā, aiziet, Latvijas vēsture tā ir, tas ir ļoti svarīgi, es nezinu.</p>	<p>Pārlūko <i>Search Options</i> iespējas, pie <i>Language</i> iespējas izvēlas latviešu valodu. Vienkāršajā meklēšanā ievada atslēgvārdus - <i>Latvia history</i>. Atver pirmo rakstu, dodas atpakaļ uz meklēšanas rezultātiem.</p>
6.	Jā	<p>Tā, sašaurini meklēšanas rezultātus. Ā, ok, tad man ir jāiet <i>Select Field</i>, nē. Tā, <i>Page Options</i>, nē, pagaidi, kas man tagad jāmeklē. Ā, pilns teksts, <i>nice</i>. Ā, rekur ir. Baigi labā sistēma patiesībā. Ok, labi, jā.</p>	<p>Apskata <i>Select Field</i> iespējas pie vienkāršās meklēšanas. Noņem rezultātu sašaurināšanas rīkjoslus, uzliek atpakaļ. Klikšķina uz <i>Full text</i>, ierobežo laika periodu, ierakstot nepieciešamos gada skaitļus, mēģina vairākas reizes.</p>
7.	Jā	<p>Izveido vienam no atrastajiem rakstiem citēšanas stila atsauci. Kas, kas? Labi, skatīsimies. Jāizlasa sākumā raksts par ko tas</p>	<p>Atver atrastā raksta kopsavilkumu, pārlūko kopsavilkumu. Atver <i>Cite</i> iespēju, atrod nepieciešamo atsauci, klikšķina uz nosaukumu,</p>

		<p>ir. Rudzītis Neimanis, viens cilvēks sarakstījis, kas viņus publicē tos? Kur ir rakstīts, kur viņš publicēts? Šitas, tā, jā, hmm, es komentēju, ko es daru. Es spiežu <i>Cite</i> malā, tagad izvēlos piemēroto <i>APA</i> citēšanas veidu vai atsauci, citēšanas stila atsauci. Uzspiežu uz to zilo virsū un uzzinu, kas tas ir, ko es tagad gribēju izdarīt. Ā, es viņu varu paņemt uzreiz? Tagad es gaidu, kad atvēries <i>Word</i> dokuments, saglabāšu, lai tu pēc tam varētu atsaukties uz Veco Derību. Tā, <i>next</i>.</p>	<p>apskata informāciju, aizver atvērto logu. Iezīmē atsauci, atver jaunu <i>Word</i> dokumentu, iekopē atsauci dokumentā, noņem formatējumu, saglabā dokumentu.</p>
8.	Jā	<p>Tas nozīmē, ka man ir jāatver <i>Google</i> sākumā, ko es darīšu tagad. Tagad man ir jāizdomā kaut kas, ko es varētu meklēt par Latvijas vēsturi. Ok, meklēsim kaut ko. [...] Tā. Vēsture, vēsture. Vov, rekur mana prezentācija, jēj. PDF, es nezinu, vai viņš, kādu pētniecībai derīgu rakstu. Rekur ir raksts, bet tikai, kas tas ir par rakstu? 53. konference, jā, arheologi visu noformē jocīgi, citādāk nekā mēs, bet jā, tas ir konferences. Tas ir raksts, pirmkārt, tas, ka viņš ir publicēts kaut kādos konferenču apskatos, 53. konferences, un tas ir viens. Otrs ir, viņš ir arī atbilstoši</p>	<p>Atver <i>Google</i>, vienkāršajā meklēšanā meklē pēc atslēgvārdiem - Īles meža senkapi. Atver pirmo rakstu, aizver. Pārlūko rezultātus, atver astoto ierakstu, pārlūko raksta saturu.</p>

	<p>noformēts, tā, kaut kādas atsauces. Nu es nezinu, nav jau nekādi ISSN tur jāmeklē, jo tie nav nekādi starptautiski žurnāli. Nu jā, es domāju, ka tas ir tas, ka viņš ir publicēts šitajā te konferences krājumā.</p>	
--	---	--

1. Kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti?

Atkarīgs kurā epizodē, jo, piemēram, tad, kad ir jātaisa kaut kādi darbi un jāmeklē pētījumi un jātaisa atsauces, tad tas, ja tu visu šo dari neilgi pirms tam un to var atcerēties studenti, tad jā, tad tas ir noderīgi. Bet ja notiek pirmā kursa pirmajā nezinu tur otrajā septembrī tur parāda kaut ko tādu, visi vēl ir ar paģirām, un viņiem visiem ir reāli pie dirsas, kas notiek, un nākamajā dienā to jau ir aizmirsuši, un dzīvē to neizmantos. Tā kā, vienkārši ir jēga, bet ir jāatrod īstais brīdis, kad to darīt. Varbūt pat atkārtoti tas ir jādara.

2. Vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās?

Grūti teikt, ko es tur iemācījos, to pašu Kopkatalogu. Nu jā, es pārsvarā vienkārši nemeklēju caur Kopkatalogu, caur Kopkatalogu es meklēju tikai pēc nosaukuma darbus, ja vajag kādu maģistru apskatīties vai disertāciju, bet pārsvarā jau visas publikācijas meklē caur *ScienceDirect* vai *Scopus*.

Astotā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes

7. tabula

Astotā dalībnieka uzdevumu izpilde

Nr.	Veiksmīgs	Dalībnieka komentāri	Navigācijas
1.	Jā	Labi, sāksim. Atver Latvijas Universitātes portāla bibliotēkas sadaļu. Oho, LU bibliotēka. Darīts, ja?	Ieraksta saiti lu.lv, nokļūst LU portālā, atver LU bibliotēkas sadaļu.
2.	Daļēji	Tālāk, jāatrod Umberto Eco grāmata. Labi, meklēsim, ieraksti vārdu vai frāzi. Umberto Eco, aiziet, labi, šis nebūs labi. Tā, meklēt pēc mm, Umberto Eco, kaut kas man nesanāk, pagaidi. Meklēt, ā, jā, Eco Umberto. Kas man tagad? Kur to var pasūtīt kādā no LU bibliotēkām. rekur, daudz kur, visās bibliotēkās, visādās. Rekur manā fakultātē, humanitāro zinātņu fakultātē, uzspiežam. Plauktā, plauktā, daudzas ir plauktā. Ā, kur to var pasūtīt? Pasūtīt ... Es nezinu, nevar pasūtīt, varbūt kaut kur citur var pasūtīt. Ā jā, man vajadzēja pierēģistrēties no sava.	Izvēlas Kopkataloga sadaļas iespēju - Meklēšana. Vienkāršajā meklēšana ievada atslēgvārdus Umberto Eco, meklē pēc nosaukuma. Atrod rezultātus, dodas atpakaļ. Pārlūko meklēšanas kritērijus, izvēlas meklēt pēc autora, neizdodas atrast. Ieraksta izdevuma nosaukumu un atrod pēc nosaukuma. Pārlūko filiāles, kur var pasūtīt izdevumu, izvēlas humanitāro zinātņu bibliotēku. Pārlūko pieejamos eksemplārus.
3.	Daļēji	Tā, datubāzes, ja? Tā, noslēguma darbi, Latvijas Universitātes? Rekur ir, visi ieraksti, meklējam Indriķi Mežuli, nē, Muižnieku. Ok, apskati viena darba pilno versiju. Ā, darba vadītājs, ā, darba	Atgriežas bibliotēkas tīmekļa vietnē, atrod Kopkatalogu, atver. Atrod sadaļu Datubāzes, pārlūko piedāvājumu, atver nepieciešamo datubāzi, izvēlas meklēt starp visiem ierakstiem. Meklē

		<p>vadītājs, meklēt, apskati viena darba pilnā teksta elektronisko versiju. Pilna versija, nē, šitais nē, kaut kas baigi sarežģīts. Ieiet savā LUIS datubāzē, un esam šeit, kas te ir? Aiziešu mājās, aplūkošu dziļāk.</p>	<p>vienkāršajā meklēšanā, ievadot atslēgvārdus - Indriķis Muižnieks, meklē pēc autora, neizdodas atrast. Izvēlas kritēriju - darba vadītājs, atrod, pārlūko rezultātus. Klikšķina uz piektā ieraksta e-versijas saites, pieslēdzas ar LUIS lietotājvārdu un paroli, piekļūst noslēguma darbam, pārlūko saturu.</p>
4.	Jā	<p>Tām, tas kaut kas grūts. Pie tām pašām datubāzēm meklēsim atkal. Te bija kaut kāda vēl sadaļa, man liekas, kur var piekonektēties. Ā, rekur, resursi, kaut kas tāds mums bija. Mhm, tagad mums jāspiež, kā tur bija, EBSCO, <i>go, go, go</i>. Tā, <i>Academic Search Complete</i>, ē, te tāds nav. Es neredzu, ā, jā, rekur ir. Tā, kas man bija, sameklēt rakstus par Latvijas vēsturi? Ā, <i>Academic Search</i>, es taču, bļāviens.</p>	<p>Klikšķina atkal uz sadaļu Datubāzes, pārlūko piedāvātās datubāzes. Dodas uz LU portāla bibliotēkas sadaļas Resursu sadaļu, pārlūko iespējas, klikšķina uz e-resursi no A līdz Z, izvēlas E burtu, piekļūst <i>EBSCO Academic Search Complete</i> datubāzei, ievadot LUIS lietotājvārdu un paroli.</p>
5.	Jā	<p>Oho, tagad meklēsim. Tā, kaut kas svarīgs? Laikam, ka nē. Latvijas vēsture.</p>	<p>Pārlūko <i>Search Options</i> iespējas. Vienkāršajā meklēšanā ievada atslēgvārdus - Latvijas vēsture. Pārlūko meklēšanas rezultātus, atver ceturto ierakstu, dodas atpakaļ uz rezultātu sarakstu.</p>
6.	Jā	<p>Sašaurini meklēšanas rezultātus, ok. 2013., 2016. gads, bet kāpēc nav? Ā, te var ierakstīt 2016. Viss jāizdara kārtīgi.</p>	<p>Klikšķina uz <i>Full text</i>, ierobežo laika periodu, pārvietojoties pa laika skalu, mēģina vairākas reizes. Pēdējā reizē ieraksta gadu.</p>
7.	Jā	<p>Izveido vienam no atrastajiem rakstiem, respektīvi, šī raksta. Man</p>	<p>Atver atrastā raksta kopsavilkumu, pārlūko saturu. Atrod <i>Cite</i> sadaļu,</p>

		viņš jāatver? Ā, pareizi, citēšanas atsauci vajag. <i>Tools</i> , man jāizmanto <i>tools</i> . Tā, rekur ir.	uzklikšķina, atrod nepieciešamo atsauci.
8.	Daļēji	Atrodi kādu pētniecībai derīgu rakstu, man vienkārši <i>Google</i> jāatver vaļā? Latvijas vēsture, tas izleca pats. Ā, nu Vikipēdija te būs, labi, vērsim vaļā Vikipēdiju. Kāpēc es šo rakstu varētu izmantot pētniecībā, es varētu atsaukties uz atsaucēm, kas ir lejā. Kur ir dažādi raksti, no kurienes kas ir ņemts, respektīvi no kurienes vai kādas grāmatas. Piemēram, ja es rakstītu darbu, es Vikipēdijā skatītos grāmatas, kas tur izmantotas.	Atver <i>Google</i> , izvēlas meklēt vienkāršajā meklēšanā pēc atslēgvārdiem - Latvijas vēsture pamatskolai 2, tiek netīšām izvēlēts piedāvātais atslēgvārdu variants. Meklē pēc atslēgvārdiem - Latvijas vēsture. Izvēlas pirmo rakstu, kas ir Vikipēdija saraksts. Pārlūko raksta saturu.

1. Kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti?

Jā, noteikti tās bija efektīvas un vajadzīgas, jo, mācoties gada laikā, ir tomēr jāizmanto arī kaut kāda papildus literatūra, jo Latvijas Universitāte var dot šo iespēju piekļūt datubāzēm. Un tur arī bija stāstīts, kā piekļūt šīm datubāzēm, jo tas ir efektīvi un vajadzīgi.

2. Vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās?

Kaut ko esmu izmantojis, es meklēju kaut kādus, kaut ko, es meklēju Kopkatalogā, es meklēju arī datubāzēs kaut kādās, bet tas bija trīs gadus atpakaļ, kopš tā brīža es neesmu meklējis, slinks esmu, tieši tā.

Otrā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes

8. tabula

Otrā dalībnieka uzdevumu izpilde

Nr.	Veiksmīgs	Dalībnieka komentāri	Navigācijas
1.	Jā	Labi, tā. Esam portālā, un te ir vairākas bibliotēkas, es eju uz LU bibliotēka. Mmm, šeit es esmu nonākusi, tālāk man ...	Jau ir atvērts LU portāls, klikšķina uz LU bibliotēka.
2.	Jā	Kopkatalogs ir šeit, grāmatīņu meklēšu pēc nosaukuma visdrīzāk. Tā ... tas varētu būt arī Vārds nosaukumā. Tā ... viņš man neko neatrod. Kāpēc viņš tā izdarīja? Varbūt vajadzēja meklēt pēc nosaukuma. Njā, ja meklē pēc nosaukuma, tad viss notiek. Grāmatu es esmu atradusi un, kas man vēl ar viņu jādara? Tā, grāmatu var pasūtīt, tā kā es to jau esmu darījusi, tad tur bija laikam vispirms jāizvēlas, kur es vēlos viņu saņemt. Jā, man visērtāk būtu gan jau izdarīt to savā Sociālo zinātņu fakultātes bibliotēkā. Un te es redzu, ka tur ir ļoti daudz grāmatas, bet kuru es ņemšu un pasūtīšu? Nezinu, kāda ir atšķirība visām tām grāmatām. Viņas tiek izsniegtas uz vienu mēnesi, ar vienu mēnesi man arī pietiks. Bet ... man vispirms bija jāpierakstās. Ai, kā man tas nepatīk, bet laikam	Klikšķina uz izvēlni Kopkatalogs, izmanto vienkāršo meklēšanu Pēc vārda nosaukumā, ievadot atslēgvārdus - kā uzrakstīt diplomdarbu. Neizdodas atrast. Izvēlas meklēt pēc Nosaukuma, un atrod nepieciešamo izdevumu. Atver izdevuma pilno ierakstu, klikšķinot uz kārtas numura viens, pārlūko eksemplārus pa filiālēm, klikšķina uz LUB: Sociālo zin. fak. bibl. Pārlūko eksemplārus, klikšķina uz iespējas - izvērst. Izvēlas Reģistrēties, ievada savu LUIS lietotājvārdu un paroli, atkārtoti veic meklēšanu tādā pašā veidā kā iepriekš. Atkal nonāk līdz Sociālo zinātņu fakultātes bibliotēkas eksemplāriem, norāda uz iespēju - pasūtīt.

		<p>viņiem vajag saprast, ka tā esmu es. Atkal viss ir jāsāk no jauna. Kur man bija tā... nu re, te arī ir iespēja pasūtīt.</p>	
3.	Jā	<p>Nu jā, tā kā es esmu jau izmantojusi, es zinu, ka var meklēt pie Datubāzēm. Kaut gan patiesībā arī universitātes lapā ir kaut kur tāda vieta, kur var sameklēt. Tā ... noslēguma darbi, tāpat, kuru vadītājs ir bijis Indriķis Muižnieks. Labi, skatīšos visus ierakstus, vai man bija jāmeklē konkrēti maģistra darbi, nu jā. Tad labāk laikam uzreiz ir atlasīt maģistra darbus šeit. Ja es gribu meklēt pēc vadītāja, tad te es varu izvēlēties darba vadītāju. Hmm, kaut kāds ierobežojums gadam arī bija? Nē, te ir visi. Vai tad viņš ir tikai trim darbiem bijis vadītājs, grūti noticēt. Nu labi. Tā ... un jāapskata viena darba pilnā versija. To var izdarīt uz šīs te saites, un te man atkal jāpiereģistrējas ar savu lietotājvārdu. Sistēma varēja saprast, ka es jau esmu pierēģistrējusies, nu otrreiz nelikt man to darīt. Nu re, te ir tas pilnais teksts pieejams.</p>	<p>Kopkatalogā klikšķina uz izvēlnes - Datubāzes, atrod LU bibliotēkas piedāvātās datubāzes, izvēlas Noslēguma darbi. Izvēles meklēšanu starp visiem ierakstiem, dodas atpakaļ ar <i>Back</i> pogu, un izvēlas meklēt starp maģistra darbiem. Izvēlas meklēšanas kritēriju, meklēt pēc darba vadītāja. Ievada atslēgvārdus - Indriķis Muižnieks, un, spiežot meklēt, atrod trīs viņa vadītos maģistra darbus. Klikšķina uz e-versijas saites, klikšķina uz saites vēlreiz, un ievada savu LUIS lietotājvārdu un paroli. Atver un pārlūko maģistra darbu.</p>
4.	Jā	<p>Labi, tad es laikam došos atpakaļ uz bibliotēku. Un te pie resursiem man jāatrod EBSCO, tā, kā es zinu, ka tā ir EBSCO datubāze, tad</p>	<p>LU bibliotēkas portālā izvēlas sadaļu Resursi, klikšķina uz E-reursi no A līdz Z. Izvēlas alfabētā burtu E, klikšķina uz <i>EBSCO host</i>,</p>

		meklēsim pēc nosaukuma, pēc alfabēta. <i>EBSCO host</i> , un šeit man arī jāizvēlas <i>EBSCOhost Web</i> , mm, laikam <i>Academic Search Complete</i> . Nu tā, es esmu šajā datubāzē.	reģistrējas ar LUIS lietotājvārdu un paroli. Izvēlas <i>EBSCOhost Web</i> , klikšķina uz <i>Academic Search Complete</i> datubāzes.
5.	Jā	Visdrīzāk, ka rakstīt - Latvijas vēsture, es nevaru, tāpēc mēģināsim angļu valodā. Mhm, īsti par Latvijas vēsturi nav, ok. Mhm.	Vienkāršajā meklēšanā meklē pēc atslēgvārdiem - <i>latvian history</i> , pārlūko meklēšanas rezultātus.
6.	Jā	To mēs varam izdarīt te pēc filtriem. Trīspadsmitais gads, un šeit, tad nākamais filtrs ... Ā, nu tā, tagad aizgāja. Tas bija diezgan interesanti. Un tālāk man bija jāizdara to, lai rādītos tikai pilnie teksti. Un to es varu izdarīt, lūk, taks. Ok. Nu un tagad palika vēl mazāk rezultātu. Labi.	Pārlūko ierobežošanas iespējas, bīda laika joslu, lai atspoguļotu meklēšanas rezultātus, sākot no 2013. gada, klikšķina uz bultiņas laika joslas labajā malā. Pārlūko ierobežošanas iespējas un klikšķina uz - <i>Full text</i> .
7.	Jā	Tad laikam ir jāizvēlas kāds raksts un jāizveido viņam atsauce APA stilā. Es ņemšu to pašu pirmo rakstu, un, cik es atceros no nodarbības, tad te bija vairākas iespējas, un tā citēšana bija, atsauce, tad, nu lūk. Jā, šito es arī varētu nokopēt un likt iekšā savā referātā. Baigi forši!	Izvēlas pirmo rakstu meklēšanas rezultātu sarakstā, atver raksta kopsavilkumu. Pārlūko piedāvātos rīkus, izvēlas atsauču veidošanas rīku <i>Cite</i> . Pārlūko atsauču stilus un iezīmē atbilstošo.
8.	Jā	Tad es dodos uz <i>Google</i> . Meklēšu - Latvijas vēsture, varbūt, lai būtu kaut kā vienveidīgāk ... rakstīšu angļu valodā. Pirmā ir Vikipēdija, tā jau laikam nebūs tā labākā	Atver <i>Google.com</i> , izmanto vienkāršo meklēšanu un atslēgvārdus - <i>latvian history</i> . Pārlūko meklēšanas rezultātus, atver otro meklēšanas rezultātu

	<p>priekš pētījuma. <i>Latvian history</i>, es pat nezinu, te ir tik daudz to resursu, te ir <i>Britannica</i>, tā ir dzirdēta datubāze, varbūt tā derētu. Ouu, <i>Latvian history</i> lapa nestrādā, nu žēl. Bet principā jā, šis te varētu derēt. Es domāju, ka uz to es arī varētu atsaukties, ja man vajadzētu, jo šo datubāzi es arī esmu dzirdējusi. <i>Britannica</i> ir uzticams resurss, kā lai to, nezinu, rekur tā ir enciklopēdija, tā visa ir uzziņu informācija šeit. Ā, un es pat viņu arī te varu nocītēt, te ir tāda pati poga, rekur arī var iegūt atsauci uz viņu. Nu jā, tā lūk. Tā, ja man būtu jāizdomā, kas tieši liecina par to, ka viņu var tā, kā, ka tas ir vērtīgs resurss, es pat nezinu. Gan jau, ka ir papētīt dziļāk un saprast, kas tas ir par resursu, un arī saprast, vai tas ir labs resurss. Viņam noteikti ir sadaļa <i>About</i>, nu vismaz kaut kas tamlīdzīgs, nu tā, tā es noteikti nonāktu pie tā vērtējuma.</p> <p>Rakstam, kurš nav enciklopēdisks resurss, ir noteikti jābūt autoram, un gadam, un arī tur būtu jābūt rakstītājam, no kura avota viņš ir nācis, un kur viņš ir izstrādāts. Tā laikam ir tā galvenā informācija, kas būtu jāzin.</p>	<p>jaunā cilnē, atver arī devīto meklēšanas rezultātu jaunā cilnē. Apskata pirmo atvērto, kurš nav pieejams, klikšķina uz - pārlādēt, bet rakstam tik un tā neizdodas piekļūt. Atver otru cilni, pārlūko <i>Britannica</i> rakstu. Atrod iespēju - <i>Cite</i>, uzklikšķina un norāda uz pieejamo <i>APA</i> atsaucē stilu, kas automātiski ir izveidojis rakstam atsauci.</p>
--	---	--

1. Kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti?

Nu jā, principā visas tās darbības, kuras es šobrīd izpildīju, tās man kaut kā pateicoties apmācībām. Bez tām es visdrīzāk nebūtu saņēmusies un pieslēgusies šiem te resursiem, jo atzišos, ka skolā pasniedzēji īpaši daudz neprasa, un referātus var uzrakstīt arī caur *Google*. Bet tā kā es esmu iepazinusies ar šo plašo piedāvājumu, un esmu sapratusi, cik tomēr daudz labas lietas var atrast arī caur mūsu bibliotēku. Un tad jā, es novērtēju, ka apmācības ir bijušas tiešām ļoti labas un vērtīgas.

2. Vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās?

Nu jā, jā, tās prasmes man katru dienu noder, jo ... ne gluži katru dienu es mācos, bet tad, kad es mācos, tad jā, tā meklēšana internetā, tas noteikti ir uzlabojies, pateicoties apmācību nodarbībām.

Trešā dalībnieka uzdevumu izpildes tabula un jautājumu atbildes

9. tabula

Trešā dalībnieka uzdevumu izpilde

Nr.	Veiksmīgs	Dalībnieka komentāri	Navigācijas
1.	Jā	Labi, tā, pirmais uzdevums. Es atveru Latvijas Universitātes, Universitātes mājaslapu, sadaļa Bibliotēka, atver LU bibliotēka.	Ieraksta saiti lu.lv, izvēlas sadaļu Bibliotēkas, pēc neilga laika uzklikšķina uz sadaļu LU bibliotēka.
2.	Jā	Un rekur mums ir Kopkatalogs, atveram Kopkatalogu. Pirmais uzdevums izpildīts. Tātad tagad man ir jāieraksta mans ID, rakstu iekšā. O, iegāju! Tātad otrais uzdevums, Kopkatalogam pieslēdzos un atrodu Umberto Eco grāmatu "Kā uzrakstīt diplomdarbu". Un es meklēju pēc nosaukuma, jā, esmu atradusi. Un te es varu izvēlēties, kurā no filiālēm tās var pasūtīt, jā, kādām no LU bibliotēkām. Rekur es varu, piemēram, es gribu, kur es varētu gribēt? Nu, piemēram, Raiņa bulvāri, bibliotēkā. Nu rekur mums ir pat plauktā. Tagad es viņu varu pasūtīt, bet es tagad nesūtīšu.	Izvēlas sadaļu Kopkatalogs, reģistrējas ar LUIS lietotājvārdu un paroli. Ievada meklētājā izdevumu nosaukumu, meklē pēc nosaukuma. Pārlūko piedāvātās filiāles, izvēlas bibliotēku Raiņa bulvārī. Pārlūko eksemplāru sarakstu, izvēlas pasūtīt izdevumu, kurš ir plauktā un pieejams izmantošanai vienu mēnesi. Atgriežas uz meklēšanu, klikšķinot meklēšana, klikšķina - Dzēst.
3.	Jā	Labi, pirmais uzdevums laikiem, otrais, ir izpildīts. Tām, <i>check</i> , dzēšu, šādi man ir ērtāk, to es esmu iemācījusies. Labi, <i>karoče</i> , trešais uzdevums. Pieslēdzos LU	Izvēlas sadaļu Datubāzes, atrod LU bibliotēkas veidotās datubāzes, klikšķina uz - Noslēguma darbi. Izvēlas - Maģistra darbi, ievada atslēgvārdus - Indiķis Muižnieks,

		<p>veidotajai noslēguma datubāzei. Tā kā es esmu bakalaura students, man tas ir ... Datubāzes, tālāk es meklēju, kur ir LU noslēguma, universitātes bibliotēka, noslēguma darbi. Tātad man vajag sameklēt maģistru. Maģistru darbi mums ir šeit, tātad, un tagad man ir, vajag Muižnieku Indriķi atrast kā darba vadītāju. Tā... kā darba vadītāju, izvēlos - darba vadītājs, Indriķis Muižnieks un meklēt. Atradīsies? Atradīsies! Brīnišķīgi, mums ir trīs elekt piekļuve. Nu un tad es varu apskatīt viena darba pilno teksta elektronisko versiju, piemēram, paņemsim jaunāko nav, ko ar vecākiem sākt. Un tad es atveru, čops, piekrītu, pieslēdzos, un man ir. Vov, vov, vov, kas tas tāds? Saprotu trešais uzdevums arī ir izpildīts. Viss, <i>check</i>. Tagad es saprotu man viss šitais ir beidzies, es eju ārā, Beigt darbu, galvenais es vienmēr beidzu darbu, to man iemācīja, to es vēl atceros.</p>	<p>izvēlas meklēt pēc darba vadītāja. Klikšķina uz pirmā ieraksta e-versijas saites, izvēlas piekļūt e-versijai. Tā kā LUIS lietotārvārds un parole parādās automātiski, klikšķina uz iespēju pieslēgties, pārlūko maģistra darbu. atgriežas Kopkataloga saskarnē, izvēlas - Beigt darbu.</p>
4.	Jā	<p>Tagad ir ceturtais uzdevums. Latvijas Universitātes bibliotēka tāpat tagad ja, mhm. Tālāk ir resursi? Tas bija tik sen, kad es šo mācījos. Resursi, datubāzes, oj, nav datubāzes? Es izdomāšu. Tad, kad es, kad pirmo kursu sāku mācīties, bija citādāk. Tā, es tomēr</p>	<p>Atgriežas LU portāla Bibliotēkas sadaļā. Izvēlas sadaļu Resursi, klikšķina uz LU datubāzes, pārlūko piedāvātās datubāzes, saprot, ka tās nav abonētās datubāzes. Izvēlas piedāvāto saiti - E-resursi no A līdz Z. Klikšķina uz E burta, izvēlas <i>EBSCO host</i>, pieslēdzas ar LUIS</p>

		izdomāju, sarežģīti, tātad tagad man vajag izvēlēties <i>EBSCO</i> datubāzi <i>EBSCOhost Web</i> , laikam šitas. Es iegāju, tagad man atkal jāievada savs, es tagad logojos iekšā. Tā tagad izvēlos <i>EBSCOhost Web</i> , ja, šitas laikam. Tālāk <i>Academic Search Complete</i> datubāze, tā, laikam būs šī te, lūk, esmu iekšā. Ā, ceturto es esmu pabeigusi, brīnišķīgi.	lietotājevārdu un paroli, izvēlas <i>EBSCOhost Web</i> , atver <i>Academic Search Complete</i> datubāzi.
5.	Jā	Tagad man ir piektais, sameklēt rakstus par Latvijas vēsturi. Tātad laikam es vienkārši eju, rakstu vienkāršajā meklētājā - <i>Latvian history</i> , kaut ko tādu ierakstu, hmm. Nu lūk, brīnišķīgi, šeit ... laikam šitas man patiks. Tātad nu laikam šito es arī esmu pabeigusi.	Izvēlas vienkāršo meklēšanu, ievadot frāzi - <i>history of Latvia</i> . Pārlūko meklēšanas rezultātus.
6.	Jā	Tālāk man ir jāsašaurina meklēšanas rezultātus. <i>Full text</i> , un laikam šitais bija jāpiespiež, viņš <i>update</i> , rekur man atrada, esam ierobežojusi. Un tālāk ir ierobežots laiks no 13., jā 13., 16. gads, <i>update</i> . Un rekur mums ir.	Izvēlas <i>Full Text</i> , ierobežo laika periodu, izmantojot laika skalu. Klikšķina uz bultiņas laika skalas labajā malā, lai atjaunotos meklēšanas rezultāti.
7.	Jā	Rekur ir, Iveta Ķirse, tātad tagad man ir septītais uzdevums. Tātad tagad ir tas sarežģītākais, citēšanas atsauce. Kur to var atrast? Kas man te ir? <i>Export</i> , nē, laikam šitas, un tad es paņemu ... ā, rekur ir. Laikam viss kārtībā. Brīnišķīgi	Atver otrā meklēšanas rezultāta <i>PDF</i> pilnteksta versiju, pārlūko datubāzes rīkus, vispirms apskata eksportēšanas rīku, tad atrod un uzklikšķina atsauču veidošanas rīku. Pārlūko piedāvātos atsauču stilus, atrod uzdevumā prasīto stilu.

		laikam, es izdarīju, viss? Ā, septītais ir izpildīts.	
8.	Jā	<p>Tagad esmu laikam atnākusi pie astotā uzdevuma. Tad laikam man jāiet <i>Google, Google.com</i>, cik es atceros, laikam <i>GoogleScholar</i> vajadzēja. Jā, es izmantošu <i>GoogleScholar</i>. Un tagad jāatrod raksts par vēsturi, par Latvijas vēsturi. Es pamēģināšu no sākuma latviešu valodā. Latvijas vēsture, jo tā vienkārši tādu cilvēku... jā, rekur ir kaut kas mums par Latvijas vēsturi. Un kas mums šitas tāds ir? Ā, rekur ir grāmata, rekur ir vesels PDF, labi, paskatīšos šito. Rekur mums ir kaut kāda grāmata, tā kā tā ir grāmata uz viņu var atsaukties. Laikam nebūs pilnā versija, laikam būs viss, šitais ir baigi labais, labs. Jā, šo es esmu gatava izmantot pētniecībā, un rekur es atradu arī rakstu no konferences. Varu izmantot pētniecībā, jo tā ir starptautiska konference, ir autors - sociālo grādu ieguvējs, tas ir tāds dokuments, un ir arī atsauces.</p>	<p>Ieiet <i>Google.com</i>, meklētājā ieraksta atslēgvārdus - <i>GoogleScholar</i>, atver <i>GoogleScholar</i>. Meklē pēc atslēgvārdiem - Latvijas vēsture, pārlūko meklēšanas rezultātus. Ierobežo rezultātus, izslēdzot no tiem citātus. Atver pirmo ierakstu, kas ir e-grāmata, pārlūko tekstu. Dodas atpakaļ uz rezultātu sarakstu, izvēlas ceturto ierakstu, kam ir <i>PDF</i> pilnteksta versija. Izvēlas starptautiskas konferences materiālu, pārlūko tekstu.</p>

1. Kā Jūs vērtējat LU bibliotēkas organizēto apmācību efektivitāti?

Tās noteikti ir vajadzīgas, jo, sākot studēt, es neko nezināju par tādu Kopkatalogu un elektroniskajiem resursiem, tā bija tumša bilde.

2. Vai Jūs ikdienā izmantojat kaut ko no tā, ko iemācījāties apmācībās?

Vairāk studiju procesā, ikdienas darbos nē.

Maģistra darbs „Latvijas Universitātes bibliotēkas apmācību pakalpojuma efektivitāte”
izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (neskaitot titullapu, saturu, apzīmējumu sarakstu, izmantotos
informācijas avotus un pielikumus) ir 168,621 rakstzīme (ieskaitot intervālus).

Autors: _____ Signe Mežjāne

(personiskais paraksts)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

(nevajadzīgo nosvītrot)

Vadītājs: docente Dr. philol. Daina Pakalna _____ 30.05.2016.

(personiskais paraksts)

Recenzents: asociētā profesore Dr. philol. Baiba Holma _____ .____.2016.

(personiskais paraksts)

Darbs iesniegts Informācijas un bibliotēku studiju nodaļā 30.05.2016.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Gundega Kreicberga _____

(personiskais paraksts)

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē ____ .06.2016. protokola
Nr. _____.

Komisijas sekretāre: lektore Mg. sc. soc. Iveta Kalniņa _____

(personiskais paraksts)